

Lokalna strategia rozwoju

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
„Dolina Stobrawy”

Kluczbork, 05.06.2023 r.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca
w obszary wiejskie.

Spis treści

Rozdział 1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	3
Rozdział 2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	5
Rozdział 3. Partycypacyjny charakter LSR	9
Rozdział 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR	18
Rozdział 5. Spójność, komplementarność i synergia	30
Rozdział 6. Cele i wskaźniki	42
Rozdział 7. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	48
Rozdział 8. Plan działania	52
Rozdział 9. Plan finansowy LSR.....	53
Rozdział 10. Monitoring i ewaluacja.....	55
Wykaz wykorzystanej literatury	61
Spis tabel, wykresów i rysunków	62
Załączniki.....	63

1.1. Nazwa Lokalnej Grupy Działania i jej forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy” zostało powołane w 2006 roku w Kluczborku na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach oraz m.in. ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Stowarzyszenie zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w rejestrze Stowarzyszeń w dniu 17.02.2006 r. i uzyskało wpis do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000251034, NIP 7511699246, Regon 160070605.

1.2. Opis tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy” jako organizacja społeczna została powołana w 2006 roku przez trzy gminy należące do powiatu kluczborskiego: Kluczbork (obszar wiejski), Wołczyn i Lasowice Wielkie. Na przestrzeni lat, dzięki zrównoważonym działaniom na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, finansowanym z różnych źródeł (fundusze europejskie, krajowe, prywatne) i odnoszonym sukcesom, obszar działania Stowarzyszenia został powiększony i w 2023 roku obejmuje dodatkowo Gminę Byczyna (powiat kluczborski), Gminę Olesno (powiat oleski) oraz Gminę Pokój (powiat namysłowski).

Efektem procesu budowania partnerstwa było opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Wdrażając Lokalną Strategię Rozwoju w ramach osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, prowadziliśmy działania mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców wsi na obszarze trzech gmin: Kluczbork, Wołczyn i Lasowice Wielkie. W latach 2014-2020 Stowarzyszenie realizowało kolejną LSR na obszarze pięciu gmin: Kluczbork, Wołczyn, Lasowice Wielkie, Byczyna i Olesno. W nowym okresie programowania 2023-2027 Stowarzyszenie będzie kontynuować swoją działalność na obszarze powiększonym o Gminę Pokój.

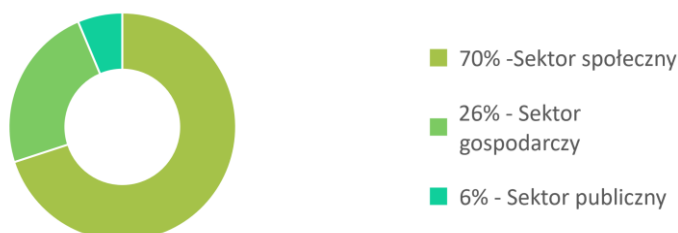
Partnerstwo jest tworzone także poprzez realizację projektów realizowanych z innych źródeł, np. poprzez projekt „Działaj Lokalnie”, który jest realizowany na obszarze LGD od 2010 roku.

1.3. Ogólny opis struktury LGD

Osoby zaangażowane w pracę na rzecz Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy” mają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i doświadczenie osób zaangażowanych do pełnienia funkcji w organach oraz biurze odpowiadają również zakresowi merytorycznemu LSR.

Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym skupiającym na dzień 30.04.2023 r. 110 członków. Członkami Stowarzyszenia są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z §10 statutu Stowarzyszenia, członkami LGD mogą być osoby fizyczne, prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego. Przyjęcia nowych członków dokonuje Zarząd większością głosów na podstawie uchwały. Stowarzyszenie ma charakter inkluzywny, charakteryzuje się dostępnością i otwartością dla wszystkich zainteresowanych oraz propagowaniem równego traktowania wszystkich grup społecznych i reprezentowanych sektorów.

Wykres 1.1. Struktura członków Stowarzyszenia z podziałem na reprezentowane sektory.

Źródło: Opracowanie własne. Stan na dzień 30.04.2023 roku.

Oddolne podejście budowania strategii pozwala łączyć wiedzę, doświadczenie i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Takie podejście umożliwia wspieranie określonych ścieżek rozwoju obszaru zgodnych z ich potrzebami, planami i oczekiwaniami. Stowarzyszenie, zgodnie z §3 statutu, działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych, co w połączeniu z partycypacją społeczną pozwala zidentyfikować obszary wymagające wsparcia i ująć właściwe działania w odpowiedzi na te problemy w LSR.

1.4. Informacja o składzie organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym jest Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”. Rada składa się z 13 członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Do wyłącznej właściwości Rady należy wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia, zgodnie z Rozporządzeniem 2021/1060 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju. W Radzie Decyzyjnej, żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Ponadto, aby zapewnić odpowiedni parytet podczas każdego głosowania, nie mogą być upoważniane osoby trzecie – niewybrane do organu decyzyjnego. LGD prowadzi także rejestr interesów, który pozwala na kontrolę nad poprawnością parytetów podczas głosowań. Osoby wybrane do Rady nie mogą pełnić równocześnie roli pracownika LGD.

Tabela 1.1. Reprezentanci sektorów w organie decyzyjnym.

L.p.	Nazwa sektora	Reprezentanci sektorów	
		Liczba osób	Udział procentowy
1	Sektor społeczny	2	16%
2	Sektor gospodarczy	5	38%
3	Sektor publiczny	6	46%
	Razem	13	100%

Źródło: Opracowanie własne.

1.5. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Działanie Stowarzyszenia opiera się na współpracy wszystkich jego członków wg jasnych zasad i pełnej transparentności, a relacje pomiędzy członkami osadzają się na zasadach pogłębionego partnerstwa. Z tego względu Walne Zebranie Członków, jako najwyższy organ Stowarzyszenia, określa główne kierunki działania i zatwierdza najważniejsze dokumenty, niezbędne do funkcjonowania Stowarzyszenia. Walne Zebranie Członków zwoływane jest co najmniej jeden raz w roku. Zarządowi, jako kolejnemu organowi Stowarzyszenia, który zbiera się co najmniej jeden raz w miesiącu, zostało powierzone zatwierdzanie i wykonywanie dokumentów, które są niezbędne do sprawnego i poprawnego realizowania zadań i celów Stowarzyszenia. Dokumenty te wymagają szybkich reakcji wynikających m.in. ze zmian w przepisach prawa.

Szczegółowe zasady i procedury funkcjonowania organu decyzyjnego LGD opisane są w Regulaminie Rady. Regulamin ten zapewnia przejrzystość, demokratyczność i jawność podejmowania decyzji. Oprócz tego członkowie Rady są odpowiednio przeszkoleni z zasad oceny i wyboru projektów do dofinansowania. Przed przystąpieniem do oceny składają deklaracje bezstronności i poufności. Nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji oraz zgodnością formalną nadzór sprawuje biuro Stowarzyszenia. Pracownicy biura odpowiedzialni są za zamieszczanie ogłoszeń o naborze oraz wyników naborów na stronie internetowej. Dokumentacja związana z oceną naborów, tj. protokoły, uchwały, listy obecności itp. przechowywane są w biurze Stowarzyszenia. Dokumenty są jawne i są udostępnione do wglądu wszystkim zainteresowanym.

Członkowie stowarzyszenia oraz wszyscy zainteresowani działalnością Stowarzyszenia biorą także udział w corocznym warsztacie refleksyjnym, na którym podsumowane są dotychczasowe działania oraz dyskutowane

są nowe pomysły i inicjatywy. Stowarzyszenie w swoich działaniach stosuje również konsultacje społeczne, np. poddawane konsultacjom są proponowane zmiany w zakresie LSR.

1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Główne dokumenty regulujące funkcjonowanie Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy” przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1.2. Wykaz wewnętrznych dokumentów regulujących działania LGD.

Wewnętrzne dokumenty regulujące działania LGD	
Statut	Określa cele i sposób działania Stowarzyszenia; jego siedzibę, obszar i czas działania; określa członków Stowarzyszenia – zasady nabywania członkostwa i jego utraty. Oprócz tego statut określa władze stowarzyszenia: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Radę, Komisję Rewizyjną, zasady zwoływania spotkań poszczególnych organów, ich kompetencje oraz zasady przystąpienia członków stowarzyszenia do poszczególnych organów. Statut określa organ (Zarząd) kompetentny w zakresie uchwalania LSR, kryteriów wyboru oraz jej aktualizacji. Statut wskazuje także Marszałka Województwa stanowiącego nadzór nad działalnością Stowarzyszenia. Wszelkie zmiany w dokumencie uchwała Walne Zebranie Członków.
Regulamin Rady	Określa szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji), szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (ocena wniosków, sposób podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady preselekcji operacji, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów, itp.), zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego, procedurę przyjmowania wniosków o dofinansowanie projektów w ramach realizacji LSR. Wszelkie zmiany w dokumencie uchwała Zarząd.
Regulamin Biura	Określa opis stanowisk, zadań i uprawnień pracowników biura, w tym Dyrektora Biura, zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa. Regulamin biura zatwierdza Zarząd.
Regulamin Zarządu	Określa ilość Członków zarządu, zakres zadań i uprawnień zarządu, podział obowiązków Członków zarządu, kompetencje kandydatów na Członków Zarządu. Regulamin Zarządu zatwierdza Walne Zebranie Członków.
Procedury wyboru i oceny operacji	Dotyczy operacji konkursowych, operacji własnych, grantów. Określają przebieg ogłaszania naborów, ocenę i wybór operacji oraz inne zgodnie z wytycznymi Ministra Rolnictwa. Procedury zatwierdza Zarząd.

Źródło: Opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 2 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

2.1. Krótka charakterystyka obszaru

Obszar „Doliny Stobrawy” leży w północnej części województwa opolskiego i obejmuje swoim zasięgiem sześć gmin, w tym: cztery gminy powiatu kluczborskiego – gminę Byczyna, Kluczbork, Lasowice Wielkie i Wołczyn, jedną gminę z powiatu oleskiego – gminę Olesno oraz jedną gminę z powiatu namysłowskiego – gminę Pokój. Wschodnią granicę obszaru stanowią gminy powiatu oleskiego – Gorzów Śląski i Radłów oraz powiaty kłobucki i lubliniecki z województwa śląskiego, na południu graniczy z powiatem opolskim oraz z gminami Zębowice i Dobrodzień z powiatu oleskiego, na zachodzie z gminami z powiatu namysłowskiego – Gminą Domaszowice i Świerczów, a na północy z powiatem kępińskim z województwa wielkopolskiego i z powiatem wierzuszowskim z województwa łódzkiego.

Tabela 2.1 Spis Gmin objętych LSR.

I.p.	Nazwa Gminy	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności ¹
1	Gmina Byczyna	182,9	8 929
2	Gmina Kluczbork	217	12 041
3	Gmina Lasowice Wielkie	210,8	6 459
4	Gmina Olesno	240,8	17 335
5	Gmina Pokój	133	5 090
6	Gmina Wołczyn	240,9	12 714
SUMA		1225,4	62 568

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 1225,4 km², a tereny wiejskie stanowią ok. 98%. Największe obszarowo są gmina Wołczyn i Olesno.

Teren Doliny Stobrawy leży na lekko pofałdowanej Nizinie Śląskiej, nad Stobrawą prawym dopływem Odry. Zdecydowana część regionu nie przekracza wysokości 250 m n.p.m.

Na terenie LGD znajduje się sieć dróg krajowych 11, 42 i 45 oraz rozwinięta sieć kolejowa łącząca linie Katowice – Wrocław, Katowice – Poznań oraz kierunki Częstochowa i Opole.

Obszar Doliny Stobrawy zalicza się do ciepłego rejonu nadodrzańskiego i śląsko-wielkopolskiego regionu klimatycznego. Charakteryzuje się on wszystkimi cechami typowymi dla przejściowej, oceaniczno-kontynentalnej odmiany klimatu umiarkowanego. Cechują go niższe od przeciętnych amplitudy temperatury, wczesna wiosna i lato oraz łagodna, krótka zima.

Teren Doliny Stobrawy jest w większości zamieszkały przez ludność napływową, co przekłada się na fakt słabej znajomości wielowiekowej regionalnej tradycji śląskiej, folkloru i charakterystycznej obyczajowości. Obecnie mieszkańcy wracają do kultuwowania tradycji znanych na tych terenach dawniej oraz wprowadzają elementy znane w rejonach zamieszkiwania ich rodziców czy przodków.

Na obszarze Doliny Stobrawy występuje wiele bardzo ciekawych obiektów zabytkowych, które świadczą o bogatej przeszłości obszaru i przypominają o średniowiecznych korzeniach miast i wsi.

Najstarsze ślady działalności człowieka na terenie Doliny Stobrawy sięgają epoki kamienia. Świadczą o tym m.in. znaleziska po pradawnych mieszkańcach regionu (znalezione w okolicach Brun i Kuniowa krzemienne ostrza i kamienne siekiery, naczynia gliniane należące do kultury ceramiki sznurowej) oraz cmentarzysko w Lasowicach Małych z okresu halsztackiego.

Obszar Doliny Stobrawy zamieszkuje 62 568 osób z wyłączeniem miasta Kluczborka (stan na 31.12.2020 r.), co stanowi 6,4% ludności województwa.

2.2. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR

Spójność obszaru

Gminy: Byczyna, Kluczbork, Lasowice Wielkie i Wołczyn tworzą cały powiat kluczborski i tym samym wykazują spójność administracyjną, gmina Olesno sąsiaduje bezpośrednio z gminą Kluczbork i Lasowice Wielkie, Gmina Pokój sąsiaduje bezpośrednio z Gminą Wołczyn, tworząc spójność obszarową. Jednocześnie należy podkreślić, że obszar ten jest spójny również pod względem:

Przyrodniczym – dotyczy to nizinnego ukształtowania powierzchni, sieci hydrograficznej, uwarunkowań klimatycznych, gleb, stopnia zalesienia, obiektów cennych przyrodniczo. Pod względem przyrodniczym omawiany obszar jest bardzo jednorodny i nie charakteryzuje się większym zróżnicowaniem.

Geograficznym – dotyczy to położenia gmin w części północnej województwa opolskiego nad rzeką Stobrawą i jej dopływami.

Kulturowym – dotyczy to rodzaju zabytkowych obiektów sakralnych i świeckich (m.in. kościołki drewniane, pałace i parki dworskie, średniowieczne układy urbanistyczne). Punktem wyjścia do jednorodności kulturowej jest wspólna historia gmin.

¹ Liczba ludności, z pominięciem mieszkańców miast powyżej 20 tys. na dzień 31 grudnia 2020

Rysunek 2.1. Obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”

Źródło: Opracowanie własne.

Spójność przyrodnicza

Obszar Doliny Stobrawy tworzy mozaikę pól uprawnych, lasów i łąk. Razem z licznie występującymi rzekami i stawami powodują, że teren LGD charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem siedlisk i zbiorowisk roślinnych, obfitując przy tym w chronione i rzadkie gatunki roślin. Występujące tu licznie kompleksy leśne (lesistość wynosi 34%) są bogate w grzyby i owoce runa leśnego. Obszar ze względu na zróżnicowanie krajobrazowe jest również bogaty pod względem różnorodności świata zwierząt, w tym zwierząt chronionych i zwierzyny łownej. Oprócz różnorodności fauny i flory, obszar cechują zasoby bogactw naturalnych, do których między innymi można zaliczyć zasoby złóż solanek termalnych – solanka wołczyńska – woda o potwierdzonych właściwościach zdrowotnych. Badaniem potwierdzone zostało także występowanie wód leczniczych na terenie Gminy Pokój.

W granicach obszaru znajduje się większość form ochrony przyrody w tym obszar chronionego krajobrazu – Lasy Stobrawsko-Turawskie. Kolejną występującą formą ochrony jest Stobrawski Park Krajobrazowy. Jest to największy park krajobrazowy w województwie opolskim, położony m.in. na terenie 4 gmin obszaru: Kluczborka, Lasowice Wielkich, Pokoju oraz Wołczyna. Występują także rezerваты przyrody (Rezerwat Bażany, Rezerwat Smolnik, Rezerwat Kamieniec) oraz użytki ekologiczne (użytek ekologiczny Rozalia, Torfowisko, Ostoja, Siedem Źródeł, Tuły, Żabieniec, Suchy Staw, Uroczysko Dobra, Bagienko, Stawek, Zbiornik Siachta, Rozlewiska nad Zimną wodą – Łomnica), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Pradolina i źródła rzeki Stobrawa), pomniki przyrody oraz obszary Natura 2000 (Obszary siedliskowe: Teklusia, Szumirad, Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą).

Doliny rzeczne są elementem wzbogacającym krajobraz gmin. Stanowią ostoje roślinności i fauny typowej dla ekosystemów przywodnych, modyfikują warunki klimatyczne i wodne w najbliższej okolicy.

Najważniejszym ciekim wodnym jest rzeka Stobrawa o całkowitej długości ok. 85 km i łącznej powierzchni zlewni 1601,2 km², która stanowi prawobrzeżny dopływ Odry. Rzeka Stobrawa ma swoje źródła w gminie Olesno, gdzie wypływa z wyżynnego Progu Woźnickiego na wysokości ok. 265 m n.p.m. Po krótkim biegu na wyżynie Stobrawa wpływa na piaszczystą, zalesioną Równinę Opolską. Stobrawa płynie ze wschodu na zachód łukiem wygiętym ku północy. Z tej strony Stobrawa otrzymuje niewiele dopływów. Ich doliny są mniej więcej prostopadłe do jej biegu. Lewostronne dopływy, liczniejsze i znacznie większe, znacznie rozbudowują południową część dorzecza. Na dorzecze Stobrawy składają się, oprócz jej bezpośredniego przyrzecza, zlewnie rzek niższych rzędów, wśród których wyróżniają się: Bogacica, Brynica i Budkowiczanka.

System wodny obszaru uzupełniają lokalne zbiorniki wód powierzchniowych w postaci stawów hodowlanych i innych zbiorników wodnych oraz torfowiska posiadające bardzo wysoką wartość retencyjną i przyrodniczą.

Spójność kulturowa i historyczna

Dziedzictwo kulturowe obszaru Doliny Stobrawy stanowi część wspólnego dziedzictwa europejskiego. Liczne i różnorodne obiekty zabytkowe są cennym zasobem dla regionu. W gminnych ewidencjach zabytków znajdują się

obiekty o dużej wartości historycznej, artystycznej i naukowej, w tym liczne kościoły i budynki sakralne różnych wyznań, ponad 50 obiektów pałacowo-dworskich wraz z przyległymi parkami, budynki użyteczności publicznej, a także obiekty przemysłowe. Szczególne znaczenie dla dziedzictwa narodowego na obszarze Doliny Stobrawy mają sakralne zabytki drewniane budowane od XVI do początku XIX w., pole bitwy pod Byczyną, Kościół ewangelicki w Kluczborku, Kościół odpustowy św. Anny w Oleśnie, Kościół Ewangelicko-Augsburski im. Księżnej Zofii w Pokoju z 1775 r., a także układy urbanistyczne Byczyny i Kluczborka. W skład tych średniowiecznych założeń miejskich wchodzi kościoły, ratusze, liczne kamieniczki i baszty. Na uwagę zasługuje zabytkowy układ urbanistyczny Pokoju wraz z założeniem parkowym z licznymi rzeźbami i budowlami. Ponadto, na terenie Doliny Stobrawy znajduje się ponad 114 stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Dolina Stobrawy i gminy w jej obrębie mają bogatą historię, która wpłynęła na ich kulturową różnorodność. Można spotkać różne tradycje, zwyczaje i dziedzictwo kulturowe. Obszar wyróżniają też bogate tradycje rzemieślnicze i rękodzielnicze, jak również tradycje pszczelarskie, które wywodzą się od prac ks. Jana Dzierżona – wybitnego badacza życia pszczół i znawcy pszczelarstwa – kontynuatorem tych prac jest Pasięka Zarodowa w Maciejowie. Inną znaną postacią był niemiecki kompozytor Carl Maria von Weber, którego imieniem nazwano Festiwal Muzyki Zabytkowych Parków i Ogródów w Pokoju. Postacie historyczne to nie jedyny kapitał ludzki, jakim dysponuje nasz obszar. Jest również mnóstwo znanych osób z naszego regionu, które stanowią bardzo dobry przykład dla młodzieży, ale również promują nasz region w kraju i za granicami.

Spójność gospodarcza

Na terenie działania LGD zaobserwować można rosnącą ilość podmiotów gospodarczych. W ciągu pięciu lat liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wzrosła o 643 i wynosiła w 2020 roku 5513 podmiotów. Największy wzrost zanotowała gmina Kluczbork (wzrost o 152 podmioty), a najmniejszy wzrost zanotowała gmina Byczyna (wzrost o 82 podmioty). Obszar działania LGD charakteryzuje się nie tylko potencjałem wzrostu podmiotów gospodarczych, ale również ich różnorodnością.

Tabela 2.2 Podmioty gospodarki wpisane do rejestru REGON.

Lp.	Nazwa Gminy	Podmioty gospodarki wpisane do rejestru REGON	
		2015 r.	2020 r.
1	Gmina Byczyna	837	919
2	Gmina Kluczbork - obszar wiejski	796	948
3	Gmina Lasowice Wielkie	590	686
4	Gmina Olesno	1072	1199
5	Gmina Pokój	801	886
6	Gmina Wołczyn	774	875

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Atrakcyjność turystyczna

Dolina Stobrawy to obszar o przebogatej i ciekawej historii oraz korzystnym położeniu geograficznym – na krzyżujących się ważnych szlakach komunikacyjnych, otoczony lasami, z czystą wodą, nieskażonym powietrzem i czystą glebą. Ze względu na silną konkurencję ze strony bardziej znanych obszarów turystycznych, nasza oferta turystyczna jest bardziej nastawiona na turystów weekendowych i sentymentalnych oraz w celu zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych mieszkańców obszaru.

Ciekawą możliwością spędzania czasu są wędrowki piesze i rowerowe wykorzystując w tym celu dobrą sieć oznakowanych szlaków turystycznych, bardzo często powiązanych z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi (np.: szlak ginących zawodów, szlak kościołów drewnianych, szlak po bezdrożach wiedzy). Można również skorzystać z oznakowanego szlaku kajakowego na rzece Stobrawie oraz nieoznakowanych szlaków konnych. Rzeka

Stobrawa i jej dopływy tworzą dogodne warunki do uprawiania kajakarstwa, można wypożyczyć kajaki lub skorzystać z zorganizowanych spływów rzeką, ciesząc się pięknem przyrody.

Nieopodal Byczyny znajduje się wybudowana replika średniowiecznego grodu rycerskiego, stanowiąca atrakcję dla turystów. Polsko-Czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa to drewniany obiekt stylizowany na średniowieczny gród – rycerską warownię. Działająca przy nim Spółdzielnia Socjalna „Gród” oferuje szeroką gamę usług, m.in. bazę noclegową i gastronomiczną, organizację imprez okolicznościowych, kolonii i wycieczek dla dzieci i młodzieży, z niecodziennymi atrakcjami, tj.: nauką rzucania nożem, włócznią i toporem, pisania gęsim piórem, jazdy konnej, tańca średniowiecznego i wieloma innymi. Do imprez cyklicznych odbywających się na grodzie należą Międzynarodowe Turnieje Rycerskie. Oprócz opisanych powyżej istniejących atrakcji, na terenie gminy Pokój znajduje się Centrum Doświadczenia Świata subregionalnego Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Ładzy.

Na terenie całego obszaru funkcjonuje kilkanaście gospodarstw agro i ekoturystycznych, które oferują swoim klientom szerokie formy kontaktu z przyrodą i wypoczynek, a także zajęcia edukacyjne, warsztaty dla klientów indywidualnych i grup zorganizowanych. Oprócz tych gospodarstw do dyspozycji są liczne hotele, motele, campingi, pola namiotowe i oczywiście liczne obiekty gastronomiczne, w tym kuchni regionalnej.

Zasobami uzdrowiskowymi obszaru są wody lecznicze w gminie Pokój oraz Gminie Wołczyn, a także występujący tam korzystny mikroklimat. Gmina Pokój słynie z wyjątkowego mikroklimatu, który jest jednym z warunków starań o status miejscowości uzdrowiskowej. Ponadto, badaniami potwierdzono występowanie wód leczniczych. Według wyników przeprowadzonych badań wstępnych, woda ta ma odpowiednią temperaturę oraz zawartość soli mineralnych, aby być stosowana do leczenia chorób reumatologicznych, urazów narządu ruchu, inhalacji układu oddechowego oraz schorzeń neurologicznych.

Cechą charakterystyczną dla Śląska Opolskiego, jak i obszaru Doliny Stobrawy, są liczne tradycje ludowe kultywowane przez lokalną społeczność oraz lokalne produkty nawiązujące do najlepszych tradycji regionu. Oferowane przez Klaster Dobrej Żywności „Oleski koszyk” wytwory charakteryzują się najwyższą jakością produktami regionalnymi, zrzeszonymi w Sieci Dziedzictwa Kulinarного, na czele z Kołoczem Śląskim wpisanym przez Komisję Europejską do rejestru Chronionych Oznaczeń Geograficznych.

Wspólnym wyróżnikiem na obszarze działania LGD są wioski tematyczne. Wioska tematyczna, czyli wieś z motywem przewodnim, to innowacyjny sposób na ożywienie gospodarki wiejskiej oraz zapewnienie mieszkańcom wsi alternatywnych dochodów. Oferta wsi tematycznych budowana jest na bazie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych danej miejscowości – pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować mieszkańców wsi.

Na obszarze działania LGD funkcjonuje 15 wiosek tematycznych. Wioski tematyczne funkcjonują na obszarze każdej z gmin objętej LSR. Jedne z nich powstały już w 2009 r., najmłodsze w 2022 r., lecz wszystkie cały czas rozwijają swoją ofertę, przyciągając coraz to szersze grono odbiorców. LGD tworząc wspólną ofertę turystyczną, wydając foldery i gadżety promuje i sieciuje wioski tematyczne.

ROZDZIAŁ 3 PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana w sposób partycypacyjny, angażujący partnerów lokalnych reprezentujących różne grupy interesu. W opracowanie LSR zaangażowane były wszystkie grupy lokalnej społeczności. Wszystkie zainteresowane strony brały udział w każdym etapie opracowywania LSR. Tworzenie LSR i konsultacje społeczne przeprowadzone były w sześciu gminach, w skład których wchodzi: Gmina Byczyna, Gmina Kluczbork, Gmina Lasowice Wielkie, Gmina Olesno, Gmina Wołczyn oraz Gmina Pokój.

W procesie przygotowania LSR zostały wykorzystane zróżnicowane narzędzia komunikacji, tj. bezpośrednie spotkania, spotkania on-line, spotkania branżowe, warsztaty diagnostyczno-rozwojowe, warsztaty wyjazdowe, ankiety internetowe/papierowe, konsultacje bezpośrednie, konsultacje poprzez stronę www. Dzięki wykorzystaniu zróżnicowanych narzędzi komunikacyjnych możliwe było zapewnienie udziału w procesie

tworzenia LSR wszystkim zainteresowanym grupom – z uwzględnieniem ich preferencji (np. młodzież i przedsiębiorcy – spotkanie on-line, konsultacje www, seniorzy – spotkania bezpośrednie). Ważne było, aby zapewnić przejrzystą komunikację na temat tworzenia strategii, jej postępów i decyzji podejmowanych w procesie.

Wykres 3.1. Narzędzia komunikacji.

Źródło: Opracowanie własne.

Do opracowania strategii rozwoju na lata 2023-2027 wykorzystano także informacje ujęte w ewaluacji realizacji działań finansowanych w ramach PROW 2016-2022, by móc w przyszłym okresie programowania działać na obszarach wymagających interwencji i uniknąć popełnianych wcześniej błędów.

Do prac nad LSR została utworzona dedykowana strona internetowa – zakładka na stronie LGD, która stanowiła narzędzie komunikacji oraz konsultacji z mieszkańcami i innymi interesariuszami zaangażowanymi w procesie tworzenia LSR.

Badanie ankietowe

Metodą angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR na etapie określania celów i ustalania ich hierarchii były badania ankietowe w wersji elektronicznej i papierowej oraz wywiady osobiste i za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Badanie zostało przeprowadzone w okresie 06.07-30.09.2022 r. Konsultacje społeczne miały służyć poszukiwaniu rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii, formułowaniu wskaźników realizacji LSR oraz identyfikacji grup docelowych strategii.

Wyniki ankiet zostały również przeanalizowane podczas spotkań, które były kolejnym etapem konsultacji społecznych.

W ankiecie udział wzięli mieszkańcy wszystkich gmin: 32,7% stanowili mieszkańcy Gminy Kluczbork, 19,4% stanowili mieszkańcy Gminy Pokój, 16,3% stanowili mieszkańcy Gminy Wołczyn, 11,2% stanowili mieszkańcy Gminy Lasowice Wielkie, po 10,2% stanowili mieszkańcy Gminy Olesno i Byczyna. Największą grupę respondentów stanowiły osoby aktywne zawodowo (48%), przedsiębiorcy (24%), reprezentanci organizacji pozarządowych (12,2%) i kolejno reprezentanci jednostki samorządowej, rolnicy (po 11,2%), oraz seniorzy i osoby bezrobotne (po 7,1%).

Spotkania bezpośrednie

Informacje o spotkaniach i kolejnych etapach prac nad LSR były umieszczone na stronie internetowej LGD oraz w mediach społecznościowych. Zaproszenia do udziału w spotkaniach zostały także rozesłane mailowo do gmin, sołtysów oraz do zainteresowanych grup odbiorców. Również gminy zostały poproszone o umieszczenie informacji o spotkaniach na swoich stronach internetowych. Na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD został umieszczony plakat informacyjny z terminami i miejscami poszczególnych spotkań.

O odbyło się po jednym stacjonarnym spotkaniu na obszarze każdej z gmin planowanych do objęcia LSR. Spotkania odbywały się według harmonogramu konsultacji społecznych w pierwszej połowie października 2022r.

Tabela 3.1. Spotkania bezpośrednie.

Gmina	Miejsce	Data i godzina	Liczba uczestników
Kluczbork	Urząd Miejski w Kluczborku ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork	07.10.2022r. godz. 16.00	15 osób
Byczyna	Urząd Miejski w Byczynie ul. Rynek 1, 46-220 Byczyna	05.10.2022r. godz. 16.00	14 osób
Lasowice Wielkie	Świetlica Wiejska Lasowice Wielkie 81, 46-282 Lasowice Wielkie	06.10.2022r. godz. 16.00	8 osób
Olesno	Miejski Dom Kultury ul. Wlk. Przedmieście 31 46-300 Olesno	06.10.2022r. godz. 16.00	14 osób
Wołczyn	Wołczyński Ośrodek Kultury ul. Opolska 2, 46-250 Wołczyn	06.10.2022r. godz. 16.00	7 osób
Pokój	Sala OSP Pokój, ul. Wojska Polskiego 26, 46-034 Pokój	04.10.2022r. godz. 16.00	8 osób

Źródło: Opracowanie własne

Spotkania poświęcone były w szczególności analizie potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także celów strategii, w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań. Spotkania poświęcone były również analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń.

Po spotkaniach stacjonarnych odbyło się również spotkanie online, które podsumowało proces konsultacji we wszystkich gminach obszaru i usystematyzowało zebrane w ramach konsultacji informacje.

Na spotkaniu on-line dopracowano potrzeby i problemy, które zostały wyłonione podczas wcześniejszych spotkań, przeanalizowano także przeprowadzone ankiety. W efekcie na bazie spotkań i badania ankietowego otrzymano oddolną analizę SWOT, zawierającą potrzeby, problemy, zagrożenia i szanse obszaru. Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają wprost na problemy i potrzeby wyrażone przez mieszkańców.

Z ankiet i spotkań wyłoniła się lista zadań, które mieszkańcy uważają za ważne do realizacji. Są to kwestie ogólne, tj. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, zajęcia świetlicowe, podejmowanie działalności gospodarczej, zwiększenie dostępności transportu i usług transportowych, lecz także nierzadko bardzo konkretne propozycje szczegółowych działań, wśród których powtarzały się między innymi:

- ścieżki rowerowe, w tym budowa, wytyczenie, oznakowanie, budowa małej infrastruktury obok ścieżek rowerowych, ujednolicone tablice informacyjne;
- rozwój małej infrastruktury, tj. budowa i remont placów zabaw, ścieżki zdrowia, remont boiska rekreacyjnego, remont basenu, budowa infrastruktury dla młodzieży, remont amfiteatru, budowa lub remont miejsca odpoczynku na wsi, powstanie siłowni zewnętrznych, rozbudowa ośrodka kultury, scena mobilna, ogrody deszczowe, łąki kwietne, mikroretencja;
- zwiększenie liczby miejsc opieki nad małymi dziećmi – miejsca w przedszkolach i żłobkach oraz zwiększenie liczby miejsc opieki nad osobami starszymi – dzienna i całodobowa opieka;
- zwiększenie dostępności zajęć dodatkowych dla mieszkańców, zajęcia i warsztaty dla dzieci i dorosłych, seniorów w zakresie zdrowego stylu życia, samorozwoju i realizacji pasji;
- zwiększenie integracji i aktywizacji mieszkańców, w tym: integracja młodzieży, finansowanie wydarzeń sportowych, kulturalnych, edukacyjnych;
- zwiększenie edukacji poprzez organizację warsztatów i zajęć, w tym potrzeba zwiększenia przynależności poprzez zwiększenie wiedzy o kulturze, tradycjach, w szczególności wśród młodzieży;
- zwiększenie zaangażowania mieszkańców, w szczególności młodzieży, w aktywne działania społeczne na wsi poprzez szkolenia i warsztaty podnoszące wiedzę i kompetencje;
- zwiększenie edukacji ekologicznej i zwiększenie świadomości dotyczącej ochrony przyrody i środowiska poprzez warsztaty związane z ochroną przyrody, bioróżnorodnością;
- działania ograniczające presję na środowisko naturalne, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań służących ochronie środowiska;
- organizacja konkursów ekologicznych, wydanie publikacji przyrodniczych;
- stworzenie miejsc służących edukacji regionalnej, ekologicznej, kulturowej;
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości: tworzenie miejsc pracy, wsparcie finansowe na rozwój

i podejmowanie działalności, kursy zawodowe;

- zwiększenie dostępności produktów lokalnych, większa liczba kanałów dystrybucji;
- szersza promocja produktów lokalnych, w tym: rękodzielniczych, turystycznych, spożywczych;
- zbudowanie marki obszaru, a także wzrost jej znaczenia, rozpoznawalności marki;
- nawiązanie relacji pomiędzy podmiotami na obszarze LGD w celu wspólnej promocji produktów lokalnych.

Wszystkie wnioski zostały przeanalizowane i znajdują odzwierciedlenie w przedsięwzięciach, podejmowanych przez LGD w ramach dostępnego budżetu. Pojawiły się także pojedyncze, konkretne pomysły, które ze względu na to, że nie wpisują się w zakres wsparcia, nie zostały ujęte w budżecie LSR; takim działaniem była poprawa infrastruktury drogowej i chodników.

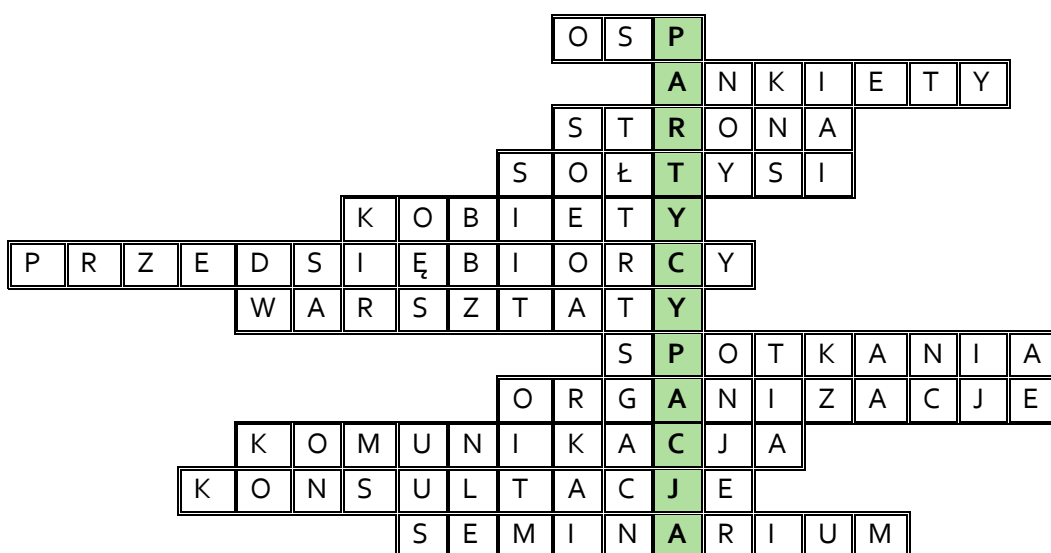
W wyniku przeprowadzonych ankiet oraz odbytych spotkań wyłonił się także wstępny katalog grup, które w najbliższych latach będą wymagały największego wsparcia. Są to: młodzież do 18 roku życia, seniorzy, kobiety posiadające dziecko do lat 3, osoby posiadające dziecko do lat 4, osoby niepełnosprawne, osoby chcące założyć firmę.

Proces tworzenia LSR był ukierunkowany na zagadnienia dotyczące głównych cech podejścia Leader, w szczególności: innowacyjność, cyfryzację, środowisko i klimat, zmiany demograficzne, partnerstwo w realizacji LSR.

Angażowanie społeczności lokalnej w przygotowanie LSR na etapie definiowania potrzeb i problemów uwzględniało przedstawicielstwo wszystkich trzech sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Stowarzyszenie zwróciło szczególną uwagę na to, aby w konsultacjach społecznych na tym etapie brali udział, na równych zasadach i przy w miarę zachowanych proporcjach, przedstawiciele wymienionych sektorów.

W przygotowanie LSR zaangażowani byli przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na wsiach na rzecz rozwoju i odnowy wsi, przedstawiciele kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży pożarnych, sołtysi, radni, lokalni przewodnicy turystyczni, przedstawiciele ośrodków kultury. Są to grupy, które bronią interesów lokalnej społeczności, znają doskonale jej problemy i potrzeby i czynnie angażują się w tworzenie wszelkich planów strategicznych obszaru. Ponadto, w spotkaniach czynny udział wzięli: przedsiębiorcy, rolnicy, osoby młode, seniorzy, lokalni producenci, przedstawiciele instytucji działających na obszarze LGD.

Rysunek 3.1. Składowe partycypacji.

Źródło: Opracowanie własne.

Warsztat wyjazdowy

Kolejnym etapem konsultacji ram przygotowywanego LSR były warsztaty wyjazdowe dla przedstawicieli sektorów: społecznego, publicznego, gospodarczego oraz mieszkańców. W ramach warsztatów przeformułowano zebrane wcześniej dane na język celów, przedsięwzięć i wskaźników nowej LSR. Określono budżet pozwalający

osiągnąć przyjęte założenia. Podczas spotkania sprecyzowano także grupy w niekorzystnej sytuacji. Pracowano również nad wyborem katalogów lokalnych kryteriów wyboru.

Z katalogu grup w niekorzystnej sytuacji określonego na podstawie ankiet i spotkań wybrano trzy grupy, które w największym stopniu potrzebują wsparcia w ramach planowanych działań. Są to: **ludzie młodzi do 25 roku życia, seniorzy powyżej 60 roku życia oraz kobiety**. Grupy te zostały wybrane na podstawie ankiet, spotkań, warsztatów przeprowadzonych na obszarze LGD i jednocześnie mieszczą się w katalogu grup w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych i wpisanych do Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Kobiety zostały wybrane jako grupa w niekorzystnej sytuacji z kilku powodów. Kobiety wiejskie często napotykają trudności w dostępie do edukacji, służby zdrowia, zatrudnienia i innych zasobów. Aby poprawić tę sytuację, istotne jest zapewnienie równego dostępu do tych zasobów poprzez inwestowanie w infrastrukturę i programy szkoleniowe. Konieczne jest wzmacnianie świadomości społecznej i edukacja kobiet. Niedostateczne możliwości zatrudnienia i mniejsza przedsiębiorczość wśród kobiet również zdecydowały o wyborze tej grupy jako grupy w niekorzystnej sytuacji.

Niezbędne jest zwiększanie aktywności społecznej młodych osób poprzez kształcenie liderów młodzieżowych. Wzrost kompetencji młodych osób przełoży się na ich samodzielne działanie na rzecz wsi, co jednocześnie zwiększy ich związek ze swoją małą ojczyzną. Bardzo ważne są również działania na rzecz lokalnego środowiska seniorów, którzy mieli możliwość współtworzenia strategii, a także będą uczestniczyć w jej wdrażaniu. Niezwykle istotne jest, aby zapewnić aktywny udział grup w niekorzystnej sytuacji w procesie opracowywania i wdrażania strategii rozwoju. Dlatego też zastosowano szerokie kanały komunikacji i włączono te grupy w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju lokalnego. Zaplanowano także szereg przedsięwzięć skierowanych do tych grup. Przedsięwzięcia są związane z edukacją, podnoszeniem świadomości, rozwijaniem umiejętności przywódczych oraz umożliwieniem mieszkańcom wdrażania rozwiązań prośrodowiskowych. Skierowane są one do osób młodych do lat 25, kobiet oraz osób starszych, które to mają pierwszeństwo udziału w tych inicjatywach. Przedsięwzięcie Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców skierowane jest również do wszystkich trzech grup osób w niekorzystnej sytuacji. W zależności od charakteru infrastruktury będzie ona odpowiadała potrzebom danej grupy. Przedsięwzięcia, które w szczególny sposób są dedykowane grupom w niekorzystnej sytuacji zostały opisane szczegółowo w Rozdziale 6.

Ponadto, operacje dedykowane dla grup w niekorzystnej sytuacji zdefiniowanych w LSR premiowane są dodatkowymi punktami w ramach lokalnych kryteriów wyboru.

Grupa robocza

Na spotkaniach wyłoniono przedstawicieli grup roboczych, którzy podczas kolejnych spotkań dopracowywali zagadnienia związane z tworzeniem LSR.

Podczas następnych spotkań, które odbywały się w pierwszym kwartale 2023 r., grupa robocza pracowała nad ustaleniem planu komunikacji. Dwa spotkania poświęcone były opracowaniu katalogu kryteriów w odniesieniu do poszczególnych celów wraz z określeniem definicji innowacyjności.

Kolejnym punktem działań podjętych przez grupę roboczą było opracowanie planu finansowego oraz przygotowanie planu działania, tj. opracowanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu oraz oszacowanie efektów wdrażania LSR z wyznaczeniem kamieni milowych.

Grupa robocza pracowała także nad określeniem zasad oceny i aktualizacji LSR, tj. monitoring, ewaluacja.

Punkt konsultacyjny w biurze LGD

W siedzibie punkt konsultacyjny służył umożliwieniu grupom zainteresowanym tworzeniem LSR zapoznanie się z aktualnym etapem prac nad LSR, zasięgnięcie informacji i przekazanie swojej opinii.

Jednocześnie w ramach konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru planowanego do objęcia LSR mogli brać czynny udział w budowie LSR poprzez: składanie propozycji do analizy SWOT, a także celów LSR. Propozycje mogły być składane pocztą elektroniczną i zwykłą, a także bezpośrednio w biurze Stowarzyszenia. Biuro w okresie budowy LSR zapewniało obsługę mieszkańców obszaru planowanego do objęcia LSR 5 dni w tygodniu po 8 godzin, tj. w poniedziałek od 8.00 do 16.00, od wtorku do piątku od 7.00 do 15.00. Strategię konsultowano także na końcowym etapie jej tworzenia, czyli w maju 2023 r. W biurze LGD każdy zainteresowany miał do wglądu strategię wraz z wszystkimi załącznikami, gdzie mógł wnieść swoje uwagi. W wyniku przeprowadzonych

konsultacji nie wpłynęły żadne wnioski, które miałyby wpływ na ostateczny kształt LSR. Proces konsultacji zakończono w maju 2023 r.

Spotkania branżowe

Dodatkowo, w związku ze zgłaszanym zapotrzebowaniem na spotkania branżowe i w związku chęcią animowania podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami, zorganizowane zostały spotkania tematyczne i branżowe.

Pierwsze z nich pn. „Wsparcie obszarów wiejskich i działania przyrodnicze” dotyczyło zagadnień ochrony przyrody na obszarze LGD. Odbyło się ono w drugiej połowie listopada 2022 r. Na spotkaniu rozmawiano o inwentaryzacjach przyrodniczych, możliwych formach ochrony przyrody i kwalifikujących się miejscach na terenie LGD, przyszłych celach środowiskowych, jakie zakładamy w lokalnej strategii rozwoju i środkach w ramach LSR, które będzie można wykorzystać na te cele. W spotkaniu aktywny udział wzięli przedstawiciele organizacji ekologicznych, przedstawiciele gmin, reprezentacji nadleśnictw oraz przedstawiciel Stobrowskiego Parku Krajobrazowego.

Drugie spotkanie to seminarium dotyczące rolnictwa społecznego, w tym gospodarstw opiekuńczych i zagród edukacyjnych, które odbyło się w połowie grudnia 2022 r. Zainteresowani mieszkańcy LGD zostali zapoznani z tematyką rolnictwa społecznego na świecie i w Polsce, podane zostały dobre przykłady działalności gospodarstw opiekuńczych.

Angażowanie społeczności lokalnej w proces realizacji LSR

W procesie tworzenia LSR wykorzystane zostały szerokie kanały komunikacji. Wykorzystamy je także do zmobilizowania mieszkańców przy realizacji strategii. Planujemy bieżące włączanie społeczności lokalnych w realizację strategii, co może znacząco polepszać jakość operacji zgłaszanych do LGD przez wnioskodawców. Dzięki różnorodnym narzędziom przekazu informacji chcemy dotrzeć i włączyć do realizacji strategii wszystkich mieszkańców, zwłaszcza zaangażować grupy w niekorzystnej sytuacji oraz dotychczas biernych interesariuszy. Wybrano alternatywne kanały komunikacji, aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych.

Stowarzyszenie na podstawie zebranych wcześniej informacji zastosuje poniższe metody angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii podczas monitorowania i oceny realizacji strategii, jej aktualizacji oraz ewentualnego opracowania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru:

- kampanie informacyjne, kierowane do ogółu społeczności lokalnej, a wśród niej potencjalnych beneficjentów;
- materiały informacyjne i szkoleniowe (głównie w formie elektronicznej);
- warsztaty, seminaria, konferencje, szkolenia, networking, spotkania informacyjno-konsultacyjne i doradztwo;
- okazjonalne imprezy masowe organizowane przez LGD w partnerstwie z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i publicznymi oraz uczestnictwo LGD w tego typu imprezach organizowanych przez inne podmioty gospodarcze lub społeczne;
- strony internetowe biura LGD oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także portale społecznościowe;
- innowacyjnymi metodami animacyjno-edukacyjnymi będą organizowane w ramach dwóch operacji własnych, ujętych w planie działania, szkoły liderów i animatorów, skierowane do grup w niekorzystnej sytuacji oraz kształtujące młodych liderów i wspierające aktywność seniorów, a także szkoła ekologa i przyrodnika, kształtująca postawy prośrodowiskowe i pozwalająca uzyskać wiedzę z zakresu animacji społeczności lokalnej oraz ochrony przyrody.

Dodatkowo na stronie LGD, w biurze oraz podczas spotkań dostępna będzie ankieta weryfikująca zapisy LSR i dokumentów powiązanych. Każdy zainteresowany będzie mógł wypełnić krótką ankietę dotyczącą kierunku rozwoju obszaru Doliny Stobrawy.

Efektami, jakie LGD chce uzyskać dzięki tym metodom, będą: aktywizacja społeczności lokalnej w podejmowaniu przedsięwzięć dla dobra ogółu; zwiększenie współpracy i integracji społeczności lokalnych, włączenie społeczne grup w niekorzystnej sytuacji; korzystne zmiany w postawach obywatelskich; wyższa wartość kapitału społecznego; zwiększona oferta zajęć w obiektach publicznych; zwiększenie umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych, wzrost liczby przedsięwzięć gospodarczych.

Grupy w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowane w LSR to grupy, do których zakłada się dotarcie w szczególności sposobem, chcąc je aktywizować i angażować do udziału we wdrażaniu LSR. Celem tych działań jest dążenie do ograniczenia ich wykluczenia społecznego bądź obniżanie jego poziomu. Stąd też zaplanowano konkretne kanały przekazu dedykowane tym grupom, jako najbardziej efektywne.

Działania animacyjne mają istotne znaczenie dla grup osób w niekorzystnej sytuacji. Działania animacyjne, zaplanowane w LSR w celu wsparcia tych grup to m.in.:

- warsztaty i szkolenia skierowane do tych grup, które pozwolą im rozwijać umiejętności, zdobywać wiedzę i podnosić kompetencje;
- szkoły liderów i ekologa – podczas organizowania tych szkół zapewnimy możliwość mentorstwa i coachingu dla opisywanych grup;
- kampanie informacyjne i promocyjne mające na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat problemów i potrzeb tych grup. Pokażemy pozytywne przykłady sukcesów i inspirujących historii osób z tych grup, aby zachęcić inne osoby do podjęcia działań i wykorzystania dostępnych możliwości;
- projekty społeczne i aktywizacja lokalna. W lokalnych kryteriach wyboru punktować będziemy dodatkowo inicjatywy społeczne i projekty, które angażują te grupy i przyczyniają się do ich aktywizacji.

Działania animacyjne zostały szczegółowo rozpisane w Planie komunikacji.

Animacja społeczności na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych

Działania animacyjne mają kluczowe znaczenie w procesie wdrażania innowacji w Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) w ramach podejścia Leader. Wykorzystamy poniższe działania i metody:

- warsztaty i szkolenia dla lokalnej społeczności, w tym przedsiębiorców, rolników, organizacji pozarządowych itp., w celu podniesienia świadomości na temat innowacji i korzyści wynikających z ich wdrożenia. Skoncentrujemy się na konkretnych tematach, takich jak zrównoważony rozwój, technologie cyfrowe, energie odnawialne, innowacje społeczne itp.;
- spotkania informacyjne, na których przedstawiane będą przykłady udanych innowacji i projektów wdrażanych w ramach LSR. Damy lokalnym liderom możliwość podzielenia się swoimi doświadczeniami i najlepszymi praktykami związanymi z innowacjami. Spotkania te będą służyć również jako platforma do nawiązywania kontaktów i współpracy między różnymi podmiotami lokalnymi;
- kampanie promocyjne skierowane do mieszkańców i firm lokalnych, które podkreślają korzyści płynące z innowacji. Wykorzystamy różne kanały komunikacji, takie jak media społecznościowe, plakaty, ulotki itp. Promowanie sukcesów innowacyjnych projektów realizowanych w ramach LSR może zachęcić innych do podjęcia działań;
- partnerstwo i współpraca – zachęcimy do nawiązywania partnerstw i współpracy między różnymi podmiotami lokalnymi, takimi jak przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, instytucje edukacyjne itp. Wspólne działania i wymiana wiedzy mogą przyczynić się do rozwoju innowacyjnych projektów i zwiększyć szanse na ich sukces;
- mentoring i doradztwo – zapewnimy lokalnym liderom wsparcie w postaci mentorów i ekspertów, którzy mogą udzielić porad i wskazówek dotyczących wdrażania innowacji. Mentoring będzie szczególnie wartościowy dla młodych przedsiębiorców i osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

Działania animacyjne są dostosowane do lokalnych warunków i potrzeb społeczności objętej LSR. Ważne będzie również monitorowanie i ocena skuteczności tych działań w celu zapewnienia ciągłego doskonalenia i dostosowania do zmieniających się potrzeb.

Wzmocnienie partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR

Aby rozwinąć współpracę pomiędzy podmiotami z obszaru LGD oraz zwiększyć zainteresowanie realizacją projektów partnerskich, kontynuowane będą innowacyjne spotkania branżowe i tematyczne. Organizowane będą spotkania networkingowe w celu wymiany wiedzy, umiejętności i doświadczenia. Poprzez te spotkania będziemy animować podmioty z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami o podobnym profilu działania. Partnerstwa mogą zapewnić różnorodne perspektywy i wiedzę potrzebną do skutecznego wdrażania strategii.

W przypadku problemów z realizacją LSR, zdiagnozowanych podczas monitoringu i corocznych badań, wzmożone działania informacyjne będą ukierunkowane na grupę docelową, tak aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Przede wszystkim publikowanych będzie więcej informacji na lokalnych portalach, stronach

internetowych, mediach społecznościowych oraz tablicach ogłoszeń, przeprowadzone zostaną dodatkowe spotkania informacyjne. Szczegółowa analiza zagrożeń i działań minimalizujących zagrożenia w zakresie planu komunikacji została zawarta w Planie Komunikacji.

Partnerstwo i współpraca ściśle związane są z oddolnością. Wykorzystane narzędzia powodują, że LSR została przygotowana w sposób partycypacyjny, angażujący partnerów lokalnych, reprezentujących różne grupy interesu.

Procedura aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

Partycypacyjny charakter LSR widoczny jest na każdym etapie od przygotowywania do wdrażania, uwzględniając także aktualizację strategii. Mieszkańcy i społeczność lokalna będą mieć możliwość oceny rezultatów strategii i wprowadzania zmian, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem długookresowym, zawierającym strategiczny plan działań mających na celu stymulowanie rozwoju obszaru przez kilka lat. W ciągu tego okresu sytuacja w sferze gospodarczej i społecznej może się zmienić zarówno na skutek oddziaływania czynników zewnętrznych, niezależnych, mających wpływ nie tylko na obszar, ale także region i cały kraj, jak również w wyniku efektów podejmowanych na obszarze działań. W trakcie realizacji LSR mogą więc zmienić się problemy, potrzeby i priorytety rozwoju obszaru. Niektóre dziedziny życia społeczno-gospodarczego mogą się poprawić szybciej, niż zakładano, podczas gdy stan innych może się pogorszyć i konieczne będzie podjęcie działań mających na celu łagodzenie skutków tego pogorszenia. W związku z tym LSR musi być okresowo weryfikowana i, w razie potrzeby, aktualizowana, by korespondowała z istniejącą sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru oraz zidentyfikowanymi problemami. Niezbędne zmiany nie powinny więc być oceniane w kategoriach błędów, lecz traktowane jako nieodzowne elementy tego procesu. Temu służyć mają przejrzyste procedury Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”.

Cel procedury:

Celem procedury jest dostosowanie zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju do aktualizacji danych dotyczących obszaru oraz korekta zapisów wynikająca z ewaluacji wdrażania LSR

Zakres procedury:

Procedura aktualizacji obejmuje czynności od zgłoszenia zmian do przyjęcia nowelizacji dokumentu „Lokalna Strategia Rozwoju”.

Aktualizacja i zmiany Lokalnej Strategii Rozwoju będą dotyczyły trzech głównych zagadnień związanych ze:

- a) zmianami zachodzącymi w obrębie uwarunkowań rozwoju obszaru,
- b) zakresem realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR oraz uzyskiwanych w tym procesie efektów,
- c) skutecznością zarządzania procesem wdrażania strategii.

Przebieg procedury:

W odniesieniu do powyższych aspektów, uwaga zostanie poświęcona badaniu dynamiki zmian w gminach obszaru oraz w ich otoczeniu, zarówno tych wynikających z ewolucji sytuacji, jak i tych, które są wynikiem realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR. Podstawą dla podjęcia decyzji o aktualizacji strategii będzie:

- monitorowanie uwarunkowań rozwoju obszaru Doliny Stobrawy, w szczególności czynników zawartych w analizie SWOT; zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części, zwłaszcza zaś może służyć wygenerowaniu nowych przedsięwzięć, lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych;
- monitorowanie przedsięwzięć wdrażających strategię, przede wszystkim w zakresie:
 - osiągnięcia wyników zakładanych w ramach przedsięwzięć,
 - osiągnięcia celów strategii na skutek realizacji przedsięwzięć,
 - dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań,
 - zainteresowania podmiotów lokalnych podejmowaniem działań w ramach zdefiniowanych przedsięwzięć;
- monitorowanie organizacji procesu wdrażania strategii, w szczególności zadań związanych z:
 - promowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych,
 - usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR.

Wymienione analizy będą prowadzone w sposób ciągły, przy czym zakłada się, że – jeżeli znajdą stosowne okoliczności – decyzja o aktualizacji strategii będzie podejmowana w dwóch trybach:

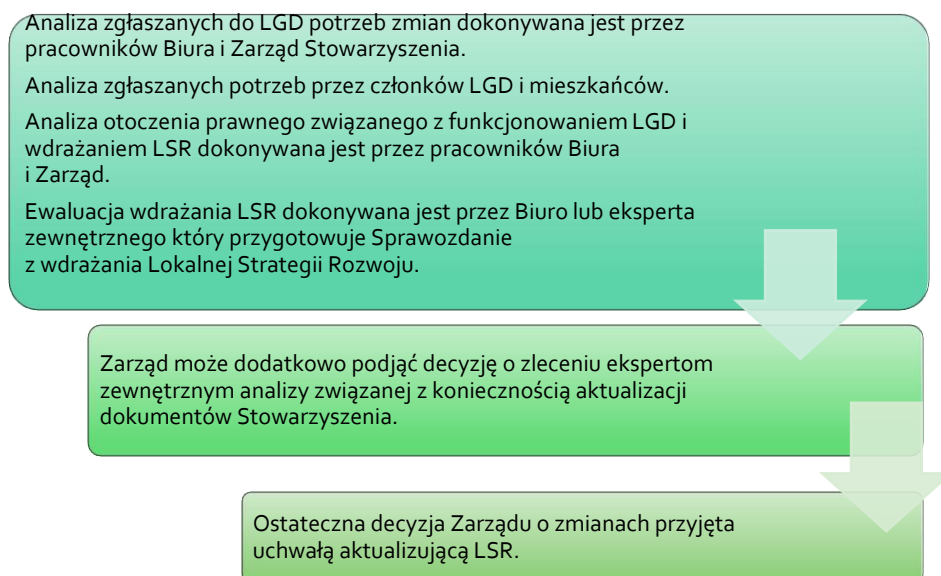
- okresowym – na początku roku kalendarzowego, po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w mijającym roku;
- doraźnym – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Zakres zmian dokonywanych w ramach aktualizacji strategii może być następujący:

- zmiana przedsięwzięć:
 - wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć niecieszących się zainteresowaniem lokalnych podmiotów;
 - wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć dezaktualizujących się na skutek zmiany uwarunkowań rozwojowych obszaru;
 - wyeliminowanie, ograniczenie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć, dla których w minionych okresach wdrażania udało się w pełni uzyskać zakładane wyniki;
 - wprowadzenie nowych przedsięwzięć lub zmiana treści przedsięwzięć dotychczasowych wynikająca z nowego spojrzenia na rzeczywistość i innowacyjnych pomysłów na wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwoju;
- zmiana celów strategii, a w ślad za tym, odpowiednie przeformułowanie przedsięwzięć;
- przeformułowanie strategii wykonane poprzez powielenie procedury wykorzystywanej w ramach partnerskiego procesu formułowania aktualnej wersji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wszyscy członkowie LGD, a także mieszkańcy obszaru, mają możliwość składania wniosków, uwag i propozycji zmian w zapisach Lokalnej Strategii Rozwoju. Na stronach internetowych dostępne są dane kontaktowe LGD, na które składać można wnioski i uwagi. Wszystkie te uwagi są zbierane i analizowane w biurze Lokalnej Grupy Działania.

Wykres 3.2. Analiza zgłaszanych zmian potrzeb LSR.

Źródło: Opracowanie własne.

Inkluzywność jest kluczowym elementem we wdrażaniu lokalnej strategii rozwoju kierowanej przez społeczność. W całym procesie tworzenia LSR uwzględniono zasady horyzontalne zgodnie z Artykułem 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Powstawanie LSR odbywało się z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Zarówno w procesie tworzenia, jak i podczas wdrażania brana pod uwagę jest równość mężczyzn i kobiet. W procesie przygotowywania i wdrażania brana jest pod uwagę dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.

Na każdym etapie zapewniona jest dostępność architektoniczna- dbamy, aby miejsca, w których odbywają się wydarzenia miały łatwy dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zapewniona jest również dostępność cyfrowa – strona dostosowana zgodnie ze standardem WCAG 2.1. Wszyscy mieszkańcy, niezależnie od różnic w pochodzeniu, płci, wieku, religii, światopoglądu, niepełnosprawności, orientacji seksualnej czy statusu społecznego, mają zapewniony równy dostęp do informacji, uczestnictwa i korzyści związanych z lokalną strategią rozwoju. Wszystkie cele realizowane są zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, określonym w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.

ROZDZIAŁ 4 ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

4.1. Podstawy analizy

Materiał przygotowano z wykorzystaniem metody desk research, badań ankietowych przeprowadzonych w formie elektronicznej wśród mieszkańców terenu objętego obszarem LGD „Dolina Stobrawy” oraz spotkań konsultacyjnych, warsztatowych.

W zakresie pierwszej z wymienionych metod analizowano przede wszystkim dane wtórne udostępnione przez GUS. W celu uzyskania wartości informacyjnej wykorzystanych danych używano głównie metodyki porównawczej wskaźników względnych (np. terenu analizowanej LGD do woj. opolskiego lub kraju), a także wskaźników dynamiki (np. zmiana w przyjętym okresie).

4.2. Charakterystyka obszaru objętego LSR

Zagospodarowanie przestrzenne

Głównym celem rozwojowym jest taki rozwój obszaru, aby stał się on miejscem przyjaznym do życia dla wszystkich, którzy będą chcieli tu pracować, mieszkać, wypoczywać oraz spędzać wolny czas. Dążenie do tego celu musi odbywać się w sposób przemyślany i zintegrowany, przy zachowaniu ładu przestrzennego, włącznie z poszanowaniem środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, równocześnie stwarzając warunki do rozwoju gospodarczego i społecznego. Zrównoważony rozwój obszaru jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych przez kolejne lata.

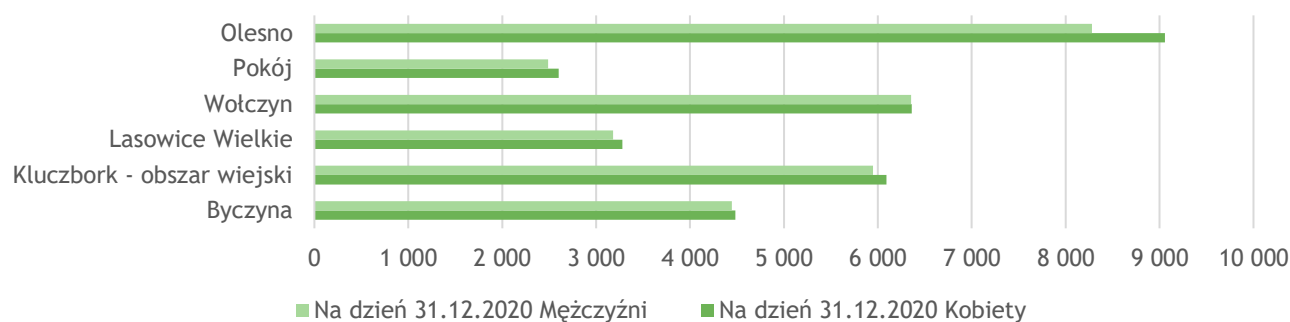
Na obszarze LGD „Doliny Stobrawy” znajdują się dwie gminy wiejskie oraz cztery gminy miejsko-wiejskie, gdzie LSR obejmuje 3 miasta: Wołczyn, Byczynę i Olesno. Wsie znajdujące się na obszarze mają zwarty charakter, skupiony wzdłuż głównych ulic. Sporadycznie miejscowości te posiadają nieduże przysiółki. W gminach, w których znajdują się miasta, wsie skupione są bliżej nich, ze względu na to, iż to miasta zawierają najważniejsze ośrodki kulturalno-społeczne oraz stanowią główne miejsce pracy. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej stanowić będą kontynuację rozwoju przestrzennego z uwzględnieniem zapisów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych miejscowości, a także zgodnie z wytycznymi dokumentów planistycznych wyższego rzędu.

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju rozumiane jest jako właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenów z poszanowaniem warunków środowiskowych, prowadzące do efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarze.

Mieszkańcy

Na obszarze LGD na dzień 31.12.2020 r. mieszkało 62 568 osób, z czego 31 872 to kobiety, a 30 696 stanowili mężczyźni. W poszczególnych gminach stosunek ilości kobiet do mężczyzn jest wyrównany. Jedynie w gminie Olesno widoczna jest większa liczba kobiet w stosunku do mężczyzn.

Wykres 4.1. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach obszaru na dzień 31.12.2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażający stosunek osób w wieku 65+ lat do osób w wieku 15-64 lat wynosi dla obszaru 25,72. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 34,3 osoby w wieku poprodukcyjnym. Wynik ten nie stanowi powodu do niepokoju, natomiast o starzejącym się społeczeństwie świadczy wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym, gdzie na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada aż 128,53 osoby w wieku poprodukcyjnym. Niepokojący jest także wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada tylko 61 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niniejsze wskaźniki wskazują na problem demograficzny obecnego i przyszłego pokolenia seniorów, którzy bez pomocy osób w wieku produkcyjnym będą mieli utrudniony dostęp do usług poza ich miejscem zamieszkania.

W związku z tym zasadnym jest by szczególnie wspierać osoby młode, które dopiero wejdą na rynek pracy, by zachęcić ich tym samym do pozostania na obszarze LGD. Osoby starsze natomiast potrzebują wsparcia ze względu na niedostateczną pomoc niesioną z zewnątrz.

Walory przyrodnicze, turystyczne, kulturalne i rozrywkowe

Obszar LGD „Dolina Stobrawy” posiada zróżnicowane walory turystyczne, które pozwalają na rozwój turystyki lokalnej. Pod względem turystycznym rozwija się w kierunku turystyki weekendowej i sentymentalnej. Określenie produktu turystycznego obszaru, wraz z promocją, wskazaniem możliwości spędzania wolnego czasu oraz infrastrukturą, mogą stać się siłą przyciągającą turystów. Krajobraz przyrodniczy obszaru tworzą przede wszystkim pola uprawne, lasy oraz gęsta sieć dolin rzecznych. Obszary prawnie chronione obejmują przede wszystkim południową część LGD. Dwoma wyróżniającymi się pod względem powierzchni formami ochrony przyrody na omawianym terenie są Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie oraz Stobrawski Park Krajobrazowy. Poza tym utworzono inne formy ochrony przyrody: zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz Obszary Natura 2000.

Na obszarze tym znajduje się podstawowa infrastruktura, która służy mieszkańcom, jednakże wymaga ona unowocześnienia. Działania powinny skupiać się na rozwijaniu nowoczesnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, jej modernizacji, rozwijaniu szlaków turystycznych, dostosowanych do uprawiania różnych form turystyki, wyposażonej w infrastrukturę sanitarną, informacyjną i wypoczynkowo-rekreacyjną; rozwijaniu przyjaznych środowisku form turystyki i rekreacji, wykorzystujących walory przyrodnicze i kulturowe. Powinna powstać także nowa infrastruktura wspierająca edukację w zakresie postaw proekologicznych i prośrodowiskowych.

W wielu miejscowościach znajduje się infrastruktura, która pozwala na kultywowanie tradycji, organizowanie spotkań integrujących mieszkańców oraz imprez wspierających rozwój kultury obszaru. Miejsca te jednak należy doposażyć w małą infrastrukturę umożliwiającą aktywne spędzanie wolnego czasu, dedykowaną szczególnie osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji. Modernizowana lub nowa infrastruktura powinna kreować proekologiczny wizerunek obszaru objętego LSR.

Rynek pracy i przedsiębiorczość

W 2022 r. na obszarze LSR zarejestrowanych było ogółem 6415 podmiotów gospodarczych, z czego większość stanowiły przedsiębiorstwa prywatne. W porównaniu do 2014 r. nastąpił wzrost liczby podmiotów o ok. 15%. W 2014 r. według danych GUS zarejestrowane były 5543 podmioty gospodarcze. Istotny wzrost nastąpił także wśród najmniejszych przedsiębiorstw, które zatrudniają do 9 pracowników, gdzie w ciągu pięciu lat wzrosła liczba małych firm o 11% do liczby 6189. Dane te przedstawia tabela poniżej:

Tabela 4.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON zatrudniające do 9 pracowników.

Gmina	2018	2019	2020	2021	2022
Pokój	407	427	434	443	452
Byczyna	771	782	789	831	848
Kluczbork	1007	1050	1107	1172	1239
Lasowice Wielkie	416	419	434	451	459
Wołczyn	1034	1042	1068	1084	1098
Olesno	1895	1934	1982	2041	2093
Łącznie	5530	5654	5814	6022	6189

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najbardziej dynamicznie na terenie LGD rozwijają się przede wszystkim następujące branże: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów, budownictwo, obsługa rynku nieruchomości, przetwórstwo przemysłowe.

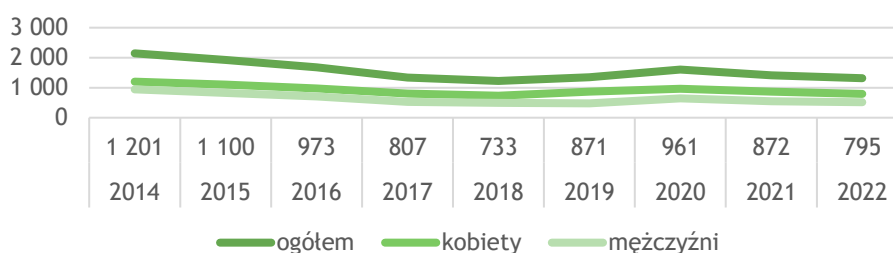
Jednym z atutów regionu może być również rozwijający się sektor przetwórstwa przemysłowego. W sektorze przetwórstwa przemysłowego na obszarze dominuje przetwórstwo artykułów spożywczych, zdecydowanie przewyższając inną produkcję. Przemysł spożywczy ma stały, możliwy do wykorzystania, potencjał w tworzeniu miejsc pracy w wymiarze lokalnym i układzie trwałej aktywizacji obszarów wiejskich. Możliwość „skojarzenia” go z rolnictwem, które jest również ważną składową i polem rozwoju regionu, podnosi znaczenie tych dziedzin w budowaniu scenariusza ścieżki rozwoju.

Na obszarze pręźnie rozwija się także ekonomia społeczna. Każda z gmin powinna wspierać rozwój ekonomii społecznej, zakładanej i kierowanej przez mieszkańców obszaru. W tak niewielkiej gminie, jak Byczyna jest ich aż 9. To właśnie na terenie gminy Byczyna wykształciła się mocna struktura oraz wyspecjalizowali się eksperci związani z ekonomią społeczną. Na dzień 31.12.2022 r. zgodnie z danymi GUS na obszarze zarejestrowanych jest 10 spółdzielni socjalnych: 9 w gminie Byczyna i 1 w gminie Olesno.

Podczas spotkań z mieszkańcami został zauważony problem w sferze rozwoju niszowych usług, związanych z produkcją i sprzedażą produktów bazujących na lokalnych zasobach. Wielu lokalnych przedsiębiorców działających w tym zakresie wskazywało ten obszar na wymagający interwencji. W związku tym, zasadne jest by wspierać rozwój przedsiębiorczości w tym zakresie. Także rozwój dostępu do odbiorcy końcowego za pomocą sprzedaży internetowej, dzięki rozwijającej się sieci szybkiego Internetu oraz dostępu do innych innowacyjnych sieciowych rozwiązań, może pozytywnie wpłynąć na tę niszową branżę.

Komponentem syntetycznej oceny aktywności na rynku lokalnym, ale także regionalnym i globalnym, jest poziom bezrobocia. Według danych z GUS na koniec 2022 r. na terenie LGD „Dolina Stobrawy” liczba bezrobotnych kształtowała się na poziomie 1311 osób. Bezrobocie w większym stopniu dotyczy kobiet niż mężczyzn, a w równym stopniu osób do 35 roku życia i powyżej tego wieku. Natomiast biorąc pod uwagę, że wśród osób bezrobotnych do 35 roku życia znacznie więcej jest kobiet, zasadne jest ukierunkowanie wsparcia do tej grupy wiekowej.

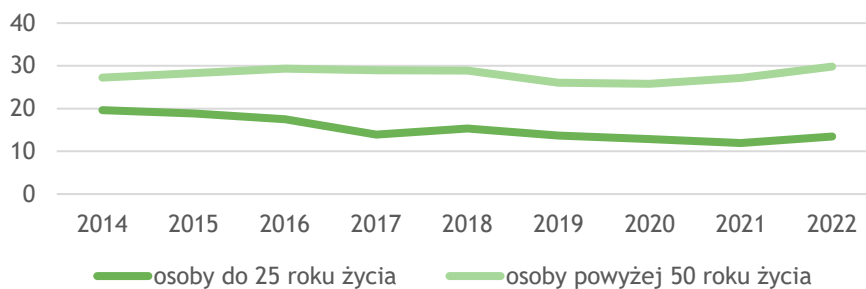
Wykres 4.2. Poziom bezrobocia rejestrowego na obszarze LGD „Dolina Stobrawy” na przestrzeni lat 2014-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obserwuje się spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym zwiększeniu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co wpływa na kształtowanie się struktury ekonomicznej ludności regionu. Biorąc pod uwagę zmianę średniego wieku ludności Polski, staje się kwestią oczywistą, iż poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej jest i będzie w regionie Doliny Stobrawy dość wysoki. Według stanu na dzień 31.12.2022 r. udział grup w niekorzystnej sytuacji, zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, stanowił 43% ogólnej liczby osób bezrobotnych. Osoby młode do 25 roku życia stanowiły 13%, natomiast osoby starsze mające więcej niż 50 lat 30%.

Wykres 4.3. Poziom procentowy udział osób w niekorzystnej sytuacji na przestrzeni lat 2014-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

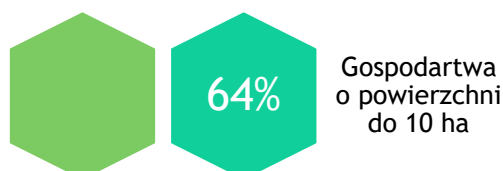
Dużym problemem na naszym obszarze jest także ukryte bezrobocie. W województwie opolskim, w sposób wyraźniejszy niż w innych częściach kraju, widać problem ukrytego bezrobocia. Przyczyną tego jest m.in. duża liczba osób pracujących w Niemczech oraz w Holandii. Dodatkowo, bardzo dużo współmałżonków oraz członków rodzin osób pracujących za granicą, nie wykazują zainteresowania podjęciem pracy w kraju, za kwoty niższe niż w krajach zachodnich. Ponadto, dotyka nas problem społeczeństwa o wysokim poziomie sekularyzacji, w którym brakuje osób z wykształceniem zawodowym, a dla osób wyższym wykształceniem akademickim nie ma pracy.

Rolnictwo i odpowiedzialność za zrównoważone środowisko

Na obszarze LGD „Dolina Stobrawy” rolnictwo charakteryzuje się stosunkowo dużą różnorodnością upraw, z uwagi na zróżnicowane warunki glebowe i klimatyczne. Największą powierzchnię zasiewów przeznaczają się na uprawy zbożowe, a w dalszej kolejności rzepak i rzepik, buraki cukrowe, warzywa gruntowe i ziemniaki (PSR, GUS, 2020).

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego mierzona powierzchnią użytków rolnych wynosi 19,33. Warto podkreślić, że wartości te są nieco niższe w porównaniu do średniej wojewódzkiej i znacznie większe w porównaniu do średniej krajowej. Powierzchnia 64% gospodarstw rolnych nie przekracza 10 hektarów, co świadczy o istnieniu dużego potencjału inwestycyjnego w tym zakresie.

Rysunek 4.1. Odsetek potencjalnych gospodarstw mogących korzystać ze środków LSR.

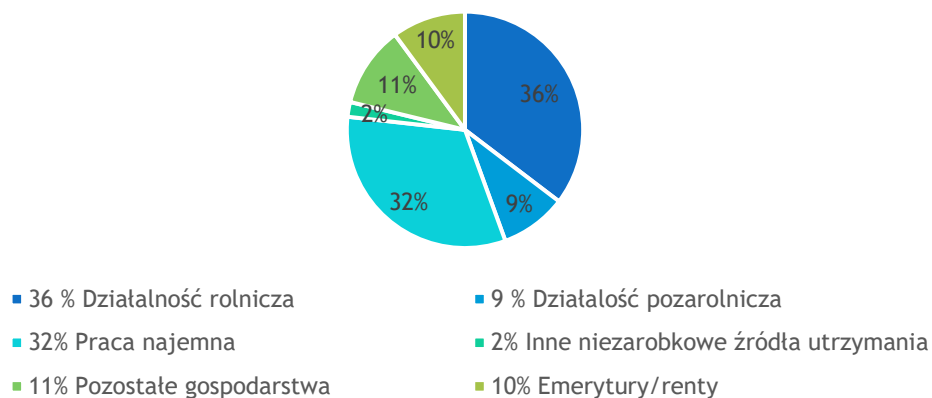
Źródło: Opracowanie własne na podstawie PSR 2020 oraz danych GUS.

Na przestrzeni lat ogólna powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych zwiększyła się o 3,3%, osiągając poziom 99,4%, na rzecz zmniejszenia powierzchni nieużytków. Udział powierzchni głównych upraw rolnych w ogólnej powierzchni zasiewów przedstawiał się następująco: zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso, inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno – 71,8%; rzepak – 16,6%; buraki cukrowe – 3,3%; ziemniaki – 1,3%; warzywa gruntowe – 0,5%.

W przypadku hodowli zwierząt nastąpił wzrost liczby hodowanego drobiu (wzrost o 13,4%) oraz bydła (wzrost o 6,9%), spadł natomiast poziom hodowli świń (spadek o 39,5%). W 2020 r. na obszarze na 1 gospodarstwo rolne ogółem przypadało przeciętnie 5,1 szt. bydła, 14,3 szt. świń oraz 217,3 szt. drobiu.

Dane Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. wykazały, że na obszarze LGD „Dolina Stobrawy” relatywnie wiele gospodarstw domowych (35%) utrzymuje się z dochodów z działalności rolniczej. Z kolei spośród wszystkich gospodarstw rolnych, które funkcjonują na terenie analizowanej LGD, 79% prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych, w tym 95% w gospodarstwach indywidualnych. Tylko 5% gospodarstw indywidualnych produkuje głównie i/lub wyłącznie na samozaopatrzenie.

Wykres 4.4. Struktura liczby gospodarstw domowych według ich głównego źródła dochodów w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PSR 2020 oraz danych GUS.

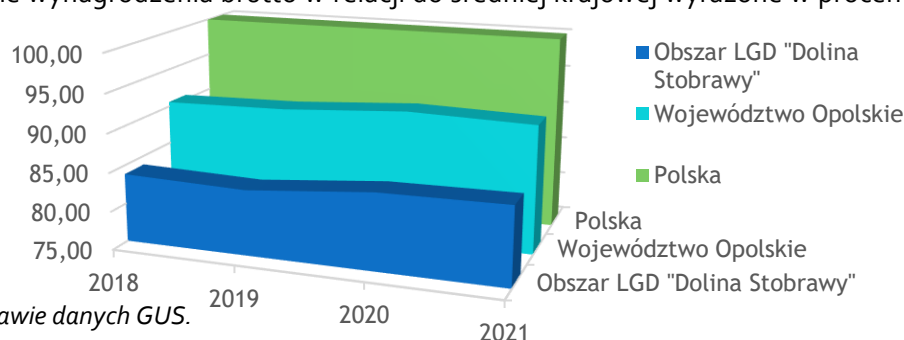
Zrównoważony system gospodarowania to wykorzystanie w gospodarstwie zasobów przyrody w taki sposób, aby skutki gospodarowania nie wpływały negatywnie na środowisko. W ramach działań LGD „Dolina Stobrawy” będzie premiowała działania, które mogą mieć realny wpływ na efektywną produkcję bezpiecznej, wysokiej jakości żywności w sposób chroniący, a także poprawiający stan środowiska naturalnego, socjalne i ekonomiczne warunki bytu rolnika i zatrudnionych w gospodarstwie pracowników, jak też lokalnych społeczności.

Główną ideą rolnictwa zrównoważonego jest nie tylko czerpanie maksimum zysków z uprawy i hodowli, ale także jednoczesne zadbanie o środowisko i przyszłość nie tylko swoją, ale i następnych pokoleń. Zasady rolnictwa zrównoważonego odnoszą się do całego gospodarstwa jako ściśle powiązanego z otaczającym go ekosystemem. Stosowanie takiego systemu przynosi wymierne korzyści dla środowiska naturalnego, przyczyniając się do poprawy jakości powietrza, wód gruntowych i żyzności gleb, obniżenia emisji gazów cieplarnianych i zużycia energii ze źródeł nieodnawialnych oraz zwiększenia bioróżnorodności w agroekosystemach i krajobrazie rolniczym.

Opieka i gospodarka społeczna

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiatach zlokalizowanych na terenie LGD „Dolina Stobrawy” nie odbiegało znacząco od średniej wojewódzkiej i krajowej. Wynagrodzenie brutto jest średnio o 15% niższe od średniej krajowej.

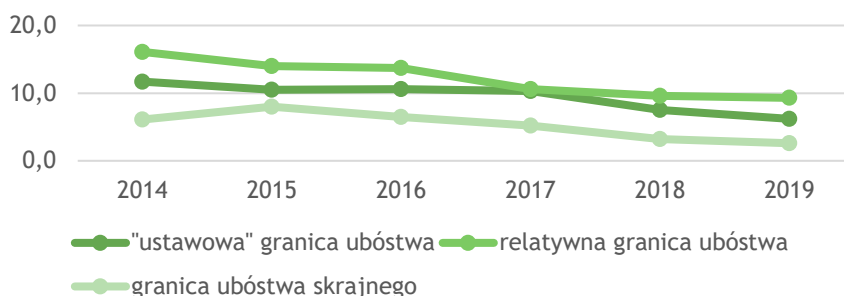
Wykres 4.5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej wyrażone w procentach (Polska=100).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odzwierciedla się to także w statystykach dotyczących zasięgu ubóstwa osób w gospodarstwach domowych. Dane GUS zostały opracowane na podstawie reprezentacyjnego badania budżetów gospodarstw domowych, które stanowi podstawowe źródło informacji o warunkach życia ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem.

Wykres 4.6. Wskaźnik ubóstwa na obszarze LGD.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2021 r.” Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu stwierdzono spadek liczby klientów pomocy społecznej, który powiązany jest ze spadkiem bezrobocia. W latach 2015-2021 liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej systematycznie zmniejszała się (łącznie spadła o 41,1%), głównie z powodu poprawiającej się sytuacji na rynku pracy i spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

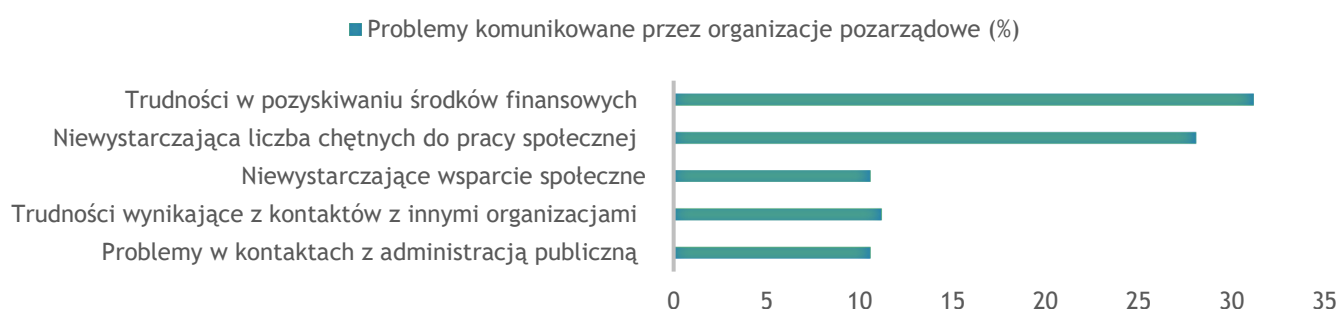
Pomimo spadku poziomu ubóstwa należy podejmować ciągłe działania przeciwdziałające jego wzrostowi, ponieważ jest to jeden z głównych czynników, które wpływają na wzrost liczby osób wykluczonych społecznie.

Podczas warsztatów z mieszkańcami obszaru LGD „Dolina Stobrawy” i przeprowadzonych ankiet z mieszkańcami obszaru stwierdzono, iż pomimo poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańcy, szczególnie w mniejszych miejscowościach oddalonych od miast gminnych, czują się wykluczeni z dostępu do kultury, możliwości korzystania z różnorodnych form aktywności fizycznej oraz korzystania z różnorodnych innych form związanych z zainteresowaniami czy samorozwojem. Także z badań prowadzonych przez GUS wynika, iż pomimo wzrostu dostępności do dóbr kultury czy miejsc, które oferują usługi sportowo-rekreacyjne lub usługi rozwoju osobistego, dostęp ten jest nierównomierny, ciągle zdecydowanie mniejszy na wsi. Najbardziej niezadowolone, zarówno z instytucji prowadzących działalność kulturalną, jak i ubogiej oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej w miejscu zamieszkania, były osoby reprezentujące gospodarstwa rolników oraz mieszkańcy małych miejscowości.

Działalność sektora społecznego

Obszar LGD „Dolina Stobrawy” charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią organizacji pozarządowych. Zgodnie z danymi przekazywanymi przez powiaty, na obszarze gmin: Kluczbork, Olesno, Byczyna, Pokój, Wołczyn i Lasowice Wielkie na dzień 31.12.2022 r. zarejestrowane były 361 podmioty, wśród których przeważały stowarzyszenia i organizacje społeczne, co stanowi 14,44% organizacji działających na całym obszarze województwa opolskiego. Głównymi beneficjentami i odbiorcami działań organizacji, zgodnie z danymi GUS, są dzieci i młodzież (59%) oraz osoby starsze (28,4%).

Wykres 4.7. Najważniejsze problemy wskazywane przez organizacje pozarządowe działające na obszarze.

Źródło: Badanie GUS. Organizacje sektora non-profit według najpoważniejszych barier w działalności jednostki w 2020 r.

Reprezentanci trzeciego sektora działający na obszarze współpracują z mieszkańcami i jednostkami samorządu. Sektor ten powinien jednak być jeszcze bardziej wspierany finansowo i merytorycznie, zwłaszcza organizacje działające w obszarze: usług społecznych, opiekuńczych, poradnictwa i ekonomii społecznej. Należy promować ich działalność. We współpracy z mieszkańcami i jednostkami samorządowymi mogą pozytywnie wpłynąć na inwestycje polegające na dostosowaniu małej infrastruktury do potrzeb mieszkańców obszaru.

Produkt lokalny

Obszar LGD „Dolina Stobrawy” jest bogaty w wiele produktów lokalnych, które są charakterystyczne dla tego regionu. Produkty lokalne mogą obejmować różne kategorie, takie jak żywność, przetwory, wyroby rzemieślnicze, rękodzieło, napoje, kosmetyki czy wyroby artystyczne. Są one zwykle wytwarzane przez lokalnych producentów, często z wykorzystaniem tradycyjnych metod i lokalnych surowców.

W ramach spożywczych produktów lokalnych należy wymienić miody pszczelarskie, gdyż okolice są znane z produkcji miodu oraz tradycji pszczelarskich związanych z ks. Dr. Janem Dzierżonem i Pasieką Zarodową w Maciejowie. Miody te są cenione za swoją naturalność i wysoką jakość. W gminie Olesno znajduje się przetwórnica mleczarska, która dostarcza lokalne produkty mleczarskie, takie jak mleko, sery, jogurty czy masło, ale także wyrób alkoholowy „Śmietankówka Oleska”. Te produkty są wytwarzane z naturalnego mleka pochodzącego od lokalnych gospodarstw. Oprócz tego w gminach funkcjonuje wiele małych zakładów produkujących lokalne wyroby mięsne czy piekarnicze, które przy użyciu tradycyjnych receptur, mają charakterystyczny smak.

Obszar oferuje różnorodne produkty turystyczno-rekreacyjne, które przyciągają zarówno mieszkańców, jak i turystów spoza regionu. Znajdują się tu liczne zabytki, w tym liczne drewniane kościoły znajdujące się na Szlaku drewnianego budownictwa sakralnego. Obszar jest położony w pięknym krajobrazie, z licznymi jeziorami i rezerwatami przyrody. Znajdują się tu także nieliczne szlaki rowerowe i piesze, które wymagają remontów bądź utworzenia nowych połączeń.

Mieszkańcy obszaru utworzyli na obszarze wioski tematyczne, które są specjalnie zaprojektowanymi miejscowościami mającymi na celu zapewnienie rozrywki, edukacji i doświadczeń związanych z określonym tematem. Wioski tematyczne są tworzone wokół określonych motywów, takich jak historia, kultura, tradycja, przyroda, nauka czy sport. Posiadają charakterystyczną architekturę, dekoracje, kostiumy i rozmaite atrakcje, które odzwierciedlają wybrany temat.

W poszczególnych gminach odbywają się także liczne imprezy kulturalne i festiwale, które przyciągają zarówno lokalnych mieszkańców, jak i turystów. Są to festiwale muzyczne, folklorystyczne, kulinarne czy historyczne, które umożliwiają poznanie lokalnej kultury i tradycji.

Ważne jest promowanie i wspieranie lokalnych produktów, ponieważ przyczynia się to do rozwoju lokalnej gospodarki, ochrony dziedzictwa kulturowego, wspierania lokalnych producentów i tworzenia więzi społeczności lokalnej. Warto z tego powodu docenić ich unikalność i wspierać lokalną społeczność obszaru LGD „Dolina Stobrawy”.

Obecni na spotkaniach mieszkańcy związani z produkcją produktów lokalnych wyrazili zapotrzebowanie na wysoką jakość surowców ekologicznych i narzędzia potrzebne do wykonywania swoich wyrobów. Są zainteresowani uczestnictwem w warsztatach, które pomogą im poszerzyć swoją wiedzę i umiejętności w zakresie rękodzieła.

Rękodzielnicy potrzebują wsparcia w zakresie promocji i marketingu swoich wyrobów. Potrzebują pomocy w tworzeniu profesjonalnych materiałów marketingowych, zdobywaniu klientów, uczestnictwie w targach i festiwalach, a także dostępie do kanałów sprzedaży i dystrybucji.

Ważne jest, aby wspierać rękodzielników lokalnych, rozumiejąc ich potrzeby i dostarczając im odpowiedniego wsparcia. To pozwoli im rozwijać swoje umiejętności, kultywować tradycje, tworzyć unikalne wyroby i przyczynić się do rozwoju lokalnej gospodarki.

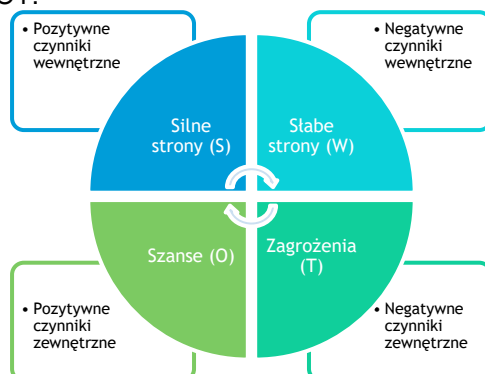
4.3. Analiza SWOT

W ramach procesu opracowania Strategii wykorzystano analizę SWOT, za pomocą której zidentyfikowano i zhierarchizowano kluczowe czynniki mające wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dolina Stobrawy. Był to istotny etap diagnostyczny, wspomagający proces formułowania celów i przedsięwzięć. Nad analizą SWOT pracował zespół roboczy, w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich sektorów z całego

obszaru LGD. Analiza SWOT została opracowana na podstawie diagnozy, która to została przeprowadzona w ramach spotkań z mieszkańcami obszaru oraz badań ankietowych. Ma to istotne znaczenie z punktu widzenia uspołecznienia całego procesu powstawania LSR.

W ramach analizy SWOT dokonano klasyfikacji czynników w czterech wymiarach:

Rysunek 4.2. Schemat analizy SWOT.

Źródło: Opracowanie własne.

Mocne i słabe strony regionu to te cechy, które go obecnie wyróżniają, natomiast szanse i zagrożenia rozwojowe to tendencje i zjawiska, które wynikają z otoczenia regionu.

Tabela 4.2. Analiza SWOT obszaru LGD Dolina Stobrawy.

Mocne strony	Słabe strony
bogate zasoby przyrodnicze (lasy, stawy, bioróżnorodność)	niewykorzystany potencjał edukacji związany z dziedziną ekologii i ochrony środowiska
obszary objęte ochroną (Obszar Natura 2000, Stobrawski Park Krajobrazowy)	niewystarczająca liczba gospodarstw rolnych świadczących usługi edukacji
atrakcyjne obiekty kulturowo-historyczne (pasieka zarodowa, muzea, izby pamięci, Gród Rycerski, pałace i inne zabytki architektury, parki zabytkowe)	słaba świadomość ekologiczna mieszkańców
zasoby kulturowe (tradycje, różnorodność)	słaba świadomość mieszkańców o odpowiedzialności za środowisko
niewielkie gospodarstwa rolne zainteresowane rozszerzeniem profilu działalności o nowe usługi związane z edukacją oraz sprzedażą swoich produktów w najbliższym otoczeniu	zbyt mało możliwości wsparcia działań pro ekologicznych przeznaczonych dla mieszkańców, organizacji pozarządowych
liczne organizacje pozarządowe realizujące różne zadania na rzecz ekologii i ochrony środowiska, osób starszych, kobiet i dzieci	mała liczba instytucji wspierających rozwój świadomości mieszkańców odpowiedzialnych za swoje otoczenie, w szczególności skierowanych do kobiet i osób starszych
liderzy kreujący działania w lokalnej społeczności	zły stan infrastruktury rekreacyjnej, w tym sportowej
specjalistyczne wioski tematyczne jako miejscowości posiadające oferty bazujące na lokalnych zasobach	niewykorzystana infrastruktura kulturalna
wielu rękodzielników i artystów na terenie LGD	niewystarczająca ilość środków na finansowanie animatorów świetlic wiejskich
coraz lepsza estetyka wsi	słabe skomunikowanie obszaru (transport publiczny)
coraz lepsza infrastruktura świetlic wiejskich	niski przyrost naturalny
	niewystarczająca rozpoznawalność produktów regionalnych bazujących na lokalnych zasobach
	słabo rozwijające się przedsiębiorstwa i gospodarstwa rolne na terenach wiejskich związanych z produktem lokalnym
	niewystarczające sieciowanie producentów rolnych i przedsiębiorców

Szanse	Zagrożenia
możliwości dofinansowania działań o charakterze społecznym, kulturalnym i przyrodniczym	emigracja, wyludnianie się miejscowości
wykorzystanie rosnącej mody na produkty ekologiczne i regionalne	starzejące się społeczeństwo
wykorzystanie dziedzictwa kulinarnego, różnych kultur	negatywne postrzeganie ochrony obszarów przyrodniczych, w taki sposób, że będzie to wpływało na ograniczenia rozwoju
rozwój współpracy pomiędzy różnymi sektorami: społecznym, gospodarczym, publicznym	niska świadomość ekologiczna turystów i mieszkańców, która może doprowadzić do degradacji środowiska
powstawanie partnerstw w celu realizacji projektów współpracy	niszczenie obiektów zabytkowych
rosnące zainteresowanie lokalną historią, zasobami i środowiskiem	zanieczyszczenie środowiska
uregulowania prawne w zakresie lokalnego transportu zbiorowego	niski poziom zaufania społecznego utrudniający nawiązywanie współpracy
poprawa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej	zanikająca komunikacja publiczna między miejscowościami
możliwość promocji obszaru i poprawy rozpoznawalności produktów lokalnych	niski przyrost naturalny
wzrost świadomości ekologicznej	złe uregulowania prawne
możliwość dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej dla osób fizycznych, jak i rolników	przepisy utrudniające sprzedaż produktów lokalnych
wzrost zapotrzebowania na różne formy spędzania czasu wolnego	duża biurokracja utrudniająca pozyskiwanie środków finansowych
większa promocja lokalnych produktów i usług	niesprzyjające przepisy podatkowe, wysokie koszty prowadzenia działalności oraz zatrudniania pracowników
wzrost potrzeb społeczeństwa w zakresie życia w harmonii z naturą	
rozwój różnych form dystrybucji produktów regionalnych	
wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	
możliwość produkcji żywności regionalnej	

Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT wskazują, że działania podejmowane w ramach LSR powinny dotyczyć przewyższania słabości obszaru na rzecz jak najlepszego wykorzystania jego szans rozwojowych. Sprawą kluczową jest skierowanie wsparcia do grup w niekorzystnej sytuacji, które zgodnie z diagnozą zostały zidentyfikowane jako: kobiety z terenu objętym LSR, seniorzy, ludzie młodzi. Ważne jest to w kontekście wyrównania szans w ich dostępie do wsparcia związanego z wykluczeniem społecznym.

4.4. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem

Analiza, oprócz strategicznych rozstrzygnięć, pomogła w procesie identyfikacji problemów i potencjałów rozwojowych obszaru. Głównymi problemami są niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, niewystarczająca dostępność usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru oraz niska rozpoznawalność i dostępność produktów lokalnych dla mieszkańców obszaru. W związku tym zaplanowano działania wspierające w tych trzech zakresach.

Głównymi problemami związanymi z ekologią i ochroną środowiska zgodnie z przeprowadzonymi przez Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy” badaniami obszaru jest niewystarczająca świadomość – rozumiana jako wiedza i zainteresowanie, które posiadają mieszkańcy w zakresie środowiska naturalnego i jego ochrony; oraz niewystarczająca ilość działań, których może podjąć się każdy, aby pozytywnie wpłynąć na stan środowiska.

Także ogólnopolskie Badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski zlecone przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska potwierdza, iż nasz kraj ma najwięcej problemów do rozwiązania w zakresie ekologii i ochrony środowiska. W przypadku problemów środowiska naturalnego największym problemem jest zanieczyszczenie powietrza, problem śmieci i zanieczyszczanie wód oraz problemy z wodą.

Rysunek 4.3. Drzewo problemów dla zakresu związanego z ekologią i ochroną środowiska.

Źródło: Opracowanie własne.

Odpowiedzią na problemy związane z niską świadomością ekologiczną społeczności są przedsięwzięcia w ramach celu C.1. „Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska”, które odpowiadają bezpośrednio na potrzeby mieszkańców. Uwzględniono w tym zakresie tworzenie małej infrastruktury, która będzie wspierała działania i postawy proekologiczne, w tym między innymi ścieżki edukacyjne, ogrody deszczowe i łąki kwietne. Zaplanowano także działania edukacyjne w celu podnoszenia świadomości ekologicznej oraz wsparcie dla tworzenia zagród edukacyjnych.

Zasadne w realizacji działań w tym zakresie są zasoby przyrodnicze znajdujące się na obszarze LGD „Dolina Stobrawy”, obszary objęte ochroną (Obszar Natura 2000, Stobrawski Park Krajobrazowy), bioróżnorodność. Jednak najważniejszym czynnikiem jest wyrażona chęć mieszkańców do podnoszenia swojej świadomości ekologicznej i wiedzy związanej z ochroną środowiska oraz chęć do tworzenia nowych miejsc edukacji w tym zakresie.

Problem niskiej dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru wynika z wielu czynników społecznych. Obszar LGD obejmuje głównie mieszkańców obszarów wiejskich, na którym transport publiczny zanika, co utrudnia głównie osobom młodym oraz starszym dostęp do usług społecznych i zdrowotnych. Jednocześnie pogłębia się brak zaufania mieszkańców do innych osób, co niekorzystnie wpływa na nawiązywanie współpracy i niesienie pomocy. Fakt ten jest także pogłębiany przez postępującą emigrację mieszkańców z obszarów wiejskich do większych miast.

Obszary wiejskie są często także niedofinansowane przez jednostki JST, co ma wpływ na istniejącą małą infrastrukturę rekreacyjną, która ulega zniszczeniu, bądź też mała infrastruktura nie powstaje w ogóle. W wielu miejscowościach istnieją świetlice wiejskie, których potencjał nie jest wykorzystywany ze względu na brak finansowania obsługi budynków i wydarzeń, które mogłyby być w nich organizowane. Na obszarze objętym LSR działa wiele organizacji pozarządowych, które mogą realnie wpłynąć na poprawę dostępności wyżej wymienionych usług, natomiast ich liderzy i członkowie potrzebują ciągłej edukacji, która zostanie zapewniona w ramach zaplanowanych działań. Mieszkańcy wyrażają także potrzebę, by poszerzać swoją wiedzę i zainteresowania, interesuje ich samorozwój, i prowadzenie zdrowego trybu życia.

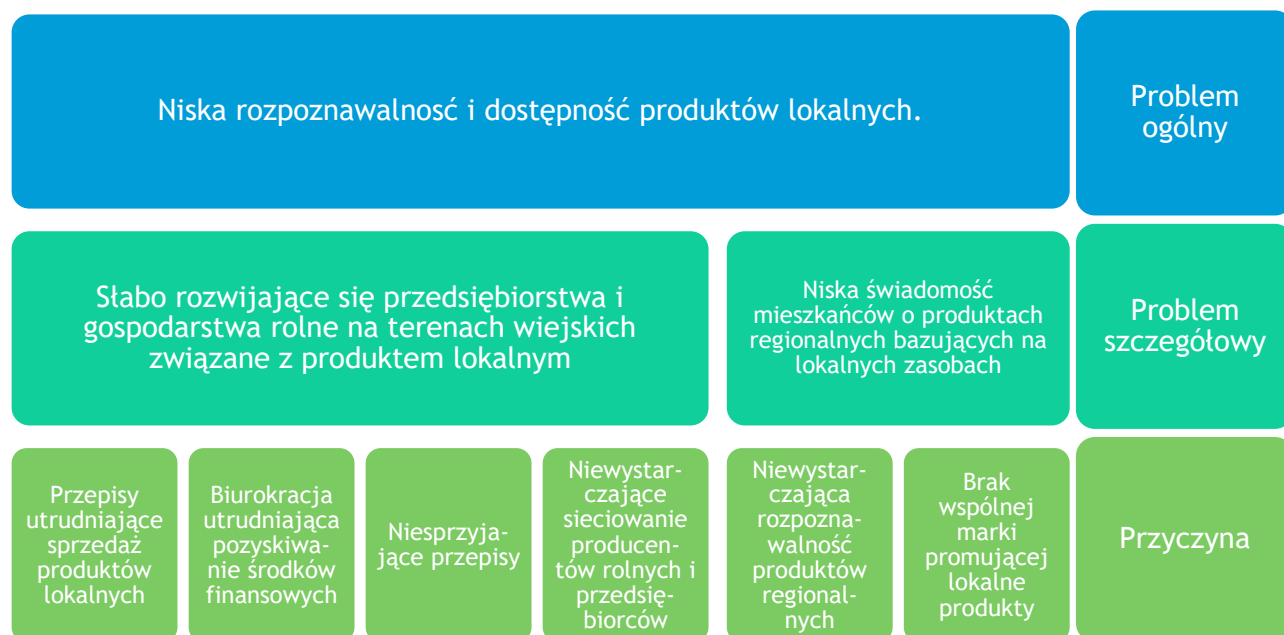
Rysunek 4.4. Drzewo problemów dla zakresu związanego z niewystarczającą dostępnością usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru.

Źródło: Opracowanie własne.

Odpowiedzią na problemy związane z niską dostępnością usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru są przedsięwzięcia w ramach celu C.2. „Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD”, które odpowiadają bezpośrednio na potrzeby mieszkańców. Uwzględniono w tym zakresie tworzenie małej infrastruktury rekreacyjnej, działania edukacyjne w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia, aktywizujące i integrujące, podnoszenie kwalifikacji liderów działających na rzecz społeczeństwa, rozwój innowacji w zakresie opracowania i realizacji koncepcji Smart Villages.

Rysunek 4.5. Drzewo problemów dla zakresu związanego z rozpoznawalnością i dostępnością produktów lokalnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Odpowiedzią na problemy związane z niską rozpoznawalnością i dostępnością produktów lokalnych dla mieszkańców obszaru są przedsięwzięcia w ramach celu C.3. „Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów

lokalnych obszarów”, które odpowiadają bezpośrednio na potrzeby mieszkańców. Uwzględniono w tym zakresie tworzenie nowych miejsc pracy związanych z lokalnym produktem regionalnym, stworzenie współpracy pomiędzy gospodarstwami rolnymi i skrócenie drogi sprzedaży produktu do klienta. Działania w tym zakresie obejmują także budowę marki oraz kreowanie współpracy w zakresie dostępności regionalnych produktów bazujących na lokalnych zasobach.

4.3. Grupy w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD.

Zasady przestrzegania równości szans i niedyskryminacji obejmują szereg kwestii, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, równość dla młodych ludzi oraz równość kobiet i mężczyzn, osób starszych. Na podstawie przeprowadzonych ankiet i spotkań wyłoniono trzy grupy w niekorzystnej sytuacji: kobiety, osoby starsze, osoby młode do 25 roku życia.

Infrastruktura publiczna powinna być dostępna dla osób starszych, kobiet, osób młodych, zapewniając im swobodny dostęp do przestrzeni publicznej. Osoby te powinny mieć równy dostęp do usług i możliwości, takich jak opieka zdrowotna, transport publiczny, edukacja, kultura i rekreacja. Osoby w niekorzystnej sytuacji powinny mieć możliwość uczestniczenia w społeczeństwie i podejmowania działań, które odpowiadają ich zainteresowaniom, umiejętnościom i zdrowiu. Powinny być zachęcane do aktywności społecznej, kulturalnej, wolontariatu i edukacji przez całe życie.

Informacje i usługi powinny być udostępniane w formatach dostępnych dla poszczególnych grup osób. Osoby z grupy kobiet czy ludzie młodzi powinni mieć równe szanse na zatrudnienie i rozwój zawodowy. Niedyskryminacja w miejscu pracy powinna być zapewniona na podstawie umiejętności i kwalifikacji.

Szczególnie ważną kwestią dla osób młodych jest zapewnienie równego dostępu do jakościowej edukacji bez względu na ich pochodzenie społeczne, płeć, niepełnosprawność czy inne czynniki.

Równość kobiet i mężczyzn rozumiana jest przede wszystkim jako zapewnienie równego wynagrodzenia za pracę o takiej samej wartości. Jednak ważna jest tu także kwestia równowagi między życiem zawodowym a prywatnym. Istotne jest tworzenie warunków, które umożliwią zarówno mężczyznom, jak i kobietom równoważenie życia zawodowego i prywatnego.

W odpowiedzi na potrzeby zgłaszane przez te trzy grupy osób w niekorzystnej sytuacji zaplanowano szereg działań, które mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu tych grup. Są to między innymi działania związane z małą infrastrukturą publiczną, które będą uwzględniały przede wszystkim potrzeby tych trzech grup. W każdym celu zaplanowano także działania edukacyjne, integracyjne i informacyjne w zakresach, które najbardziej interesowały te grupy podczas spotkań. W ramach działań związanych z przedsiębiorczością również uwzględniono działania, które odpowiadają zgłaszanym potrzebom osób z grup w niekorzystnej sytuacji – szczególnie kobiet i osób młodych.

Animacja osób w niekorzystnej sytuacji może pomóc w tworzeniu większej świadomości społecznej, budowaniu empatii i zachęcaniu do działań na rzecz zmiany i poprawy warunków życia tych osób. Zaplanowane działania uwzględniają współpracę z osobami w niekorzystnej sytuacji. Ich głosy i perspektywy są niezwykle istotne, aby prawidłowo przedstawić ich doświadczenia i wyzwania oraz odpowiadać na ich potrzeby. LSR będzie stosowało różne sposoby animacji, takie jak przedstawianie pozytywnych wzorców, prowadzenie działań o charakterze advocacy, wykorzystanie sztuki i kreatywności, zachęcanie do poszerzania wiedzy i rozwoju osobistego.

4.4. LGD jako wsparcie inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych

LGD „Dolina Stobrawy” będzie wspierało lokalne, jak i ponadlokalne inicjatywy poprzez realizację projektu partnerskiego Programu „Działaj Lokalnie”, który łączy sektor społeczny, biznesowy i publiczny. W programie „Działaj Lokalnie” wspierane są projekty, które inicjują współpracę mieszkańców na rzecz dobra wspólnego i które służą pobudzaniu aktywności społecznej, poprawie jakości życia. W rezultacie podejmowane działania przyczyniają się do budowania lokalnego kapitału społecznego. Program wspiera aktywność obywatelską, w tym duży nacisk kładziony jest na partnerstwo. Realizatorzy projektów lokalnych poszukują niestandardowych metod działania, eksplorują nowe obszary zaangażowania społecznego oraz promują innowacyjne rozwiązania wśród swoich partnerów i odbiorców projektów.

Zaplanowano także wsparcie poprzez pozyskiwanie grantów i dotacji z innych środków europejskich lub krajowych, mogących pomóc w finansowaniu projektów, programów edukacyjnych, działań społecznych,

innowacji czy działań kulturalnych odpowiadających na potrzeby mieszkańców obszaru, ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji.

LGD „Dolina Stobrawy” nawiązuje także partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym, biznesowym oraz prywatnym w celu wsparcia inicjatyw lokalnych. Partnerstwa te obejmują finansowanie projektów, wymianę zasobów czy ekspertyzy. Partnerstwa te mają także na celu tworzenie przestrzeni i wsparcia dla lokalnych przedsiębiorstw społecznych, młodych przedsiębiorców lub organizacji pozarządowych. Dostarczają mentorów, doradców biznesowych, którzy prowadzą szkolenia, a także tworzą połączenia z sieciami kontaktów.

ROZDZIAŁ 5 SPÓJNOŚĆ , KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

W rozdziale szczegółowo przedstawiono opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności, czyli w jaki sposób LSR łączy się z szerszymi planami/strategiami rozwoju na wyższym poziomie. Ujęto również opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

5.1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi/ strategiami

Powiązania i zależności z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Dolina Stobrawy” przedstawiono w opracowanej tabeli spójności celów strategicznych opracowywanego LSR z priorytetami, celami i kierunkami interwencji zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych. Tym samym, poniżej wykazano zgodność z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie i sektorowo powiązanych z niniejszym dokumentem.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy” na lata 2023-2027 jest spójna i komplementarna z Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej, Strategią Opolskie 2030, Programem Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Strategią Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 oraz strategiami powiatów: kluczborskiego, oleskiego i namysłowskiego, a także strategiami rozwoju gmin członkowskich.

Tabela 5.1. Analiza dokumentów planistycznych związanych z obszarem pod kątem powiązania i zgodności LSR.

Cel LSR		Plan Strategiczny WPR
C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska		I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) 2. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania: b. zagród edukacyjnych, 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; 9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi;
C 2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD		I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) 5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi; 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych; 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji;
C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru		I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) 1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, 3. rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie krótkich łańcuchów żywnościowych;

Cel LSR		Strategia Opolskie 2030
C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska		<p>ŚRODOWISKO I ROZWÓJ – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami • Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe
C 2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD		<p>CZŁOWIEK I RELACJE – Mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trwałe więzi społeczne • Rozwinięte i dostępne usługi
C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru		<p>SILNA GOSPODARKA – Gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gospodarka otwarta na współpracę • Silne branże • Ceniona marka regionu

Cel LSR		Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska		<p>2.1.2.6 (vii) Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia;</p> <p>2.1.10.2 (ii) Cel szczegółowy (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie;</p>
C 2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD		<p>2.1.5.1 (a) Cel szczegółowy (a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p> <p>2.1.5.5 (g) Cel szczegółowy (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery i wspieranie mobilności zawodowej;</p> <p>2.1.6.1 (h) Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego, w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;</p>
C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru		<p>2.1.1.3 (iii) Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne;</p>

Cel LSR		Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030
C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska		<p>Cel strategiczny 3 Racjonalna gospodarka zasobami środowiska.</p> <p>Kierunek działań 3.1: Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.</p> <p>Kierunek działań 3.2: Wysoka jakość środowiska.</p> <p>Kierunek działań 3.3: Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych.</p>
C 2. Poprawa dostępności usług społecznych		<p>Cel strategiczny 1 Wysoka efektywność usług publicznych.</p> <p>Kierunek działań 1.1: Wysoka jakość infrastruktury społecznej.</p> <p>Kierunek działań 1.4: Wzmacnianie potencjału społeczności lokalnych.</p>

i zdrowotnych dla mieszkańców LGD		
C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru		Cel strategiczny 2 Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu. Kierunek działań 2.2: Rozwinięta przedsiębiorczość. Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna.

Źródło: Opracowanie własne.

Powiązania z Planem Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej, Strategią Opolskie 2030, Programem Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Strategią Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 zostały wykazane w powyższej tabeli. Wykazano, że wszystkie z celów określonych w LSR są zgodne ze wskazanymi dokumentami planistycznymi i strategiami i wpisują się w wiele działań poszczególnych dokumentów.

Tabela 5.2. Analiza dokumentów powiatowych i gminnych strategii rozwoju lokalnego pod kątem powiązania i zgodności LSR.

Powiatowe i Gminne dokumenty strategiczne	Cele Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Dolina Stobrawy”		
	C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska	C 2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD	C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru
Strategia Rozwoju Powiatu Kluczborskiego na lata 2014–2022	2.1. POLE OPERACYJNE 1.1. Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej	2.5. POLE OPERACYJNE 1.5. Atrakcyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna 3.4. POLE OPERACYJNE 2.4. Rozwój kultury oraz zagospodarowanie czasu wolnego	4.1. POLE OPERACYJNE 3.1. Kreatywna przedsiębiorczość i współpraca międzysektorowa
Strategia Rozwoju Powiatu Oleskiego na lata 2016-2025	3.3 Realizacja działań w zakresie ochrony środowiska	4.1 Tworzenie infrastruktury ochrony zdrowia dostosowanej do potrzeb społecznych	1.4. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw 1.5. Promocja produktów lokalnych

<p>Strategia Rozwoju Powiatu Namysłowskiego do 2023 r.</p>	<p>Cel strategiczny A Atrakcyjny przyrodniczo Powiat Kierunek rozwojowy A 1.1 Ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego Kierunek rozwojowy A 1.2 Zadbane środowisko przyrodnicze – edukacja ekologiczna mieszkańców i propagowanie postaw prośrodowiskowych Cel strategiczny A Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarze Powiatu Kierunek rozwojowy A 1.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystyki kulturowej i przyrodniczej. Cel strategiczny C Ochrona wartości przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego Kierunek rozwojowy C 1.2 Intensyfikacja współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego w zakresie edukacji, promocji oraz poprawy świadomości i postaw obywatelskich w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Kierunek rozwojowy C 1.3 Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu podnoszenie społecznej świadomości i wrażliwości w zakresie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego</p>	<p>Cel strategiczny C Aktywizacja kapitału ludzkiego Kierunek rozwojowy C 1.2 Finansowanie lokalnych inicjatyw Kierunek rozwojowy C 1.3 Promowanie aktywnych postaw Cel strategiczny B Efektywny i racjonalny system usług medycznych, zapewniający bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańcom powiatu Kierunek rozwojowy B 1.4 Promocja zdrowia i profilaktyka zdrowotna Cel strategiczny C Osiągnięcie optymalnego poziomu uczestnictwa obywateli w życiu publicznym – jako warunek konieczny do stworzenia trwałych podstaw dla podmiotowej aktywności obywateli i ich wspólnot w kształtowaniu rozwoju społecznego, wzrostu gospodarczego i kultury Kierunek rozwojowy C 1.1 Aktywni świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne</p>	<p>Cel strategiczny A Tworzenie warunków stymulujących wzrost konkurencyjności sektora MŚP Kierunek rozwojowy A 1.2 Budowa przewag konkurencyjnych poprzez inicjowanie działań pobudzających procesy innowacyjne Kierunek rozwojowy A 1.3 Promocja przedsiębiorczości Cel strategiczny C Wzrost konkurencyjności obszarów wiejskich oraz rolnictwa i rybołówstwa Kierunek rozwojowy C 1.1 Wzmacnianie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich Kierunek rozwojowy C 1.3 Spójność i atrakcyjność terytorialna obszarów wiejskich</p>
<p>Strategia Gminy Buczyna na lata 2015-2020</p>	<p>Cel operacyjny 3.4 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju gminy - Zachowanie środowiska przyrodniczego oraz działania rekultywacyjne; - Edukacja ekologiczna i promocja postaw ekologicznych; - Program ochrony bioróżnorodności; - Program małej retencji;</p>	<p>Cel operacyjny 2.1 Ochrona przestrzeni kulturowej i tożsamości lokalnej - Zintegrowanie ochrony krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, zachowanie i przywracanie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego; Cel operacyjny 3.2 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej do różnych grup odbiorców - Zrównoważony rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej – modernizacja i budowa boisk, place zabaw, ścieżki rowerowe; - Zwiększanie poziomu społecznego uczestnictwa</p>	<p>Cel operacyjny 1.1 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców - Współpraca z lokalnym biznesem w kreowaniu warunków do prowadzenie małej przedsiębiorczości; - Promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosła (rozwój cechów); - Wsparcie i promocja tworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz produkujących zdrową żywność;</p>

		w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego, w tym zachęcanie do korzystania z dostępnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej;	
Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork do 2030 roku	CEL III Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi Społeczno-gospodarczemu. 111.1 Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	CEL II Podniesienie jakości życia mieszkańców wspierające aktywne społeczeństwo. 11.1 Rozwój Kultury 11.3 Poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych 11.4 Rozwój kapitału społecznego, 11.5 Kompleksowa oferta opieki społecznej, wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 11.6 Zdrowy Kluczbork	CEL I Wzrost potencjału Gospodarczego. 1.1 Rozwój przedsiębiorczości i terenów inwestycyjnych 1.3 Rozwój turystyki i rekreacji
Strategia Rozwoju Gminy Lasowice Wielkie na lata 2015-2025	1. Przestrzeń i środowisko. Podniesienie estetyki przestrzeni publicznej, poszanowanie potrzeb środowiska naturalnego oraz czerpanie z zasobów dziedzictwa przyrody, kultury i historii, co przyczyni się do poprawy warunków życia. 1.1. Turystyka i rekreacja 1.2. Estetyka przestrzeni publicznej i bioróżnorodność 1.3. Dziedzictwo kulturowe i naturalne 1.4. Odnawialne źródła energii i niskoemisyjność	3. Lokalna aktywność społeczna. Zwiększenie poziomu partycypacji i zaangażowania społecznego w sprawy lokalne oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego i standardów życia. 3.1. Usługi czasu wolnego 3.2. Aktywny senior 3.3. Wielokulturowość 3.4. Edukacja 3.5. Zdrowy styl życia 3.6. Włączenie społeczne 3.7. Organizacje pozarządowe	2. Lokalna aktywność gospodarcza. Wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz innowacyjności w rolnictwie i MŚP. 2.1. Rolnictwo i ogrodnictwo 2.2. Przedsiębiorczość 2.3. Zatrudnienie
Strategia rozwoju gminy Olesno na lata 2014-2020	Zielone Olesno 1. Adaptacja do zmian klimatu. - Kształtowanie świadomości o zagrożeniach klimatycznych i edukacja ekologiczna; - Budowa i rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury, ze szczególnym uwzględnieniem mikroretencji; - Ograniczenie ilości powstających odpadów komunalnych, wzrost poziomu selektywnej zbiórki odpadów, promocja idei ponownego życia produktu; 2. Bogactwo przyrody - Objęcie ochroną prawną obiektów i obszarów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej; - Zwalczanie gatunków inwazyjnych; - Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków, odtwarzanie siedlisk	Aktywne Olesno 1.Przestrzeń przyjazna Mieszkańcom - Tworzenie miejsc odpoczynku i aktywnego wypoczynku; - Budowa stref zabawy i edukacji dedykowana najmłodszym; 2. Lokalne centrum sportu, rekreacji i rehabilitacji - Budowa centrum rekreacji i rehabilitacji wodnej; - Budowa spójnego systemu ścieżek i tras rowerowych;	Obywatelskie Olesno 2. Gmina Partnerska - Wsparcie lokalnych przedsiębiorców w poszerzaniu rynków zbytu produktów i świadczenia usług, w tym na rynkach międzynarodowych; - Wzmocnienie dialogu z lokalnymi przedsiębiorcami; - Wsparcie działań służących tworzeniu nowych oraz wzmacnianiu już istniejących produktów turystycznych;

	<p>zdegradowanych, w szczególności wodno-błotnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowa elementów infrastruktury edukacji przyrodniczej, w tym centrów ochrony bioróżnorodności; - Zwiększenie ilości terenów zielonych i nasadzeń, w tym alei śródpolnych; - Renaturalizacja zbiorników i cieków wodnych; 		
<p>Strategia Rozwoju Gminy Pokój na lata 2014-2020</p>	<p>1. Rozwój potencjału gospodarczego gminy</p> <p>1.1. Wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego</p> <p>3. Rozwój infrastruktury technicznej</p> <p>3.3. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej</p>	<p>2. Podniesienie jakości usług publicznych i włączenie społeczne wszystkich mieszkańców</p> <p>2.1. Poszerzenie oferty edukacyjnej</p> <p>2.3. Organizacja działań i wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców w każdym wieku</p> <p>3. Rozwój infrastruktury technicznej</p> <p>3.3. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej</p>	<p>1. Rozwój potencjału gospodarczego gminy</p> <p>1.1. Wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego</p> <p>1.2. Rozwój przedsiębiorczości, szczególnie branży rybackiej, rolnictwa i sektora MSP</p>
<p>Strategia Rozwoju Gminy Wołczyn na lata 2015-2022</p>	<p>1. Gospodarcze wykorzystanie zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego Gminy Wołczyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrona zasobów i bioróżnorodności; - Dziedzictwo przyrody i turystyka aktywna; - Dziedzictwo kultury i turystyka poznawcza; 	<p>3. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości spójnej i podnoszącej standard życia infrastruktury oraz dostępu do wysokiej jakości usług.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potencjał intelektualny; - Integracja społeczna; - Rewitalizacja i mieszkalnictwo; - Aktywne i zdrowe społeczeństwo; - Technologie cyfrowe; 	<p>2. Wzrost zatrudnienia i wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze; - Przedsiębiorczość;

Źródło: Opracowanie własne.

Cele LSR wpisują się w dokumenty strategiczne wszystkich trzech powiatów i sześciu gmin wchodzących w skład obszaru LGD, które koncentrują się przede wszystkim na:

- budowaniu potencjału gospodarczego oraz podnoszeniu poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- rozwoju infrastruktury rekreacyjnej oraz oferty czasu wolnego,
- ochronie środowiska oraz podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców,
- działaniach na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz aktywności mieszkańców,
- dbałości o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.

Komplementarność to wzajemne uzupełnianie się lub dopełnianie typów projektów. Warunkiem koniecznym dla uznania projektów za komplementarne jest brak sprzeczności pomiędzy zakładanymi w nich działaniami oraz ich wzajemne uzupełnianie się. Synergia to wzajemne wzmacnianie, potęgowanie się efektów interwencji.

Synergia dotyczy efektów interwencji, zatem trudno jest ją oceniać przed zakończeniem realizacji projektu. W związku z tym synergii należy rozpatrywać w kategoriach prawdopodobieństwa jej wystąpienia: warunkowej i bezwarunkowej.

Przedsięwzięcia wykazujące synergii to przedsięwzięcia współdziałające w osiągnięciu wyznaczonego celu. Przedsięwzięcia komplementarne to przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniające, dopełniające w osiągnięciu wyznaczonego celu.

Cele lokalnej strategii rozwoju wykazują spójność, komplementarność i synergii z najważniejszymi dokumentami planistycznymi.

Realizują aż 8 na 9 zakresów przewidzianych we Wspólnej Polityce Rolnej dla działania I 13.1. – LEADER /Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), tym samym będą powodować wzmocnienie i potęgowanie efektów interwencji.

Każdy założony cel LSR będzie synergiczny z regionalnymi dokumentami planistycznymi/strategiami przynajmniej w realizacji jednego zakresu tego dokumentu, a niejednokrotnie realizując kilka zakresów/celów innych strategii.

W Strategii Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 cele LSR będą wykazywały synergię i spójność aż z 7 kierunkami działań.

Wszystkie cele LSR wykazują także synergię z celami strategii gminnych i powiatowych z naszego obszaru.

Tabela 5.3. Analiza planowanych przedsięwzięć pod kątem powiązania i zgodności LSR.

L. P.	Cel LSR	Przedsięwzięcie	Źródło finansowania	Powiązanie z dokumentami planistycznymi/strategiami
1	C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska.	P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura.	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 2.1.2.6 (vii) Cel szczegółowy (vii) Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 2.1.2.6 (vii) Cel szczegółowy (vii) Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Strategia Opolskie 2030. ŚRODOWISKO I ROZWÓJ – Środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi Cele operacyjne: - Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami; - Wysokie walory przyrodniczo- krajobrazowe;
2	C 2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD.	P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej.	Program Działaj Lokalnie finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowany przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce i Ośrodek Działaj Lokalnie Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy”.	Plan Strategiczny WPR I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) 6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; 7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych; 8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji;
3	C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru	P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy.	Otwarty Konkurs Ofert ogłaszany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w zakresie odnowy wsi, dziedzictwa kulinarnego lub ochrony przyrody.	Strategia Opolskie 2030 SILNA GOSPODARKA – Gospodarka inteligentna wzmocniająca konkurencyjność regionu Cele operacyjne: - Gospodarka otwarta na współpracę; - Silne branże; - Ceniona marka regionu; Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030 Cel strategiczny 2 Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka Subregionu. Kierunek działań 2.3: Rozwinięta i różnorodna oferta turystyczna.

Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo cele LSR realizować będą przedsięwzięcia zaplanowane w ramach środków zewnętrznych, które wzmocnią rozwój obszaru, uzupełnią i spowodują, iż oddziaływanie realizowanych celów strategii na obszar będzie większe.

W ramach celu 1 – Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska zaplanowano pozyskać dofinansowanie na przedsięwzięcie związane z tworzeniem zielonej i niebieskiej infrastruktury, które wpisane jest w program Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, a spójne jest ze Strategią Opolskie 2030.

W ramach celu 2 – Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD zaplanowano pozyskać dofinansowanie na przedsięwzięcie związane z aktywizacją i integracją społeczności lokalnej w ramach realizowanego od 2010 roku Programu Działaj Lokalnie. Program ten wpisuje się w Plan Strategiczny WPR I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) i wykazuje synergię oraz spójność aż w 3 zakresach.

W ramach celu 3 – Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru zaplanowano pozyskać dofinansowanie na przedsięwzięcie związane z rozwojem produktów lokalnych Doliny Stobrawy.

Zadania te są spójne ze Strategią Opolskie 2030 oraz Strategią Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030.

5.2. Spójność, komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Przedsięwzięcia w ramach C.1 Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska wykazują spójność, komplementarność i synergię poprzez wzajemne uzupełnianie i wzmacnianie się nawzajem w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Oto przykłady spójności, komplementarności i synergii pomiędzy przedsięwzięciami:

Spójność: Przedsięwzięcie P.1.1 (Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko) i P.1.6 (Zielona i niebieska infrastruktura) są spójne, ponieważ oba skupiają się na rozwoju infrastruktury przyrodniczej, takiej jak ogrody deszczowe, łąki kwietne i mikroretencja, które mają na celu poprawę jakości środowiska i ochronę przyrody.

Komplementarność: Przedsięwzięcie P.1.2 (Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności) uzupełnia przedsięwzięcia P.1.1 i P.1.6 poprzez skupienie się na działaniach miękkich związanych z ochroną przyrody i bioróżnorodnością. Podniesienie świadomości społeczności przyczynia się do większego zrozumienia i wsparcia dla rozwoju infrastruktury ekologicznej oraz korzystania z niej w odpowiedni sposób.

Synergia: Przedsięwzięcie P.1.3 (Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko) tworzy synergiczne efekty z P.1.1, P.1.2 i P.1.6. Innowacyjne rozwiązania dotyczące transportu zorganizowanego, naprawiania sprzętu i reużytkowania oraz ograniczania presji na środowisko naturalne wywołanej przez obce, inwazyjne gatunki roślin, zwierząt i grzybów, przyczyniają się do osiągnięcia większej efektywności działań związanych z infrastrukturą ekologiczną i podnoszeniem świadomości.

Spójność: Przedsięwzięcie P.1.4 (Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie) jest spójne z pozostałymi przedsięwzięciami, ponieważ ma na celu zwiększenie świadomości ekologicznej i odpowiedzialności społeczności w zakresie ochrony środowiska. Wspiera to cele rozwoju infrastruktury ekologicznej, podnoszenia świadomości społecznej i tworzenia zagród edukacyjnych.

Przedsięwzięcia w ramach C.2 prezentują spójność, komplementarność i synergię, co oznacza, że są ze sobą powiązane, uzupełniają się i tworzą synergiczne efekty.

P.2.1. Rozwój infrastruktury wpierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców (boiska, siłownie, place zabaw, ścieżki zdrowia): To przedsięwzięcie ma na celu poprawę infrastruktury, która wspiera usługi społeczne i zdrowie mieszkańców. Dostęp do boisk, siłowni, miejsc do zabaw i ścieżek zdrowia sprzyja aktywności fizycznej i poprawie zdrowia, co jest zgodne z ideą zdrowego trybu życia.

P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia (2 projekty grantowe skupiające się na działaniach związanych ze zdrowiem i balansem życiowym – zajęcia, warsztaty, wyjazdy): Ten projekt ma na celu podniesienie świadomości mieszkańców w kwestiach związanych zarówno z samorozwojem, jak i zdrowym trybem życia. Działania związane ze zdrowiem i balansem życiowym wpływają na ogólną jakość życia mieszkańców.

P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów (organizacja 2 szkół liderów wiejskich): To przedsięwzięcie ma na celu podniesienie świadomości mieszkańców poprzez organizację

szkół liderów wiejskich. Edukacja liderów i animatorów społeczności lokalnej przyczynia się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców i rozwoju lokalnej społeczności.

P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages (utworzenie ok. 18 koncepcji SV): To przedsięwzięcie ma na celu rozwój innowacji, które przyniosą korzyści społeczności lokalnej. Opracowanie koncepcji Smart Villages ma na celu wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu poprawy jakości życia mieszkańców.

P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages (realizacja projektów grantowych związanych z SV): To przedsięwzięcie jest kontynuacją poprzedniego i skupia się na realizacji projektów opisanych w koncepcjach Smart Villages. Realizacja tych projektów przyczynia się do wprowadzenia innowacji, które przyniosą korzyści społeczności lokalnej.

P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej: Ten projekt ma na celu aktywizację i integrację społeczności lokalnej. Poprzez różne działania i inicjatywy społeczne, projekt ten wspiera zaangażowanie mieszkańców i tworzenie więzi społecznych, co wpływa na ogólny rozwój społeczności lokalnej.

Wszystkie te przedsięwzięcia są ze sobą spójne, ponieważ mają wspólny cel poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury, podnoszenie świadomości, rozwój innowacji oraz aktywizację i integrację społeczności lokalnej. Są również komplementarne, ponieważ każde z przedsięwzięć przyczynia się do osiągnięcia tego celu z różnych perspektyw i aspektów. Ponadto, te przedsięwzięcia tworzą synergiczne efekty, ponieważ ich wspólna realizacja może wzmacniać pozytywne zmiany społeczne i przyczyniać się do długotrwałego rozwoju społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcia w ramach C 3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru spójność, komplementarność i synergię w przedsięwzięciach można wykazać w następujący sposób:

P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru:

Spójność: Ten projekt ma na celu rozwijanie przedsiębiorczości w obszarze poprzez wsparcie działań związanych z lokalnymi produktami. Skoncentrowanie się na promocji i rozwijaniu lokalnych produktów jest spójne z celem wzmocnienia rozpoznawalności i dostępności tych produktów.

Komplementarność: Ten projekt uzupełnia inne inicjatywy w obszarze, takie jak tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych czy budowa marki. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w zakresie produktów lokalnych przyczynia się do wzmocnienia całej społeczności lokalnej.

Synergia: Wzmocnienie rozwoju przedsiębiorczości może wpłynąć na tworzenie większej liczby lokalnych produktów, co z kolei może zwiększyć popyt na krótkie łańcuchy żywnościowe i przyczynić się do budowy marki obszaru. Współpraca między różnymi projektami może generować synergiczne efekty, wzmacniając całkowite rezultaty.

P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru:

Spójność: Utworzenie krótkiego łańcucha żywnościowego jest bezpośrednio związane ze wzmocnieniem rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru. Poprzez eliminację pośredników i skracanie trasy dostaw, ten projekt stara się zwiększyć dostępność lokalnych produktów dla konsumentów.

Komplementarność: Ten projekt współgra z innymi działaniami, takimi jak rozwój przedsiębiorczości i kreowanie współpracy w obszarze produktów lokalnych. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych może ułatwić przedsiębiorcom sprzedaż ich produktów lokalnie oraz promowanie współpracy w obszarze produktów lokalnych.

Synergia: Krótkie łańcuchy żywnościowe mogą przyczynić się do wzmocnienia rozpoznawalności i dostępności lokalnych produktów, co z kolei może zwiększyć zapotrzebowanie na produkty lokalne. Wzrost liczby lokalnych produktów może wpłynąć na większe zaangażowanie przedsiębiorców w tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych, tworząc synergiczny efekt wzajemnego wzmocnienia.

P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych:

Spójność: Realizacja wewnętrznego projektu współpracy jest zgodna z celem wzmocnienia rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych. Poprzez kreowanie współpracy między różnymi podmiotami w obszarze produktów lokalnych, ten projekt dąży do wzajemnego wsparcia i promowania lokalnej oferty.

Komplementarność: Ten projekt uzupełnia inne inicjatywy dotyczące rozwoju produktów lokalnych, takie jak rozwój przedsiębiorczości i tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych. Współpraca może przyczynić się do zwiększenia rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych.

Synergia: Kreowanie współpracy może przyczynić się do lepszego wykorzystania zasobów i umiejętności różnych podmiotów w obszarze produktów lokalnych. Współpracujące podmioty mogą się wzajemnie wspierać i promować, co prowadzi do synergii i wzmacniania rezultatów.

P.3.4. Budowa marki obszaru:

Spójność: Miękkie działania dotyczące budowy i rozwoju marki obszaru są zgodne z celem wzmocnienia rozpoznawalności produktów lokalnych. Budowa marki obszaru może pomóc w promowaniu i identyfikowaniu lokalnych produktów jako wysokiej jakości i wartościowych.

Komplementarność: Ten projekt uzupełnia inne inicjatywy, takie jak rozwój przedsiębiorczości, tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych i kreowanie współpracy w obszarze produktów lokalnych. Budowanie marki obszaru może wspierać te działania poprzez wyróżnianie i promowanie lokalnej oferty.

Synergia: Silna marka obszaru może przyciągać większą uwagę i zainteresowanie konsumentów, co z kolei przyczynia się do wzrostu popytu na produkty lokalne. Budowanie marki obszaru może współdziałać z innymi projektami, generując synergiczne efekty w zakresie wzmocnienia rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych.

P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy:

Spójność: Ten projekt bezpośrednio wspiera cel wzmocnienia rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych Doliny Stobrawy poprzez rozwijanie istniejących i tworzenie nowych produktów. Koncentruje się na rozwoju oferty lokalnych produktów.

Komplementarność: Ten projekt komplementuje inne inicjatywy, takie jak rozwój przedsiębiorczości, tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych, kreowanie współpracy i budowa marki obszaru. Rozwój produktów lokalnych przyczynia się do wzmacniania całego ekosystemu produktów lokalnych w Dolinie Stobrawy.

Synergia: Rozwój produktów lokalnych może przyczynić się do wzrostu popytu na te produkty, co z kolei może wpłynąć na większe zaangażowanie przedsiębiorców, tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych, budowanie marki obszaru i rozwijanie współpracy. Wzajemne wspieranie tych działań generuje synergiczne efekty i wzmacnia cały ekosystem produktów lokalnych.

5.3. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Integrowanie różnych sektorów, partnerów, zasobów i branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć wymienionych w ramach C.1, C.2 i C.3 może być zrealizowane poprzez stworzenie strategii współpracy, koordynacji i komunikacji pomiędzy zaangażowanymi podmiotami. Poniżej przedstawiamy ogólny opis sposobu integracji dla poszczególnych przedsięwzięć:

Przedsięwzięcia w ramach C.1 – Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska:

P.1.1. Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko: Współpraca z lokalnymi firmami budowlanymi, architektami krajobrazu i ekologami w celu projektowania i budowy ogrodów deszczowych, łąk kwiatnych oraz systemów mikroretencji.

P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności: Współpraca z organizacjami pozarządowymi, szkołami i lokalnymi liderami społeczności w celu zrealizowania dwóch projektów grantowych, które będą skupiały się na działaniach miękkich związanych z ochroną przyrody i bioróżnorodnością.

P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko: Opracowanie i realizacja jednego projektu grantowego, który skupi się na innowacyjnych rozwiązaniach dotyczących transportu zorganizowanego, naprawiania sprzętu oraz reużytkowniach. Dodatkowo, projekt będzie obejmował ograniczanie presji na środowisko naturalne spowodowanej przez obce, inwazyjne gatunki roślin, zwierząt i grzybów.

P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie: Współpraca z lokalnymi szkołami, sołectwami, organizacjami pozarządowymi w celu zorganizowania szkoły ekologa, wydania dwóch publikacji przyrodniczych oraz zorganizowania konkursu przyrodniczego.

P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych: Współpraca z lokalnymi rolnikami i organizacjami społecznymi w celu utworzenia co najmniej dwóch zagród edukacyjnych.

P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura: Współpraca z lokalnymi władzami, architektami krajobrazu i ekspertami od infrastruktury w celu planowania, projektowania i realizacji zielonej i niebieskiej infrastruktury.

Przedsięwzięcia w ramach C.2 – Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD:

P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców: Współpraca z lokalnymi firmami budowlanymi, architektami i specjalistami od zdrowia publicznego w celu budowy boisk, siłowni, miejsc zabaw, ścieżek zdrowia itp.

P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia: Współpraca z organizacjami pozarządowymi, trenerami, instruktorami fitnessu oraz specjalistami od zdrowia w celu zorganizowania dwóch projektów grantowych, które będą skupiały się na działaniach związanych ze zdrowiem i balansem życiowym mieszkańców.

P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów: Współpraca z lokalnymi organizacjami i instytucjami edukacyjnymi w celu organizacji dwóch szkół liderów wiejskich.

P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages: Współpraca z ekspertami, architektami, przedsiębiorcami i mieszkańcami w celu opracowania 18 koncepcji Smart Villages.

P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages: Realizacja projektów grantowych związanych z wdrażaniem koncepcji Smart Villages polegać będzie na współpracy z partnerstwami lokalnymi publiczno-społeczno-prywatnymi, zawiązanymi podczas tworzenia koncepcji.

P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej: Współpraca z lokalnymi liderami społeczności, organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi w celu aktywizacji i integracji społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcia w ramach C.3 – Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru:

P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych z produktami lokalnymi obszaru: Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, innowatorami, ekspertami ds. rozwoju biznesu i organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość w celu wspierania nowych przedsięwzięć związanych z produktami lokalnymi obszaru.

P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych z produktami lokalnymi obszaru: Współpraca z lokalnymi producentami, dystrybutorami i detalistami w celu tworzenia krótkich łańcuchów żywnościowych, które wspierają lokalne produkty.

P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych: Realizacja wewnętrznego projektu współpracy między różnymi podmiotami zajmującymi się produkcją i promocją produktów lokalnych.

P.3.4. Budowa marki obszaru: Przeprowadzenie działań marketingowych, promocyjnych i komunikacyjnych mających na celu budowanie i rozwój marki obszaru ze wszystkimi zainteresowanymi mieszkańcami, grupami i podmiotami z terenu działania stowarzyszenia.

P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy: Współpraca z lokalnymi producentami, rolnikami, przetwórcami i ekspertami w celu wsparcia rozwoju produktów lokalnych w Dolinie Stobrawy.

Integracja różnych sektorów, partnerów, zasobów i branż działalności gospodarczej będzie oparta na współpracy, koordynacji, wymianie wiedzy i doświadczeń, a także wspólnym planowaniu i realizacji działań. Kluczowe będzie również zaangażowanie i aktywna partycypacja mieszkańców, organizacji społecznych i lokalnych liderów, którzy będą odgrywać istotną rolę w procesie integracji i realizacji przedsięwzięć.

5.4. Komplementarność i synergia pomiędzy unijnymi funduszami

Komplementarność i synergia pomiędzy unijnymi funduszami są kluczowe dla skutecznego wdrożenia danej Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). Oto kilka korzyści, jakie mogą wyniknąć z tych wzajemnych powiązań:

Zwiększone źródła finansowania: Unijne fundusze, takie jak Europejski Fundusz Społeczny (ESF), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) itp., oferują dodatkowe źródła finansowania dla LSR. Dzięki temu można zwiększyć dostępne środki na realizację działań i projektów zgodnych z celami LSR.

Zróżnicowane wsparcie: Każdy unijny fundusz ma swoje specyficzne cele i priorytety. Dzięki komplementarności można wykorzystać różnorodne instrumenty finansowe i programy oferowane przez poszczególne fundusze. Na przykład, EFRR może wspierać rozwój infrastruktury, podczas gdy ESF koncentruje się na szkoleniach i zatrudnieniu. Dzięki temu można zapewnić kompleksowe wsparcie dla różnych aspektów rozwoju objętych LSR.

Wzajemne uzupełnianie działań: Unijne fundusze działają w sposób uzupełniający, tworząc synergiczne efekty. Na przykład, działania podejmowane przez EFRROW w obszarze rozwoju obszarów wiejskich mogą wspierać tworzenie miejsc pracy i wzrost gospodarczy, które są również priorytetami ESF. W ten sposób fundusze mogą

wzajemnie uzupełniać swoje działania, przyczyniając się do bardziej zintegrowanego rozwoju społeczno-gospodarczego objętego LSR.

Wspólne cele i strategie: Komplementarność funduszy pozwala na osiągnięcie wspólnych celów. Fundusze mogą być skoordynowane, aby dążyć do zintegrowanego rozwoju obszaru, uwzględniając priorytety określone w LSR. Na przykład, różne projekty finansowane przez różne fundusze mogą być ukierunkowane na te same cele, takie jak tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój infrastruktury czy wspieranie przedsiębiorczości lokalnej. Działania te mogą być skoordynowane i wzajemnie uzupełniać się, prowadząc do osiągnięcia spójnych rezultatów.

Wartość dodana ze współpracy: Działania innych podmiotów, takich jak lokalne samorzady, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy czy instytucje badawcze, mogą przyczynić się do osiągnięcia wartości dodanej dla LSR. Te podmioty mogą wносить swoją wiedzę, doświadczenie i zasoby, które mogą wzbogacić realizację LSR. Na przykład, lokalne przedsiębiorstwa mogą wspierać tworzenie miejsc pracy i zapewniać ekonomiczną dynamikę, podczas gdy instytucje badawcze mogą dostarczać eksperckiej wiedzy i innowacyjnych rozwiązań. Współpraca z tymi podmiotami może przyczynić się do skutecznego wdrożenia LSR.

W rezultacie, komplementarność i synergia pomiędzy unijnymi funduszami oraz współpraca z innymi podmiotami mogą znacznie wzmocnić efektywność i skuteczność LSR, przyczyniając się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju lokalnego.

5.5. Podejście LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR)

Podejście LEADER w realizacji LSR wnosi wartość dodaną na wiele sposobów. Oto wyjaśnienie korzyści planowanych do osiągnięcia dzięki podejściu LEADER w ramach LSR:

- Wsparcie różnych grup beneficjentów: Podejście LEADER umożliwia wsparcie różnych grup beneficjentów w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia. Dzięki temu możliwe jest uwzględnienie specyficznych potrzeb lokalnych społeczności, a także wspieranie inicjatyw lokalnych, które mogą być trudne do zrealizowania za pomocą standardowych programów. LEADER promuje zaangażowanie różnych interesariuszy, takich jak rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalne władze i mieszkańcy, co przyczynia się do zwiększenia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Brak dominacji sektora publicznego: LEADER stawia nacisk na partnerstwo i zarządzanie lokalne. W odróżnieniu od tradycyjnych podejść, w których sektor publiczny odgrywa dominującą rolę, LEADER promuje zaangażowanie lokalnych społeczności i sektora prywatnego w proces podejmowania decyzji i realizacji działań rozwojowych. To sprzyja większej inicjatywie, przedsiębiorczości społecznej i mobilizacji lokalnych zasobów.
- Dobór zakresów wsparcia w LSR: Wybór zakresów wsparcia w ramach LSR jest uzasadniony przez podejście LEADER, które kładzie nacisk na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Obejmuje to różne dziedziny, takie jak rolnictwo, rzemiosło, produkt lokalny, kultura, zdrowie, ochrona środowiska, infrastruktura lokalna, integracja, edukacja i szkolenia. Dzięki temu LSR jest kompleksowym instrumentem wspierającym rozwój społeczny i gospodarczy na obszarach wiejskich.
- Wybór źródeł finansowania: LEADER umożliwia wybór różnych źródeł finansowania, takich jak fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki krajowe, prywatne inwestycje, fundusze terytorialne itp. Dzięki temu LSR ma większą elastyczność w dostosowaniu się do lokalnych warunków i potrzeb, a także większą niezależność finansową.
- Sposób wdrażania LSR: Przyjęty sposób wdrażania LSR jest uzasadniony przez podejście LEADER, które opiera się na zasadach partnerstwa, dialogu i współpracy. Proces wdrażania LSR jest wynikiem konsultacji i porozumienia pomiędzy lokalnymi interesariuszami, co przyczynia się do większego zaangażowania społeczności lokalnych, większej akceptacji działań i skuteczniejszego wdrażania projektów.
- Metody wdrażania operacji w ramach LSR: Dobór dostępnych metod wdrażania operacji, takich jak projekty grantowe, projekty realizowane w partnerstwie, operacje własne, konkursy, inwestycje bezpośrednie, promowanie przedsiębiorczości, wynika z dążenia do zróżnicowania i dostosowania się do lokalnych potrzeb. Wybór odpowiedniej metody zależy od specyficznych cech lokalnej społeczności, zasobów, umiejętności, preferencji i celów rozwojowych.

Wpływ zastosowania podejścia LEADER/RLKS na rozwój społeczny jest znaczący. Działa ono mobilizująco na lokalne społeczności, zwiększa ich potencjał i umożliwia aktywne uczestnictwo w procesie podejmowania decyzji dotyczących rozwoju ich własnych obszarów. Przez promowanie partnerstwa, współpracy i partycypacji społecznej, podejście LEADER buduje więzi społeczne, rozwija umiejętności lokalnych liderów i wzmacnia społeczności lokalne, co przyczynia się do zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców.

ROZDZIAŁ 6 CELE I WSKAŹNIKI

6.1. Specyfikacja i opis celów oraz przypisanych im przedsięwzięć

Cel 1

Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska

Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska jest obecnie jednym z najważniejszych zagadnień na świecie. W ostatnich latach coraz większe znaczenie przywiązuje się do zrównoważonego rozwoju, zmniejszania emisji gazów cieplarnianych, ochrony bioróżnorodności i zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych. Ta kwestia wybrzmiała także podczas spotkań z mieszkańcami oraz w ankietach. Szczegółowe potrzeby i problemy opisano w rozdziale 4. oraz przedstawiono w Rysunku 4.3. Drzewo problemów dla zakresu związanego z ekologią i ochroną środowiska. Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają wprost na problemy wyrażone przez mieszkańców.

Mieszkańcy obszaru czują się odpowiedzialni za swoje otoczenie i środowisko, natomiast jest jeszcze wiele problemów w tej kwestii, które należy rozwiązać. Wciąż występuje niedostatek świadomości społeczeństwa na temat problemów ekologicznych, wpływu naszych działań na środowisko i konieczności podejmowania działań proekologicznych. Edukacja ekologiczna, kampanie informacyjne i wspieranie zachowań proekologicznych są ważnymi elementami rozwoju działań na rzecz ochrony środowiska.

Z tego względu, w ramach tego celu aż cztery przedsięwzięcia są związane z edukacją, podnoszeniem świadomości oraz umożliwieniem mieszkańcom wdrażania rozwiązań prośrodowiskowych w najbliższym otoczeniu. W każdym z tych przedsięwzięć szczególną rolę będą odgrywały osoby w niekorzystnej sytuacji.

Mieszkańcy wyrazili także niedostatek infrastruktury przyjaznej środowisku. Zaplanowano w tym przedsięwzięciu projekty i rozwiązania infrastrukturalne, które mają minimalny negatywny wpływ na środowisko i jednocześnie promują zrównoważony rozwój. Obejmuje to zarówno nowe konstrukcje, jak i modyfikacje istniejącej infrastruktury, które mają na celu zmniejszenie zużycia zasobów naturalnych, emisji gazów cieplarnianych i negatywnych skutków dla ekosystemów.

Szczególnie przedsięwzięcie P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie będzie dedykowane grupie młodych do lat 25 ze względu na to, iż młodzi ludzie mogą nauczyć się podejmowania odpowiedzialnych wyborów w swoim codziennym życiu. Mogą uczyć się o sposobach oszczędzania energii, redukcji zużycia wody, segregacji i recyklingu odpadów, wybierania produktów ekologicznych czy korzystania z transportu publicznego. W rezultacie rozwijają nawyki zrównoważonego stylu życia, które mogą mieć pozytywny wpływ na środowisko i jednocześnie poprzez swoją postawę wpłynąć na osoby starsze ze swojego otoczenia.

Tabela 6.1. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 1.

P.1.1. Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko	Konkurs dedykowany między innymi dla JST, mający na celu wsparcie przedsięwzięć związanych z infrastrukturą przyjazną środowisku. Przedsięwzięcia te mogą dotyczyć między innymi takich działań jak: budowa ścieżek rowerowych wraz z zapewnieniem udogodnień, promujących zrównoważony transport i zmniejszenie emisji spalin z samochodów, budowę ścieżek edukacyjnych zapewniających mieszkańcom możliwość
--	---

	zdobycia wiedzy i doświadczenia na temat konkretnego tematu edukacyjnego, budowę ogrodów deszczowych, które pomagają w gromadzeniu i oczyszczaniu wód deszczowych oraz wielu innych innowacyjnych działań ze szczególnym uwzględnieniem środowiska.
P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności	Projekt grantowy dedykowany szczególnie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym, mający na celu propagowanie edukacji i świadomości społecznej poprzez wzrost świadomości i edukacji społecznej na temat ekologii, wpływu ich działań na środowisko i znaczenia zrównoważonego rozwoju. Popularyzowanie proekologicznych zachowań i promowanie zmiany stylu życia w kierunku bardziej ekologicznego poprzez organizację różnego rodzaju form edukacji, między innymi warsztatów, spotkań, akcji.
P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko	Projekt grantowy dedykowany szczególnie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym, mający na celu propagowanie wdrażania rozwiązań zmniejszających presję na środowisko, między innymi organizacja warsztatów, happeningów, konferencji w zakresie świadomego zużycia energii, odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych (oszczędzanie wody, ograniczenie marnotrawienia żywności, recykling, wybieranie ekologicznych i sprawiedliwych produktów), zrównoważonego transportu i propagowania carpoolingu.
P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie	Operacja własna, w ramach której zaplanowano różne działania mające na celu kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie, między innymi takie jak szkoła ekologa i przyrodnika mająca na celu podniesienie wiedzy z zakresu animacji mieszkańców do wdrażania rozwiązań prośrodowiskowych, konkursy propagujące ochronę środowiska, publikacje edukacyjne o bioróżnorodności obszaru LGD oraz o jej ochronie.
P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych	Konkurs dedykowany rolnikom, mający na celu utworzenie miejsc, które służą edukacji i informowaniu osób o różnych aspektach przyrody, rolnictwa, hodowli zwierząt i zrównoważonego rozwoju. Będą to pewnego rodzaju placówki edukacyjne, które oferują interaktywne i praktyczne doświadczenia, aby uczestnicy mogli zdobywać wiedzę na temat środowiska naturalnego i związanego z nim gospodarstwa. Zagrody edukacyjne poprzez swoje działanie będą podnosiły świadomość i edukację dotyczącą zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, rolnictwa ekologicznego i roli, jaką odgrywa produkcja żywności w społeczeństwie. Zapewnią interaktywne doświadczenia, które pozwolą uczestnikom uczyć się poprzez bezpośrednie zaangażowanie się w praktyczne działania i obserwacje.

Źródło: Opracowanie własne.

Cel 2 Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD

Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru LGD „Dolina Stobrawy” jest istotnym celem, który może przyczynić się do podniesienia jakości życia w społeczności lokalnej. Obszar LGD obejmuje głównie obszary wiejskie, które często są niedofinansowane przez jednostki JST. Ma to realny wpływ na wiele aspektów życia mieszkańców. Jednym z problemów wyrażanych przez mieszkańców jest utrudniony dostęp do usług w innych miejscowościach, ze względu na ograniczony transport publiczny. Mieszkańcy wskazali także na niewystarczającą infrastrukturę czy możliwości samokształcenia lub edukacji z zakresu zdrowego trybu życia. Szczegółowe potrzeby i problemy opisano w rozdziale 4. oraz przedstawiono w Rysunku 4.4. Drzewo problemów dla zakresu związanego z niewystarczającą dostępnością usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru. Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają wprost na problemy wyrażone przez mieszkańców.

Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD wymaga współpracy między różnymi podmiotami, zaangażowania lokalnej społeczności i świadomego planowania. Jest to proces długotrwały, ale może przynieść korzyści dla wszystkich mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w lokalnym środowisku. W ramach celu drugiego przedsięwzięcia odpowiadają na potrzeby wyrażane przez mieszkańców.

W ramach przedsięwzięć zaplanowano rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców, zachęcającej i promującej zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną. Działanie P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców skierowane jest do wszystkich trzech grup

osób w niekorzystnej sytuacji: osób młodych do lat 25, kobiet oraz osób starszych. W zależności od charakteru infrastruktury będzie ona odpowiadała potrzebom danej grupy. Place zabaw dbają o kondycję fizyczną najmłodszych osób, które przebywają tam najczęściej ze swoimi matkami, boiska i inne miejsca treningowe są wykorzystywane najczęściej przez osoby młode, w tym przez kobiety. Zielone przestrzenie publiczne czy ścieżki, na których można uprawiać nordic walking, są często wykorzystywane przez osoby starsze, które nie mogą już tak aktywnie, jak osoby młode uprawiać innych dyscyplin sportowych.

Działania w ramach przedsięwzięcia P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia są przede wszystkim dedykowane seniorom. Podnoszenie świadomości mieszkańców, w tym seniorów, w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia jest kluczowym aspektem poprawy jakości życia seniorów w społeczności lokalnej. Zachęcanie seniorów do aktywnego zaangażowania się w społeczność lokalną, udział w szkoleniach, warsztatach, zajęciach dotyczących aktywności fizycznej, zdrowego odżywiania, technologii komputerowych czy innych umiejętności przydatnych w codziennym życiu pozytywnie wpłynie na jakość ich życia, w szczególności dlatego, że mieszkańcy obszarów wiejskich nie mają dostępu do tego typu usług, które najczęściej oferowane są w miastach.

Działania w przedsięwzięciu P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów zwrócone są do grupy osób młodych do lat 25, ze względu na to, iż brakuje młodych, zdolnych liderów wiejskich, którzy mogliby przejąć zadania wykonywane przez obecne starsze pokolenie. Zaangażowanie się młodej kadry w działania społeczne wniosłoby także odświeżenie i nowe podejście do różnych projektów, które są realizowane w danych miejscowościach.

Dwa przedsięwzięcia w ramach celu drugiego, związane z opracowaniem i wdrożeniem koncepcji Smart Villages, skupiają się stworzeniu zrównoważonych, innowacyjnych i dobrze skomunikowanych społeczności wiejskich, w których mieszkańcy mają łatwy dostęp do nowoczesnych technologii i korzystają z nich w codziennym życiu.

Tabela 6.2. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 2.

P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców	Konkurs dedykowany między innymi dla JST mający na celu wsparcie przedsięwzięć związanych z infrastrukturą, mającą wpływ na dostępność usług społecznych oraz zdrowie mieszkańców. Przedsięwzięcia te mogą dotyczyć między innymi takich działań jak: budowa ścieżek rowerowych wraz z zapewnieniem udogodnień, promujących zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną, przystępne place zabaw z odpowiednimi urządzeniami, które są bezpieczne i dostosowane do różnych grup wiekowych, wspierają rozwój fizyczny i społeczny dzieci, infrastruktura i miejsca do uprawiania sportu na świeżym powietrzu, wydzielone trasy do biegania, tory lekkoatletyczne i miejsca do uprawiania różnych dyscyplin sportowych sprzyjające regularnej aktywności fizycznej i treningom, zielone przestrzenie publiczne mające pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne i wiele innych przedsięwzięć i rozwiązań.
P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia	Projekt grantowy dedykowany szczególnie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym mający na celu propagowanie działań na rzecz samorozwoju i zdrowego trybu życia, między innymi takich jak: organizowanie warsztatów, szkoleń, wykładów i spotkań, kampanii informacyjnych dotyczących samorozwoju i zdrowego trybu życia, na których będą omawiane tematy, takie jak zdrowe odżywianie, aktywność fizyczna, radzenie sobie ze stresem, zarządzanie czasem i umiejętności interpersonalne.
P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów	Operacja własna, w ramach której zaplanowano organizację Szkoły Liderów i Animatorów wiejskich, dedykowanej w szczególności osobom młodym do 25 roku życia. Uczestnicy szkoły zdobędą umiejętności zarządzania rozwojem lokalnym i planowania strategicznego. Zwiększy się ich wiedza związana z zarządzaniem projektami, budżetowaniem, komunikacją społeczną i umiejętnością budowania partnerstw. Nabędą umiejętności z zakresu budowania współpracy i partnerstw, umiejętności negocjacyjnych, budowania sieci kontaktów, mobilizacji społeczności lokalnej i umiejętność pracy z różnymi grupami interesariuszy. Liderzy i animatorzy wiejscy nabędą świadomości znaczenia partycypacji mieszkańców i angażowania ich w procesy podejmowania decyzji. Szkoła będzie uczyła technik mobilizacji społecznej, komunikacji społecznej, organizowania konsultacji społecznych i budowania zaangażowania społecznego.

P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages	Projekt grantowy dedykowany szczególnie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym mający na celu opracowanie na obszarze LGD koncepcji Smart Villages, skupiających się na tworzeniu społeczności, które korzystają z nowoczesnych rozwiązań technologicznych, aby osiągnąć lepszą efektywność, wygodę, ochronę środowiska i większe zaangażowanie mieszkańców.
P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages	Projekt grantowy dedykowany szczególnie mieszkańcom i organizacjom pozarządowym mający na celu wdrażanie rozwiązań ujętych w koncepcjach Smart Villages miejscowości z obszaru LGD. Te rozwiązania mogą dotyczyć między innymi wdrażania: infrastruktury cyfrowej, rozwiązań związanych z energią odnawialną i efektywnością energetyczną, rozwiązań związanych z transportem i mobilnością (np. rowery elektryczne, car-sharing czy rozwój ścieżek rowerowych i pieszych), rozwiązań z zakresu edukacji i rozwoju społeczności (np. warsztatów zdobycia kompetencji w zakresie obsługi urządzeń cyfrowych), innowacyjnych rozwiązań prośrodowiskowych.

Cel 3 Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru

Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru przyczynia się do wzrostu lokalnej gospodarki, utrzymania tradycji, ochrony środowiska i tworzenia więzi społecznych. Jednocześnie pozwala mieszkańcom cieszyć się wysokiej jakości, świeżymi i unikalnymi produktami, które są charakterystyczne dla danego obszaru. Cel trzeci odpowiada na szczegółowe potrzeby i problemy opisane w rozdziale 4. oraz przedstawione w Rysunku 4.5. Drzewo problemów dla zakresu związanego z rozpoznawalnością i dostępnością produktów lokalnych. Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają wprost na problemy wyrażone przez mieszkańców.

Mieszkańcy podczas przeprowadzonego badania obszaru w większości wykazywali się małą wiedzą o produktach lokalnych, wynikającą z ich małej rozpoznawalności i dostępu. W wyniku tego w ramach przedsięwzięć P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych i P.3.4. Budowa marki obszaru zostaną podjęte działania mające na celu promowanie unikalnych cech i wartości lokalnych produktów, takie jak tradycja, jakość, świeżość czy zrównoważone metody produkcji. W ramach działań podjęta zostanie współpraca z lokalnymi producentami, instytucjami oraz zostaną zaangażowane różne grupy społeczne.

Mieszkańcy wskazali także na utrudniony dostęp do lokalnych produktów lub brak wiedzy, gdzie mogą takie produkty nabyć. W sklepach lokalne produkty są dostępne, jednakże narzucona marża zniechęca do zakupów. W ramach przedsięwzięcia P.3.3. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi zostanie utworzona współpraca pomiędzy lokalnymi producentami w celu bezpośredniego połączenia między producentem a konsumentem, eliminując lub ograniczając pośredników w procesie dostarczania produktu.

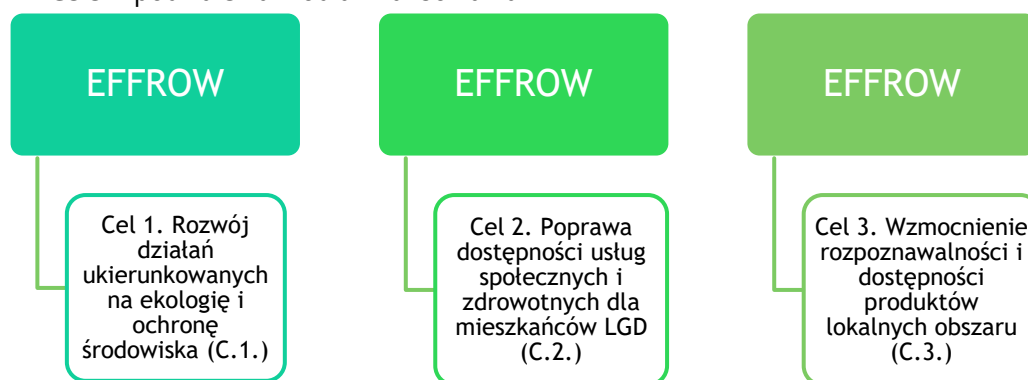
Podczas prowadzonej analizy obszaru sporą grupę tworzyli lokalni producenci, którzy tworzą/produkują na małą skalę i mają ambicję, by rozwinąć swoją działalność. Niestety barierą jest brak środków finansowych oraz trudności formalne. Z tego względu przedsięwzięcie P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru będzie wspierało osoby, które będą chciały na bazie lokalnych produktów prowadzić własną działalność gospodarczą.

Tabela 6.3. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 3.

P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru	Konkurs dedykowany mieszkańcom, szczególnie kobietom, mający na celu ułatwienie w wejściu na rynek z własną działalnością, której profil będzie ściśle powiązany z lokalnymi zasobami, tj. tradycjami, kulturą i gospodarką. Działalność ta będzie charakteryzowała się wykorzystaniem lokalnych zasobów lub tradycyjnych metod produkcji charakterystycznych dla obszaru.
--	--

P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań	Konkurs dedykowany szczególnie rolnikom i mieszkańcom, mający na celu utworzenie krótkiego łańcucha żywnościowego, w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi. Zostanie utworzona współpraca pomiędzy lokalnymi producentami w celu bezpośredniego połączenia między producentem a konsumentem, eliminując lub ograniczając pośredników w procesie dostarczania produktu.
P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych	Konkurs dedykowany szczególnie JST, organizacjom pozarządowym, rolnikom, przedsiębiorcom i mieszkańcom, mający na celu utworzenie współpracy pomiędzy lokalnymi jednostkami, producentami i mieszkańcami. Współpraca ta wpłynie pozytywnie na rozpoznawalność produktów lokalnych, ich promocję, sprzedaż.
P.3.4. Budowa marki obszaru	Operacja własna dedykowana szczególnie organizacjom pozarządowym, przedsiębiorcom, rolnikom, mająca na celu stworzenie oznakowania lub certyfikacji lokalnych produktów, które pomogą konsumentom łatwo rozpoznać i zidentyfikować produkty pochodzące z obszaru LGD „Dolina Stobrawy”. To oznakowanie może uwzględniać aspekty jakościowe, środowiskowe czy społeczne, co zwiększy zaufanie konsumentów do lokalnych produktów.

Rysunek 6.1. Cele w podziale na źródła finansowania.

Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo zaplanowano pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych. W celu C.1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska zaplanowano realizację przedsięwzięcia P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura, gdzie zostanie podjęta próba pozyskania środków z Funduszy Europejskich dla Opolskiego 2021-2027: 2.1.2.6 (vii) Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

W celu C.2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD zaplanowano realizację przedsięwzięcia P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, które będzie dofinansowane ze środków Programu Działaj Lokalnie finansowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce i Ośrodek Działaj Lokalnie Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy”.

W celu C.3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru zaplanowano realizację przedsięwzięcia P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy, na które zostaną pozyskane środki w ramach Otwartych Konkursów Ofert ogłaszanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w zakresie odnowy wsi, dziedzictwa kulinarnego lub ochrony przyrody.

6.2. Przepisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć oraz zgodności ze wskaźnikami dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

	Cel C.1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska
	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób
	R.27 Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich – liczba operacji
	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej – liczba przedsiębiorstw
	R.42 Promowanie włączenia społecznego – liczba osób
	P.1.1. Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko
P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności	
P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko	
P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie	
P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych	

	Cel C.2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD
	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób
	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej – liczba strategii
	R.41 PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie – liczba osób
	R.42 Promowanie włączenia społecznego – liczba osób
	P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców
P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia	
P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów	
P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages	
P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages	

	Cel C.3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru
	R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw – liczba gospodarstw/rolników
	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – liczba utworzonych miejsc pracy
	R.41 PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie – liczba osób
	P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru
	P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi
P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych	
P.3.4. Budowa marki obszaru	

**ROZDZIAŁ 7 SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI
ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU**

7.1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD, w tym przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia

Uregulowania sposobu wyboru i oceny operacji, a także stosowanych podczas tego procesu kryteriów, zaprojektowane zostały w oparciu o zgodność zapisów z przepisami obowiązującymi dla RLKS, a także dopasowano je do specyfiki obszaru objętego LSR. Przyjęte rozwiązania zostały skonstruowane w taki sposób, aby umożliwiały sprawny i transparentny wybór operacji w oparciu o ustalenia poczynione podczas definiowania problemów, przedsięwzięć, celów i wskaźników.

Organizacja pracy LGD opiera się na Regulaminie Biura oraz procedurach przeprowadzania naborów. Procedury uwzględniają zapisy zawarte w Wytycznych podstawowych w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Wszystkie przygotowane przez LGD „Dolina Stobrawy” procedury znajdują się w Procedurze przeprowadzania naborów wniosków i wyboru operacji i w Regulaminie Rady. Procedura reguluje zasady i tryb przeprowadzania przez LGD „Dolina Stobrawy” naboru wniosków oraz oceny operacji. Procedura reguluje postępowanie poszczególnych organów i komórek LGD, począwszy od podjęcia czynności zmierzających do ogłoszenia naboru wniosków, poprzez wybór operacji i rozpatrywanie ewentualnych protestów. W procedurze zostały uregulowane także projekty grantowe oraz sposób postępowania organów i komórek organizacyjnych LGD w związku z realizacją operacji własnych LGD.

Procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- ustalenie terminu naboru, ogłoszenia o naborze, naboru wniosków, składanie uzupełnień, posiedzenie rady;
- przewidują ponadto zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej (termin, warunki i sposób wniesienia protestu);
- podawane do publicznej informacji listy rankingowe, zasady odwołania się, uchwały o dokonaniu wyboru operacji, oraz protokoły posiedzeń Rady;
- przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów.

Procedury zawierają także wzory wszystkich dokumentów, o których mowa w treści ich zapisów.

Realizacja celów zawartych w LSR przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW;
- projekty grantowe;
- operacje własne LGD;
- operacja w partnerstwie.

7.2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami

Aby wybrać operacje, które w jak największym stopniu przyczynią się do realizacji przyjętych w LSR wskaźników produktu i rezultatu, a tym samym do realizacji celów LSR, opracowano Lokalne Kryteria Wyboru. Wypracowane Lokalne Kryteria Wyboru są ściśle powiązane ze specyfiką obszaru LSR, z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. Lokalne Kryteria Wyboru zostały opracowane dla poszczególnych celów LSR, zgodnie z wymogami określonymi dla programu. Kryteria uwzględniają specjalizację LSR, dlatego zostały stworzone katalogi kryteriów przypisane do 3 celów LSR.

Propozycje Lokalnych Kryteriów Wyboru wypracowano podczas warsztatów wyjazdowych, spotkań grupy roboczej, Zarządu, biura LGD, następnie zostały one poddane szerokim konsultacjom społecznym z mieszkańcami. Lokalne kryteria wyboru operacji mogą ulegać pewnym modyfikacjom ze względu na zmieniające się uwarunkowania społeczne oraz gospodarcze obszaru objętego LSR. Na zmiany kryteriów może także wpłynąć monitoring wdrażania LSR i oceny osiągnięcia założonych w LSR celów. Propozycje zmian podlegają konsultacjom społecznym. Wszyscy mieszkańcy obszaru mają możliwość składania wniosków, uwag i propozycji zmian w lokalnych kryteriach wyboru. Na stronie internetowej dostępne są dane kontaktowe LGD, na które składać można wnioski i uwagi. Wszystkie te uwagi są zbierane i analizowane w biurze Lokalnej Grupy Działania. Ostatecznie zmiany lokalnych kryteriów wyboru dokonuje Zarząd Stowarzyszenia, podejmując uchwałę aktualizującą lokalne kryteria wyboru.

7.3. Innowacyjność – przedstawienie definicji i zasad oceny, a także opis operacji realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR

Kryterium, które premiowane jest w ramach oceny operacji w każdym z trzech zaplanowanych celów, jest innowacyjność. Przedsięwzięcia przypisane do wszystkich trzech celów mogą się charakteryzować innowacyjnością w rozumieniu definicji opisaną poniżej.

Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych na obszarze LGD. Niezwykle ważne są nowe pomysły ściśle powiązane ze specyfiką naszego obszaru, dzięki czemu obszar będzie mógł się rozwijać i osiągnąć trwałą przewagę konkurencyjną. Innowacją będzie niestandardowe wykorzystanie czy też promocja lokalnych zasobów.

W przypadku przedsiębiorczości maksymalna liczba punktów przyznawana jest, jeśli wykazano, że zaplanowano zastosowanie rozwiązań innowacyjnych co najmniej w skali obszaru LGD, potwierdzonych opinią o innowacyjności wydaną przez odpowiednią instytucję. Jeśli opisane zostanie we wniosku, że operacja jest innowacyjna co najmniej w skali obszaru LGD, lecz nie zostanie przedstawiona opinia wnioskodawcy, nie otrzyma maksymalnej liczby punktów.

Promowanie rozwiązań innowacyjnych, będzie miało również miejsce w ramach aktywizacji oraz realizacji operacji własnych.

Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów operacjom objętym oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi. Preferuje się także projekty stosujące rozwiązania przyczyniające się do ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu, a także projekty zwiększające świadomość ekologiczną społeczności i ograniczające presję na środowisko naturalne.

Operacje dedykowane dla grup w niekorzystnej sytuacji zdefiniowanych w LSR również są premiowane dodatkowymi punktami. Preferuje się także projekty realizowane w partnerstwie z innymi podmiotami na obszarze LGD.

Dodatkowo w celu pn. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska oceniana będzie kompleksowość projektu, sprawdzane będzie, czy operacja kompleksowo rozwiązuje problemy ochrony przyrody i ochrony środowiska.

Potencjał wewnętrzny obszaru, jego zasoby lokalne, uznaje się za podstawowe czynniki rozwoju danego obszaru. W związku z tym założono przyznawanie dodatkowych punktów projektom, które wykorzystują lokalne walory i potencjał. Preferuje się projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory przyrodnicze.

Punkty są przyznawane także za wykazanie spójności projektu z innymi projektami wnioskodawcy bądź planami, strategiami obowiązującymi na danym obszarze. Preferuje się także operacje realizowane we wsiach tematycznych, zgodne z tematem przewodnim wsi. Jeśli operacja rozwija temat przewodni wsi tematycznej, może uzyskać dodatkowe punkty.

Zapisano także kryteria oceniające zadania na opracowanie koncepcji Smart Villages. Będą tu premiowane zadania, w których zaplanowano różnorodne działania identyfikujące lokalne problemy oraz zaplanowano więcej

spotkań warsztatowych. Preferowane są operacje o partycypacyjnym charakterze oraz takie, w których zadeklarowano powstanie oddolnej koncepcji inteligentnej wsi danej miejscowości, w jakiej realizowana będzie operacja, stworzonej zgodnie ze standardami zapisanymi w Planie Strategicznym WPR 2023-2027. Premiowani są grantobiorcy, którzy zadeklarują uwzględnienie w koncepcji użycia technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepsze wykorzystanie wiedzy oraz ci, którzy zadeklarują uwzględnienie w koncepcji rozwiązań miejscowych problemów z poszanowaniem środowiska i klimatu.

Wykres 7.1. Lokalne kryteria wyboru.

Źródło: Opracowanie własne.

Aby osiągnąć realizację celu Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru zaplanowano wewnętrzny projekt współpracy – operację w partnerstwie. Projekt współpracy będzie realizowany w ramach przedsięwzięcia 3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych. Operacja w partnerstwie realizowana w ramach tego przedsięwzięcia będzie bazować na marce obszaru, rozwiniętej w ramach operacji własnej w przedsięwzięciu 3.4. Budowa marki obszaru. W tym celu planowane jest zainicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LSR, ułatwiającej promocję obszaru w zakresie produktów lokalnych. W ramach przedsięwzięcia planowane są działania służące przygotowaniu spójnej oferty produktów lokalnych, spójnej wizualizacji oraz przygotowanie i zakupy narzędzi, umożliwiających promocję oferty. Istotne jest sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu, dlatego też organizowane będą spotkania sieciujące. Włączane będą różne zainteresowane strony, tj. przedsiębiorcy, organizacje, przedstawiciele gmin, rolnicy, eksperci, co jest kluczowe, aby zapewnić różnorodne perspektywy i wiedzę potrzebną do skutecznego wdrożenia operacji w partnerstwie.

Planowanym projektem partnerskim jest także realizacja Programu „Działaj Lokalnie” W programie „Działaj Lokalnie” wspierane są projekty, które inicjują współpracę mieszkańców na rzecz dobra wspólnego i które służą pobudzaniu aktywności społecznej, poprawie jakości życia. W rezultacie podejmowane działania mają przyczyniać się do budowania lokalnego kapitału społecznego. Program jest prowadzony z myślą o organizacjach pozarządowych oraz grupach nieformalnych, które podejmują wspólny wysiłek, aby w ich społecznościach żyło się lepiej. Program „Działaj Lokalnie” wspiera aktywność obywatelską, w tym duży nacisk kładziony jest na partnerstwo. Realizatorzy projektów lokalnych poszukują niestandardowych metod działania, eksplorują nowe obszary zaangażowania społecznego oraz promują innowacyjne rozwiązania wśród swoich partnerów i odbiorców projektów. Działając na rzecz dobra wspólnego, Ośrodki Działaj Lokalnie, realizatorzy projektów, mieszkańcy, jak i wolontariusze pozyskują i angażują partnerów oraz zasoby. Wszyscy dbają o jak najlepsze wykorzystanie powierzonych środków, transparentność procedur, rzetelny monitoring i rozliczenie prowadzonych działań. Budowany jest kapitał społeczny oparty na zaufaniu partnerów i obywateli. Dodatkowo, realizacja wspólnych projektów w ramach formalnych i nieformalnych form współpracy będzie się przyczyniać do ograniczenia zjawiska wykluczania i defaworyzowania grup w niekorzystnej sytuacji, w tym np. ludzi młodych, do których kierowana będzie specjalna ścieżka w programie o nazwie „Młodzież działa lokalnie”.

7.4. Realizacja projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi (Smart Village) i operacji własnych

Projekty grantowe

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2023-2027 przewiduje także działania dotyczące projektów grantowych oraz operacji własnych LGD.

Jedną z najważniejszych osi działalności naszego stowarzyszenia są działania edukacyjne, prośrodowiskowe, kulturalne, wsparcie ngo's, realizacja konkursów grantowych, działań twórczych i animacyjnych. W związku z powyższym oraz w związku przeprowadzoną diagnozą obszaru, zaplanowano pięć przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów grantowych.

W ramach celu C.1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska zaplanowano przedsięwzięcie P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności. W ramach niego zrealizowane zostaną dwa projekty grantowe skupiające się na działaniach miękkich związanych z ochroną przyrody i bioróżnorodnością. Zaplanowano także przedsięwzięcie 1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko, w ramach którego zaplanowano jeden projekt grantowy skupiający się na innowacyjnych rozwiązaniach dotyczących transportu zorganizowanego, naprawiania sprzętu – tzw. reużytkownie – oraz działaniach ograniczających presję na środowisko naturalne wywołaną przez obce, inwazyjne gatunki roślin, zwierząt i grzybów.

W ramach celu C.2. Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD zaplanowano przedsięwzięcie P 2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia. W ramach niego zrealizowane zostaną dwa projekty grantowe skupiające się na działaniach związanych ze zdrowiem i balansem życiowym, będą to m.in. zajęcia, warsztaty, wyjazdy.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach projektów grantowych zostały szczegółowo opisane w Rozdziale 6.

Smart Villages

Na wielu obszarach wiejskich społeczności organizują się w poszukiwaniu innowacyjnych, inteligentnych rozwiązań lokalnych problemów tworząc inteligentne wioski. Mieszkańcy wsi coraz częściej wykorzystują technologie cyfrowe i innowacje w swoim codziennym życiu, poprawiając w ten sposób jego jakość, polepszając standard usług publicznych i lepiej wykorzystując zasoby lokalne.

W związku z powyższym zaplanowano przedsięwzięcie 2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages, w ramach którego zaplanowano jeden projekt grantowy. Będzie on polegał na opracowaniu partycypacyjnych oddolnych koncepcji inteligentnych wsi, które stworzone zostaną zgodnie ze standardami zapisanymi w Planie Strategicznym WPR 2023-2027. Trzecim przedsięwzięciem w tym celu, w ramach którego zostanie zrealizowany projekt grantowy, jest P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages. W tym przedsięwzięciu będą wdrażane działania zapisane oddolnych koncepcjach inteligentnych wsi. Kreacja, rozwój i rozszerzenie usług powszechnych, dostarczanie infrastruktury i promocja przyjaznych dla klimatu rozwiązań, mają przyczynić się do rozwoju długoterminowej poprawy jakości życia na obszarach wiejskich.

Operacje własne

Cele oraz wskaźniki będą osiągnięte także poprzez realizację operacji własnych. Realizacja operacji własnych ma duże znaczenie dla rozwoju obszaru. Są one odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby lokalnej społeczności. Jednakże ze względu na brak zainteresowania podmiotów wdrożeniem tych operacji, zostały one zaplanowane jako operacje własne. Są to przedsięwzięcia skierowane do społeczności lokalnej z całego obszaru LGD, która to będzie korzystać z zadań zaplanowanych w ramach operacji.

Operacje własne zaplanowane zostały w ramach trzech przedsięwzięć. W celu C.1 zaplanowano przedsięwzięcie P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie, które będzie realizowane jako operacja własna. Zaplanowano tu zorganizowanie jednej szkoły ekologa, wydanie 2 publikacji przyrodniczych, a także organizację konkursu przyrodniczego. Szkoła ekologa i przyrodnika ma na celu kształtowanie postaw prośrodowiskowych i pozwoli uzyskać wiedzę z zakresu animacji społeczności lokalnej oraz ochrony przyrody.

W celu C.2 zaplanowano przedsięwzięcie P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów.

W związku z małą aktywnością osób młodych przekładającą się na brak silnego związku z obszarami wiejskimi, niezbędne jest zwiększanie aktywności społecznej młodych poprzez kształcenie liderów młodzieżowych, działania na rzecz lokalnego środowiska, włączanie młodzieży w życie publiczne, z uwzględnieniem procesu podejmowania decyzji.

Szkoły Liderów i Animatorów będą organizowane innowacyjnymi metodami animacyjno-edukacyjnymi. Zostaną zorganizowane 2 szkoły liderów i animatorów wiejskich, których tematyka dotyczyć będzie m.in. budowania zespołu, innowacyjnych narzędzi pracy lidera, rozwoju osobistego w pracy lidera, roli animatora w środowisku lokalnym, diagnozy potrzeb społeczności lokalnej i planowania projektu animacyjnego. Szkoły liderów skierowane są do osób, które chciałyby zaangażować się w aktywne działania społeczne na wsi. Pierwszeństwo w udziale będą mieć osoby z grup w niekorzystnej sytuacji.

W celu C.3 zaplanowano przedsięwzięcie P.3.4. Budowa marki obszaru. W ramach operacji będzie budowana i rozwijana marka obszaru, powstanie spójna wizualizacja, która będzie wykorzystywana podczas targów, konferencji, podróży studyjnych. Marka ta będzie naszym wyróżnikiem, będzie nieść ze sobą wyjątkowe wartości, cechy, które powinny być trwale kojarzone z obszarem. Wypracowana marka obszaru będzie wykorzystywana przez podmioty z obszaru LGD, w tym w wewnętrznym projekcie współpracy.

ROZDZIAŁ 8 PLAN DZIAŁANIA

Plan działania zostanie zrealizowany zgodnie z załącznikiem nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju Doliny Stobrawy. Założono, że wszystkie cele i przedsięwzięcia oraz przypisane do nich wskaźniki produktu i rezultatu zostaną osiągnięte do 2027 roku. Wszystkie wskaźniki będą osiągane poprzez ogłaszanie konkursów na realizację LSR, jak również projekty grantowe, operacje własne, operacje w partnerstwie oraz aktywizację. Wskaźniki produktu ujęte w kolumnach w poszczególnych latach są przypisane do okresu, w którym zaplanowano ogłoszenie naborów i podpisanie umów. Daną operację uwzględnia się w planowanej/osiągniętej wartości wskaźnika rezultatu po zrealizowaniu pierwszej płatności (z wyłączeniem płatności zaliczkowych/wyprzedzających). Wyjątkiem jest wskaźnik R.37 – nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR – który wlicza się w momencie zakończenia danej operacji.

Wdrażanie LSR przewidziane jest na dwa okresy. Pierwszy to okres od podpisania umowy do 30 czerwca 2026 r., drugi okres to druga połowa roku 2026 oraz lata 2027-2029. Cele i przedsięwzięcia, w ramach których odbywać się będą nabory w pierwszym okresie, rozplanowane zostały tak, aby możliwe było udzielenie wsparcia i podpisanie umów w wysokości 40% środków zaplanowanych na wdrażanie LSR. Pozostałe 60% środków finansowych zaplanowanych na wdrażanie LSR powinno być udzielone do 31 grudnia 2026 r. W związku z możliwą dłuższą realizacją projektów cele oraz wskaźniki produktu i rezultatu powinny zostać osiągnięte do końca 2027 roku.

Osiąganie poszczególnych wskaźników zakładanych w ramach przedsięwzięć, osiągnięcia celów strategii na skutek realizacji przedsięwzięć, dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań, będzie monitorowane zgodnie z procesem monitorowania i ewaluacji opisanym w Rozdziale 10. Monitoring i ewaluacja.

W przypadku wykrycia problemów, opóźnień w harmonogramie na etapie wdrażania LSR, LGD zamierza opracować i zrealizować program naprawczy. Aby zrealizować założone cele i wskaźniki, niezbędne jest przeprowadzanie naborów i podpisywanie umów zgodnie z założonym Planem Działania, będącym załącznikiem nr 2 do strategii.

9.1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD

Najważniejszym źródłem finansowania działań strategicznych będą środki z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR) . I 13.1. - LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).

Planowana wysokość środków na wdrażanie LSR i zarządzanie LSR w ramach PS WPR.

Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060): 2 000 000,00 Euro

Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060): 462 500,00 Euro

Razem: 2 462 500,00 Euro

Wersję tabelaryczną budżetu stanowi Załącznik nr 3 do LSR: Budżet LSR.

Kwota dostępnych środków obejmuje zarówno wkład EFRROW, jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych. Zgodnie z PS WPR dla interwencji LEADER, jednolita wielkość wkładu EFRROW to 55%, w związku z czym wymagany krajowy wkład środków publicznych to 45%. W przypadku operacji, gdzie beneficjentem jest jednostka sektora finansów publicznych, krajowym wkładem środków publicznych jest wkład własny tej jednostki na poziomie 25%, natomiast pozostałe 20% finansowane jest ze środków budżetu państwa. Oznacza to, że pomoc wypłacana przez agencję płatniczą wynosi 75% kosztów kwalifikowalnych, na co składa się 55% wkładu EFRROW i 20% wkładu ze środków budżetu państwa. W pozostałych przypadkach pomoc wypłacana przez agencję płatniczą (w wysokości określonej zgodnie z obowiązującymi przepisami) w 55% finansowana jest ze środków EFRROW, a w 45% ze środków budżetu państwa.

Przy opracowywaniu Planu wykorzystania budżetu, który stanowi załącznik nr 4 do Lokalnej Strategii Rozwoju szczególną uwagę, zwrócono na cele i wskaźniki uwzględnione w LSR. Budżet został tak opracowany przy współudziale partnerów reprezentujących różne sektory, żeby umożliwić osiągnięcie założonych wskaźników produktu i rezultatu.

Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy” planuje pozyskiwać środki finansowe na realizację swoich celów statutowych, które pokrywają się z celami niniejszej strategii również z innych źródeł. Tymi źródłami mogą być: publiczne środki zagraniczne, w tym pochodzące z funduszy europejskich oraz instrumentów finansowych UE, publiczne środki regionalne lub krajowe, w tym środki budżetu województwa lub budżetu państwa oraz innych jednostek sektora finansów publicznych, środki prywatne.

W poniższej tabeli zaprezentowano plan dla LSR, uwzględniający 3 dodatkowe źródła finansowania.

Tabela 9.1 Dodatkowe źródła finansowania LSR.

L.P.	Cel LSR	Przedsięwzięcie	Wskaźnik	Zakładany budżet (zł.)	Źródło finansowania
1	C 1. Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska.	P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura.	10 zrealizowanych operacji	400 000,00	Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027 2.1.2.6 (vii) Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
2	C 2. Poprawa dostępności usług społecznych	P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja	50 zrealizowanych operacji	250 000,00	Program Działaj Lokalnie finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowany przez Akademię

	i zdrowotnych dla mieszkańców LGD.	społeczności lokalnej.			Rozwoju Filantropii w Polsce i Ośrodek Działaj Lokalnie Stowarzyszenie LGD „Dolina Stobrawy”.
3	C.3. Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru.	P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy.	3 zrealizowane operacje	30 000,00	Otwarty Konkurs Ofert ogłaszany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w zakresie odnowy wsi, dziedzictwa kulinarnego lub ochrony przyrody.

Źródło: Opracowanie własne.

9.2. Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR

Budżet LSR stanowi główne źródło finansowania działań zaplanowanych do realizacji w LSR, jest on ściśle powiązany z jej celami i przedsięwzięciami.

W ramach celu 1 – Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska zaplanowano kwotę 629 534,88 Euro na przedsięwzięcia związane z rozwojem małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko, podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności, wdrażaniem rozwiązań zmniejszających presję na środowisko, kreowaniem świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie oraz utworzeniem zagród edukacyjnych.

W ramach celu 2 – Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD zaplanowano kwotę 781 860,47 Euro na przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców, podnoszeniem świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia, organizacją Szkoły Liderów i Animatorów, rozwojem innowacji na rzecz społeczeństwa.

W ramach celu 3 – Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru zaplanowano kwotę 588 604,65 Euro na przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru, tworzeniem krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru, kreowaniem współpracy w zakresie produktów lokalnych oraz budową marki obszaru.

Tabela 9.2. Budżet przedsięwzięć finansowanych z PSWPR.

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska
300 000,00	P.1.1. Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko
83 720,93	P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności
83 720,93	P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko
92 325,58	P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie
69 767,44	P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD
500 000,00	P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców
83 720,93	P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia
13953,49	P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów
16 744,19	P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages
167 441,86	P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3
----------------	------------------------------

Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru	
348 837,21	P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru
69 767,44	P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi
100 000,00	P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych
70 000,00	P.3.4. Budowa marki obszaru

Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo cele LSR realizować będą przedsięwzięcia zaplanowane w ramach środków zewnętrznych, które wzmocnią rozwój obszaru, uzupełnią i spowodują, iż oddziaływanie realizowanych celów strategii na obszar będzie większe.

W ramach celu 1 – Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska zaplanowano pozyskać kwotę 400 000,00 zł na przedsięwzięcie związane z tworzeniem zielonej i niebieskiej infrastruktury.

W ramach celu 2 – Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD zaplanowano pozyskać kwotę 250 000,00 zł na przedsięwzięcie związane z aktywizacją i integracją społeczności lokalnej.

W ramach celu 3 – Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru zaplanowano pozyskać kwotę 30 000,00 zł na przedsięwzięcie związane z rozwojem produktów lokalnych Doliny Stobrawy.

Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach środków zewnętrznych obrazuje Tabela 9.1. Dodatkowe źródła finansowania LSR.

ROZDZIAŁ 10 MONITORING I EWALUACJA

10.1. Cel monitorowania i ewaluacji LSR

Celem niniejszej procedury jest określenie sposobu funkcjonowania systemu monitorowania i ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”. Integralną częścią LSR jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej realizacji. Sformułowanej raz strategii nie należy traktować jako zamkniętego dokumentu, który ma obowiązywać cały czas w niezmienionym kształcie, gdyż funkcjonująca jej postać została ukształtowana w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych oraz politycznych, które są stanami dynamicznymi. Dlatego też osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań rozwoju, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu strategii, a także wdrażania programów korygujących odstępstwa od uprzednio przyjętych planów.

10.2. Podstawowe zasady monitoringu i ewaluacji

Monitoring oznacza systematyczne i ciągłe zbieranie, analizę i wykorzystywanie informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jest on działaniem na potrzeby zarządzania oraz bieżącego podejmowania decyzji, pozwala na sprawdzanie poziomu realizacji kierunków interwencji oraz wskazuje na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących. Proces monitoringu ma charakter ciągły.

Ewaluacja (kontrola statyczna, ocena realizacji i efektów (rezultatów) dokonywana w określonych momentach czasu) jest działaniem analitycznym, mającym na celu dostarczenie informacji na temat funkcjonowania LGD oraz skuteczności podjętych celów i przedsięwzięć. Pozwala ona na zestawienie wyników realizowanej strategii z zaplanowanymi wskaźnikami. Celem ewaluacji jest wykorzystanie doświadczeń płynących z dotychczasowych działań wdrożeniowych do poprawy realizacji przyszłych przedsięwzięć.

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji

i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami ewaluacji strategii są zatem wyznaczone kierunki działań jej realizacji oraz wskaźniki. Istotą prowadzenia badań tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, jakie zadania w określonych kierunkach interwencji zostały zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem ewaluacji jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Rozróżnia się dwa rodzaje ewaluacji:

- autoewaluacja – to ocena stopnia realizacji Strategii i osiągniętych oraz osiągniętych efektów dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny;
- ewaluacja zewnętrzna – realizowana jest w postaci pracy zleconej wykonawcy profesjonalnie zajmującemu się badaniami ewaluacyjnymi.

Ze względu na moment przeprowadzania badania ewaluacyjnego, ewaluacje dzielimy na:

- ex-ante (przed rozpoczęciem realizacji operacji, działania, inwestycji) – celem badania jest poprawa jakości planowanej do realizacji operacji, działania, inwestycji;
- on-going (w trakcie wdrażania operacji, działania, inwestycji) – celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej;
- ex-post (po zakończeniu realizacji operacji, działania, inwestycji) – celem jest określenie jego długo trwałych efektów, w tym wielkości zaangażowania środków, skuteczności i efektywności pomocy.

10.3. Narzędzia i kryteria dla monitoringu i ewaluacji

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń strategii potrzebne są konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także duże znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla wprowadzanych zmian oraz świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji, a analiza ich wartości pozwala ocenić, w jakim stopniu podejmowane działania są zgodne z zakładanymi celami.

Źródłem pochodzenia danych, które stanowią zobrazowanie stopnia przyjętych w strategii założeń, mogą być: jednostka własna, informacje ogólnodostępne, jak i sfera benchmarkingu. Ideą mierników opartych na danych wewnętrznych jednostki jest stworzenie narzędzi do pozyskiwania wiarygodnych i miarodajnych informacji przy minimalnym zaangażowaniu jej pracowników. W tym zakresie należy korzystać z materiałów przekazywanych obowiązkowo do GUS-u, urzędu wojewódzkiego itp.

Osobną grupę danych stanowią ogólnodostępne informacje publikowane w Banku Danych Lokalnych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego. Ich pozytywną stroną jest ich zakres oraz obiektywizm, zaś negatywną ich publikacja z rocznym opóźnieniem.

Kolejnym narzędziem służącym do oceny efektów realizacji strategii może być porównanie osiągniętych wyników z tymi, jakie osiągają inne jednostki. Taka sposobność może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność, gdyż benchmarking jest swojego rodzaju badaniem porównawczym polegającym na zestawianiu procesów i działań stosowanych przez własną jednostkę z tymi preferowanymi przez inne, uważane za najlepsze w danej dziedzinie, gdzie wynik niniejszej analizy służy jako podstawa doskonalenia.

W oparciu o informacje własne jednostki oraz te ogólnodostępne, możliwym jest szybkie reagowanie na negatywne efekty podejmowanych działań w ramach strategii rozwoju. To, przy założeniu, iż uda się pozyskać do współpracy inne jednostki z zakresu benchmarkingu, daje szansę na dostęp do kompletu informacji zarządczej umożliwiającej nie tylko ocenę wewnętrznej zmiany, ale również zobiektywizowanie pozyskanej informacji w odniesieniu do globalnej sytuacji danej jednostki.

Kryteria ewaluacyjne:

- Trafność – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze

- objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów;
- **Efektywność** – ocena poziomu „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas;
- **Skuteczność** – ocena stopnia, na ile cele, przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte;
- **Użyteczność** – stopień zaspokajania potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji;
- **Trwałość** – ocena faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

10.4. Szczegółowy opis procesu monitorowania i ewaluacji

Monitoring i ewaluacja Lokalnej Strategii Rozwoju będą dotyczyły trzech głównych zagadnień związanych ze:

- zmianami zachodzącymi w obrębie uwarunkowań rozwoju obszaru;
- zakresem realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR oraz realizacją w tym procesie wskaźników;
- skutecznością zarządzania procesem wdrażania strategii, czyli czy LGD funkcjonuje poprawnie, m.in. efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, a także efektywność współpracy.

W odniesieniu do powyższych aspektów, uwaga zostanie poświęcona badaniu dynamiki zmian w gminach obszaru oraz w ich otoczeniu, zarówno tych wynikających z ewolucji sytuacji, jak i też tych, które są wynikiem realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR.

Tabela 10.1. Zakres monitorowanych zagadnień.

Zakres monitorowanych zagadnień	
monitorowanie uwarunkowań rozwoju obszaru LSR	w szczególności czynników zawartych w analizie SWOT; zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści całej strategii lub jej części, zwłaszcza zaś służyć może wygenerowaniu nowych przedsięwzięć – lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz stale zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych;
monitorowanie przedsięwzięć wdrażających strategię	w zakresie osiągania wskaźników zakładanych w ramach przedsięwzięć, osiągania celów strategii na skutek realizacji przedsięwzięć, dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań, zainteresowania podmiotów lokalnych podejmowaniem działań w ramach zdefiniowanych przedsięwzięć;
monitorowanie organizacji procesu wdrażania strategii	w zakresie promowania Lokalnej Strategii Rozwoju wśród podmiotów lokalnych, usuwania barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR, wdrażania planu komunikacji Stowarzyszenia LGD „Dolina Stobrawy”.

Źródło: Opracowanie własne.

Wymienione analizy będą prowadzone w sposób ciągły, przy czym zakłada się, że jeżeli znajdą stosowne okoliczności, decyzja o aktualizacji strategii będzie podejmowana w dwóch trybach:

- **okresowym** – na początku roku kalendarzowego, po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w mijającym roku;
- **doraźnym** – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Ewaluacja zewnętrzna odbędzie się jednokrotnie, w 2029 roku, zgodnie z zapisami w Wytycznych w zakresie przygotowania i przesłania KE rocznego sprawozdania z realizacji celów oraz danych na potrzeby monitorowania i ewaluacji i będzie miała za zadanie ocenić całokształt pracy Stowarzyszenia, w tym jego organów, pracowników, stosowanych procedur, promocji, przepływu informacji, współpracy, aktywizacji, przedsięwzięć i projektów. Ewaluację zewnętrzną przeprowadzi niezależny ewaluator. Raporty ewaluacyjne będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia i podawane do publicznej wiadomości np. poprzez umieszczenie na stronie

www. Powyższe działania pozwolą na stałe podnoszenie jakości usług i stosowanych procedur oraz dokonania oceny prawidłowości realizacji LSR.

Ewaluacja ex-post wdrażania lokalnej strategii rozwoju obejmie w szczególności:

- Przygotowanie procesu badawczego, jego zaplanowanie;
- Przygotowanie wzoru procedury przeprowadzania ewaluacji ex-post do aktualizacji LSR;
- Analizę sytuacji bieżącej w LGD, wprowadzenie odpowiednich metod i narzędzi zbierania danych niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia ewaluacji ex-post;
- Przygotowanie baz danych, narzędzi oraz instrukcji kodowych dla wszystkich zadań badawczych;
- Przeprowadzenie badań i analiz w zakresie opisanym w procedurze badawczej;
- Opracowanie raportu z badań;
- Przygotowanie prezentacji multimedialnej zawierającej przedstawienie wniosków z badania i rekomendacji;
- Przygotowanie raportu metodologicznego;
- Przekazania w formie elektronicznej na nośniku elektronicznym raportu metodologicznego, końcowego z badań oraz prezentacji multimedialnej, a także przekazania w formie papierowej raportu końcowego z badań.

Zadania w zakresie monitoringu i ewaluacji realizowane będą przez: biuro, nad którym kontrolę sprawuje Zarząd i eksperta zewnętrznego.

10.5. Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych

Pozyskane dane z ewaluacji oraz monitoringu przeprowadzonego w LGD będą wykorzystywane do aktualizacji LSR, procedur lub zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD oraz biura. W przypadku wykrycia problemów na etapie wdrażania LSR lub kosztów bieżących i aktywizacji, LGD zamierza opracować i zrealizować program naprawczy. Program ten zostanie stworzony z udziałem pracowników biura, członków organów oraz pozostałych członków Stowarzyszenia. Wyniki działań oraz przeprowadzonych badań będą publikowane na stronie www. Monitoring pozwoli na uniknięcie sytuacji, w której zaplanowane do realizacji działania nie zostaną przeprowadzone lub zostaną przeprowadzone w niedostateczny sposób. Stowarzyszenie do przeprowadzenia badań ewaluacyjnych będzie zatrudniało zewnętrznych ekspertów. Wybór podmiotów przeprowadzających ewaluację będzie dokonywany z zachowaniem zasad konkurencyjności. Przez rozpoczęcie badania w przypadku ewaluacji zewnętrznej rozumie się podpisanie umowy z wykonawcą, natomiast w przypadku ewaluacji wewnętrznej rozpoczęcie prac badawczych. Przez zakończenie badania, zarówno zewnętrznego, jak i wewnętrznego, rozumie się przyjęcie raportu końcowego z ewaluacji. Zasady i procedury monitoringu i ewaluacji przedstawiono w Tabelach 10.2. i 10.3.

Wyniki ewaluacji i monitorowania LSR mogą posłużyć m.in. do aktualizacji strategii.

Zakres zmian dokonywanych w ramach aktualizacji strategii może być następujący (poniższa lista została uporządkowana poczynając od zmian najprostszych, a na zmianach najbardziej skomplikowanych i złożonych skończywszy):

1) zmiana przedsięwzięć:

- wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć niecieszących się zainteresowaniem lokalnych podmiotów;
- wyeliminowanie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć dezaktualizujących się na skutek zmiany uwarunkowań rozwojowych obszaru;
- wyeliminowanie, ograniczenie lub przeformułowanie treści przedsięwzięć, dla których w minionych okresach wdrażania udało się w pełni uzyskać zakładane wyniki;
- wprowadzenie nowych przedsięwzięć lub zmiana treści przedsięwzięć dotychczasowych wynikająca z nowego spojrzenia na rzeczywistość i innowacyjnych pomysłów na wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwoju;

2) przeformułowanie strategii wykonane poprzez powielenie procedury wykorzystywanej w ramach partycypacyjnego procesu formułowania aktualnej wersji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Tabela 10.2. Elementy podlegające monitoringowi.

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Sprawozdania beneficjentów, ankiety beneficjentów, rejestr danych LGD	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźnika.
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr ogłoszonych konkursów	Na bieżąco	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR.
Budżet LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Na bieżąco	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych.
Zainteresowanie stroną internetową LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Licznik odwiedzin strony internetowej, dane od administratora strony internetowej	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura LGD	Zarząd LGD	Ankiety od odbiorców świadczonego przez pracowników biura doradztwa	Na bieżąco	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 10.3. Elementy podlegające ewaluacji.

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Działalność LGD, pracownicy i funkcjonowanie biura	Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami na otwartych spotkaniach, wywiady z wnioskodawcami, opinie dyrektora i członków Stowarzyszenia	Ocena roczna w latach 2024–2029, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego	Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR.
Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio, za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia	Ocena roczna w latach 2024–2029, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności.
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji realizacji wskaźników	Biuro LGD (ocena własna). Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD	Ocena roczna w latach 2024–2029, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego. Podmiot zewnętrzny jednorazowa ewaluacja ex-post	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie Stopnia realizacji poszczególnych celów.
Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Raz na kwartał	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR.
Budżet LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Raz na miesiąc	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania.

Źródło: Opracowanie własne.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

Akty prawne:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej
2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943.)

Dokumenty strategiczne:

1. Strategia Opolskie 2030
2. Program Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027
3. Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021-2030
4. Strategia Rozwoju Powiatu Kluczborskiego na lata 2014–2022
5. Strategia Rozwoju Powiatu Oleskiego na lata 2016-2025
6. Strategia Rozwoju Powiatu Namysłowskiego Do 2023 r.
7. Strategia Gminy Byczyna na lata 2015-2020
8. Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork do 2030 roku
9. Strategia Rozwoju Gminy Lasowice Wielkie na lata 2015-2025
10. Strategia rozwoju gminy Olesno na lata 2014–2020
11. Strategia Rozwoju Gminy Pokój na lata 2014-2020
12. Strategia Rozwoju Gminy Wołczyn na lata 2015-2022

Publikacje:

1. Stasiak A. Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi, „Obszar jako produkt turystyczny”
2. Wesołowska M., „Zasoby lokalne na obszarach wiejskich wschodniej części województwa lubelskiego w kontekście rozwoju turystyki”
3. Braun K., Daszkiewicz D., Kirstein I., „Jestem działam, współpracuję. Jak dorosły może wspierać młodzię w rozwoju?” 2021 r.
4. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, „Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020”, Warszawa 2015
5. Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., „Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych”
6. R. Trela, A. Trela „Koncepcja przebiegu szlaku kajakowego w dolinie Stobrawy” Kujakowice Górne, 2011
7. Badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski - Raport opracowany dla Ministerstwa Klimatu i Środowiska - październik 2020 rok
8. Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2021 r. - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

- Tabela 1.1. Reprezentanci sektorów w organie decyzyjnym.
- Tabela 1.2. Wykaz wewnętrznych dokumentów regulujących działania LGD.
- Tabela 2.1 Spis Gmin objętych LSR.
- Tabela 2.2 Podmioty gospodarki wpisane do rejestru REGON.
- Tabela 3.1. Spotkania bezpośrednie.
- Tabela 4.1 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON zatrudniające do 9 pracowników.
- Tabela 4.2. Analiza SWOT obszaru LGD Dolina Stobrawy.
- Tabela 5.1. Analiza dokumentów planistycznych związanych z obszarem pod kątem powiązania i zgodności LSR.
- Tabela 5.2. Analiza dokumentów powiatowych i gminnych strategii rozwoju lokalnego pod kątem powiązania i zgodności LSR.
- Tabela 5.3. Analiza planowanych przedsięwzięć pod kątem powiązania i zgodności LSR.
- Tabela 6.1. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 1.
- Tabela 6.2. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 2.
- Tabela 6.3. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS wraz z wskazaniem sposobu ich realizacji i uzasadnieniem dla Celu nr 3.
- Tabela 9.1 Dodatkowe źródła finansowania LSR.
- Tabela 9.2. Budżet przedsięwzięć finansowanych z PSWPR.
- Tabela 10.1. Zakres monitorowanych zagadnień.
- Tabela 10.2. Elementy podlegające monitoringowi.
- Tabela 10.3. Elementy podlegające ewaluacji.
- Wykres 1.1. Struktura członków Stowarzyszenia z podziałem na reprezentowane sektory.
- Wykres 3.1. Narzędzia komunikacji.
- Wykres 3.2. Analiza zgłaszanych zmian potrzeb LSR.
- Wykres 4.1. Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach obszaru na dzień 31.12.2020 r.
- Wykres 4.2. Poziom bezrobocia rejestrowego na obszarze LGD „Dolina Stobrawy” na przestrzeni lat 2014-2022.
- Wykres 4.3. Poziom procentowego udziału osób w niekorzystnej sytuacji na przestrzeni lat 2014-2022.
- Wykres 4.4. Struktura liczby gospodarstw domowych według ich głównego źródła dochodów w 2020 r.
- Wykres 4.5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej wyrażone w procentach
- Wykres 4.6. Wskaźnik ubóstwa na obszarze LGD.
- Wykres 4.7. Najważniejsze problemy wskazywane przez organizacje pozarządowe działające na obszarze.
- Wykres 7.1. Lokalne kryteria wyboru.
- Rysunek 2.1. Obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”
- Rysunek 3.1. Składowe partycypacji.
- Rysunek 4.1. Odsetek potencjalnych gospodarstw mogących korzystać ze środków LSR.
- Rysunek 4.2. Schemat analizy SWOT.
- Rysunek 4.3. Drzewo problemów dla zakresu związanego z ekologią i ochroną środowiska.
- Rysunek 4.4. Drzewo problemów dla zakresu związanego z niewystarczającą dostępnością usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców obszaru.
- Rysunek 4.5. Drzewo problemów dla zakresu związanego z rozpoznawalnością i dostępnością produktów lokalnych.
- Rysunek 6.1. Cele w podziale na źródła finansowania.

Załącznik nr 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
300 000,00	P.1.1. Rozwój małej infrastruktury z troską o przyrodę i środowisko	JST, organizacje pozarządowe, Mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Konkurs
83 720,93	P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
83 720,93	P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
92 325,58	P.1.4. Kreowanie świadomości społeczności odpowiedzialnej za swoje otoczenie	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Operacja własna
69 767,44	P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych	Rolnicy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji, turyści	Konkurs
Nie dotyczy	P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Środki zewnętrzne

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
500 000,00	P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców	JST, organizacje pozarządowe, Mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Konkurs
83 720,93	P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
13 953,49	P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Operacja własna
16 744,19	P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
167 441,86	P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
Nie dotyczy	P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Środki zewnętrzne

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
348 837,21	P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru	Przedsiębiorcy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Konkurs
69 767,44	P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi	Rolnicy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Konkurs
100 000,00	P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Konkurs
70 000,00	P.3.4. Budowa marki obszaru	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Operacja własna
Nie dotyczy	P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji	Środki zewnętrzne

Załącznik nr 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Rozwój działań ukierunkowanych na ekologię i ochronę środowiska													
P. 1.1.1 Rozwój małej infrastruktury z infrastrukturyzacji i środowisko	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów małej infrastruktury	0 szt.	0%	5 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.1.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności	Liczba inicjatyw przeprowadzonych dla lokalnej społeczności	0 szt.	0%	12 szt.	50%	12 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych	0 szt.	0%	1 szt.	50%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
P.1.3. Wdrażanie rozwiązań zmniejszających presję na środowisko	Liczba zrealizowanych zadań zmniejszających presję na środowisko	0 szt.	0%	0 szt.	0%	12 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
P.1.4. Kreowanie świadomości społecznej odpowiedzialnej za swoje otoczenie	Liczba operacji służących kreowaniu ekologicznej świadomości	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba przeprowadzonych konkursów	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
	Liczba zrealizowanych szkół ekologa	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
	Liczba tytułów publikacji	0 szt.	0%	0 szt.	0%	2 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	

P.1.5. Utworzenie zagród edukacyjnych	Liczba utworzonych zagród edukacyjnych	0 szt.	0%	2 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.1.6. Zielona i niebieska infrastruktura	Liczba zrealizowanych operacji	0 szt.	0%	10 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	FEO
Wskaźnik rezultatu W.1.1, R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób		0 os.		0 os.		180 os.		195 os.		0 os.		0 os.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2, R.27 Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich – liczba operacji		0 op.		0 op.		5 op.		12op.		0 op.		0 op.		
Wskaźnik rezultatu W.1.3, R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej – liczba przedsiębiorstw		0 szt.		0 szt.		2szt.		0 szt.		0 szt.		0 szt.		
Wskaźnik rezultatu W.1.4,R.42 Promowanie włączenia społecznego – liczba osób		0 os.		0 os.		90 os.		98 os.		0 os.		0 os.		
CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.2.	Poprawa dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców LGD													
P.2.1. Rozwój infrastruktury wspierającej usługi społeczne oraz zdrowie mieszkańców	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów małej infrastruktury	6 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.2.2. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie samorozwoju i zdrowego trybu życia	Liczba inicjatyw przeprowadzonych dla lokalnej społeczności	0 szt.	0%	12 szt.	50%	12 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych	0 szt.	0%	1 szt.	50%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	

P.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców – organizacja Szkoły Liderów i Animatorów	Liczba zorganizowanych szkół liderów	0 szt.	0%	2 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.2.4. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – opracowanie koncepcji Smart Villages	Liczba utworzonych koncepcji SV	18 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
P.2.5. Rozwój innowacji na rzecz społeczeństwa – realizacja koncepcji Smart Villages	liczba zrealizowanych działań zapisanych w koncepcjach SV	0 szt.	0%	24 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba projektów grantowych	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
P.2.6. Działaj Lokalnie – aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Liczba zrealizowanych operacji	10 szt.	20%	10 szt.	40%	10 szt.	60%	10 szt.	80%	10 szt.	100%	0 szt.	100%	PAFW
Wskaźnik rezultatu W.2.1, R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób		0 os.		0 os.		210 os.		180 os.		0 os.		0 os.	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2, R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej – liczba strategii		0 st.		18 st.		0 st.		0 st.		0 st.		0 st.	-	
Wskaźnik rezultatu W.2.3, R.41 PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie – liczba osób		0 os.		600 os.		1200 os.		0 os.		0 os.		0 os.	-	
Wskaźnik rezultatu W.2.4, R.42 Promowanie włączenia społecznego – liczba osób		0 os.		300 os.		600 os.		0 os.		0 os.		0 os.	-	
CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.3.	Wzmocnienie rozpoznawalności i dostępności produktów lokalnych obszaru													

P.3.1. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru	Liczba operacji polegających na rozpoczęciu działalności gospodarczej	0 szt.	0%	10 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.3.2. Tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych w zakresie wsparcia działań związanych produktami lokalnymi obszaru	liczba utworzonych krótkich łańcuchów żywnościowych	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.3.3. Kreowanie współpracy w zakresie produktów lokalnych	Liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
	Liczba partnerów	0 szt.	0%	0 szt.	0%	6 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	
P.3.4. Budowa marki obszaru	Liczba zrealizowanych operacji polegających na budowie marki obszaru	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
P.3.5. Rozwój produktów lokalnych Doliny Stobrawy	Liczba zrealizowanych operacji	1 szt.	33%	1 szt.	66%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	UMWO
Wskaźnik rezultatu W.3.1, R.10 Lepsza organizacja łańcucha dostaw – liczba gospodarstw/rolników		0 szt.		0 szt.		5 szt.		0 szt.		0 szt.		0 szt.		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2, R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – liczba utworzonych miejsc pracy		0 szt.		0 szt.		10 szt.		0 szt.		0 szt.		0 szt.		
Wskaźnik rezultatu W.3.3R.41 PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie – liczba osób		0 os.		0 os.		500 os.		600 os.		0 os.		0 os.		

Załącznik nr 3 do LSR: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 000 000,00	0	0	2 000 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	462 500,00	0	0	462 500,00
Razem	2 462 500,00	0	0	2 462 500,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.
 ** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić „0”.

